

FRIEDRICH GLAUSER

Studer Örmester

FRIEDRICH GLAUSER

Studer örmester

FRIEDRICH GLAUSER

Studer őrmester

Napkút Kiadó
Budapest, 2015

A kötet megjelenését támogatta:

schweizer kulturstiftung

prohelvetia

Forrás

Friedrich Glauser: *Wachtmeister Studer*
Verlag AG „Arche”, Zürich, 1969

Fordította

Szalai Lajos

© Szalai Lajos, 2009

© Napkút Kiadó, 2015

A fordító előszava

Friedrich Glauser – eltekintve néhány, a német nyelvű svájci irodalommal foglalkozó irodalomtörténész-től – jószerével senki sem ismeri Magyarországon. Jómagam is így voltam ezzel, egészen a nyolcvanas évek elejéig, amikor felhívta rá a figyelmemet egy azóta, sajnos élete virágában közülünk eltávozott barátom, kortársam és kollégám, Szabó János, aki az ELTE-n svájci irodalmi témájú speciális irodalomórákat tartott az ilyen irányú érdeklődést mutató német szakos hallgatóknak. Utólag is hálás vagyok Szabó Jánosnak ezért a jelzésért, mert Glauser művei, elsősorban a bűnügyi témájú, ám a kényesebb irodalmi ízlést is kielégítő Studer-regények maradandó olvasmányélmények részesévé tettek. A legismertebb Studer-regény magyarul való közreadásával (amelyet – remélem – a többi is követ majd) szeretném a magyar olvasókat megismertetni ezzel a remek íróval, s egyúttal hódolhatok kedves barátom emlékének is.

Ki is volt hát Friedrich Glauser? Életéről és munkásságáról távirati stílusban az alábbiakat mondanám el:

1896-ban születik Bécsben. Anyja, aki osztrák volt, fiatalon meghal. Svájci származású apja, foglalkozására nézve franciatanár, inni kezd. A felnövekvő fiú esténként az alkoholos üvegek csörömpölését és a közeli pályaudvar neszeit hallja. Miután apja pénzlopással gyanúsítja, tizenhárom évesen átszökik Magyar-

országra. Pozsonyban sor kerül élete első internálására: rendőri őrizetbe veszik.

Visszakerülve Bécsbe, nem boldogul az ottani gimnáziummal, így Svájcba küldik, Glarisegbe, egy nevelőintézetbe. Itt éterral és kloroformmal történő kihágásokat követően öngyilkossági kísérletet hajt végre, mire kidobják.

Egyik tanára verseskötetének bírálata miatt Genfben ismét összekülönbözik az iskolával, eltűnik, majd Zürichbe költözik, ahol a dadaisták – Ball, Tzara és Arp – társaságába kerül, s francia szerzőkről ír cikkeket. De fordít és saját maga is ír – csak úgy játékból, időtöltés gyanánt, mellékesen, ugyanakkor finom formaérzéssel, sok költői rezdüléssel.

A mindig jól borotvált, sportosan öltözködő fiatalember igazi bohém: sokat dohányzik, járja az éjszakát, mértéktelenül iszik, nőügyei vannak. 1918. január 18-án életmódja miatt gondnokság alá helyezik, erre eltűnik a következő öt hónapra. Júniusban Genfben letartóztatják, az ok: morfiumfüggés.

Ezt követően, 29 éves koráig, letartóztatások, szökések és menekülések jegyében zajlik az élete: beutalás Münsingenbe, menekülés Asconába. Morfium, letartóztatás, öngyilkossági kísérlet. Kórházi kezelés Bernben. Bolondokháza Hollingenben, pszichiátriai kezelés. Internálás Badenba, morfium. Menekülés Mannheimbe. Felveszik az idegenlégióba, két év Észak-Afrikában, elbocsátás szívpanaszok miatt. Kórházi kezelés Párizsban, bányamunka Belgiumban. Maláriarohamok,

májkólikák, morfium, öngyilkossági kísérlet. Ismételt beutalás Münsingenbe. Kényszermunka Witzwilben. Öngyilkossági kísérlet.

Időközben 29 éves lesz. Első ízben kezd komolyan írással foglalkozni. Witzwilből elbeszéléseket, idegenlégiós történeteket küld különböző folyóiratoknak, úgy látja, szakítani tud eddigi életvitelével. Felfüggesztik a kényszermunka alól, segédmunkás egy kertészetben, Baselbe jár, megismerkedik Beatrice Gutekunst táncosnővel és feleszeret.

Egy évig ki is tart, megírja a Gourrama című idegenlégiós regény első változatát, célja, hogy „független író” legyen. De visszaesik, eredmény: recepthamisítás, morfium. Egy kertészeti iskolában dolgozik, kertészképzést szerez, megpróbál saját erejéből szabadulni szenvedélyétől. Barátnőjével Párizsba utazik, ott élnek, míg anyagilag össze nem omlik. Apjánál Mannheimben tett látogatása után ismét morfium, aztán letartóztatás, majd ismét a münsingeni intézet. Beatrice elhagyja. Megírja erősen önéletrajzi, Totenklage (Halottsirató) című elbeszélését.

1934-ben Münsingenből Waldauba kerül. Ebben az intézetben alkotja meg, az év vége felé Studer őrmester alakját, mintegy saját egyénisége ellentétéként: nagytermetű, masszív, bajuszos férfi, Brissago szivarral a szájában. Valaki, aki türelmes, aki nyugodt. Valaki, aki nem zaklatott életű, aki állhatatos. Valaki, aki ülés közben terpesztett combjára támasztja könyökét, kezét pedig összekulcsolja. Felépíti ezt az embert, asszonyt és

gyerekeket rendel mellé. Egy családapát alkot, aki tisztes és becsületes, egy kicsit konzervatív, de ugyanakkor olyan valaki, aki nagy megértést tanúsít a társadalom peremére szorultak, a „megtévedtek” iránt.

Megalkotván a figurát, elkezdi róla elbeszéléseket írni. Előmunkálatok, ujjgyakorlatok ezek, részben későbbi nagy regények részanyagai. Megszállottan ír, nem utolsósorban a honoráriumok reményében. Mert most végleg saját lábra akar állni, új élettársával, Berthe Bendellel délre akar költözni, saját házban, elismert és anyagilag biztos alapon álló íróként szeretne élni.

Témában nem szenved hiányt. Mozgalmas és hányattatott életének minden tapasztalata beépül a Studer-történetekbe. A „sorozathős” olyan ügyekkel és személyekkel konfrontálódik, amilyenek és akik az író személyes életét formálják. A nyomozó őrmester folyamatosan az ő életrajzát követi nyomon.

1935 februárjában kezdi el írni a Studer őrmestert. Ezt ősszel a Matto regiert (Matto uralkodik) és a Die Fieberkurve (A lázgörbe) követi. Majd 1937-ben megírja a Krock & Co. és a Der Chinese (A kínai) című regényeket. Öt regény szűk három év alatt, valamint több mint egy tucat elbeszélés, rövid történet és tárca – ez az 1938-as év végének mérlege. Glauser nevet szerzett magának, a kritika dicséri nyelvezetéért, emberábrázolásáért, a művek igazi hangulatáért.

Élete jobbulását az is jelzi, hogy 1936 májusában elbocsátják a waldaui intézetből, belép a svájci írószövetségbe, Berthe Bendellel Bretagne-ba költözik, beutazza

a délfrancia tengerpartot. Megváltozott életének csúcspontjaként az élettársával való összeházasodást tervezi.

Ám a hön vágyott nyugalom állapota csak nem akar bekövetkezni. A legutolsó évek óriási erőfeszítései mély nyomokat hagytak az egészségében. 1938-ban Berthével Olaszországba utazik, s a Genova melletti Nerviben talál szállást. Kimerült, lelkileg kiürült. Ráadásul alkotói válságba is kerül: kételkedik a bűnügyi regény műfajában, s egyáltalán az irodalmi tevékenységben.

Nerviben ír még ugyan egy Studer-elbeszélést, de ennek a befejezése már erőltetett, lélektelen, hű kifejezése saját állapotának, az igen mély és egyre mélyülő rezignációnak. S bár házasodni készül, anyagi helyzete is egyre romlik, sőt katasztrofálissá válik. Az érzés, hogy a végét járja, hogy nincs több mondanivalója, utolsó leveleiből és naplójegyzeteiből könnyen kiolvasható. Nem teljesen új dolog ez nála, de most sokkal depresszívebb, mint korábban valaha is.

A Berthe Bendellel való esküvője előestéjén, 1938. december 6-án Friedrich Glauser összeomlik. December 8-án a kora reggeli órákban meghal.

* * *

„Schlumpf Erwin. Gyilkosság”. Ezek a szavak állnak – cirkalmasan, szép, kerek betűs kézírással – egy svájci vizsgálóbíró aktacsomóján. A Studer őrmester című regény ezeknek a képzelt aktáknak a tartalmát mondja el, s még sok mindent, ami mögöttük rejlik. Friedrich

Glauser ebben a regényében léptette fel első ízben legendássá vált hősét, Jakob Studer nyomozó őrmestert egy feszültséggel teli cselekmény főszereplőjeként.

A regény cselekményének folyamán fokozatosan összeáll a puztán egyetlen, kereskedelmi és vendéglátó-ipari cégekkel telezsúfolt főutcából álló, állandóan bőmbőlő rádióktól hangos falu, Gerzenstein képe. Nagyzoló homlokzat, amely mögött a semmi következik, modernkedő serénykedés, amely minden jel szerint valamilyen visszaélést takargat. Ebbe a belül üres társadalomba cseppen bele egy idősödő berni nyomozó őrmester, hogy az előkelőségek és azok csatlósai által elkövetett titkos vétségeknek és bűntényeknek a végére járva visszahelyezze jogaiba az igazságot.

A Studer őrmester mindezek alapján több mint egy nagyszerű bűnügyi regény, mert igen lényeges szociális tartalmai is vannak. A svájci falut iskolázott, éles szem figyeli, s kérlelhetetlenül igazságkutató szellem világítja át. Más szóval, a regény Glauser korának tükré, amely torzítás nélkül, hízelgés- és gyűlöletmentesen, erőteljesen és élesen adja vissza a képet.

A nyomozó őrmester a svájci irodalom teljesen újszerű és igencsak figyelemreméltó figurájaként bukkan fel. Glauser olyan figurát alkotott meg vele, amely messze túlmutat a nyomok után szaglászó detektív megszokott alakján. Kollégája ő a Conan Doyle által életre hívott Sherlock Holmesnak, de kollégája a logika azon mestereinek is, akiket Edgar Wallace látott el éleselméjűséggel és kombinációs képességgel. Studer ör-

mester mindazonáltal teljes egészében valami különlegeset, sajátágosat és újat képvisel eme titokfeszegőkkel és bűnüldözőkkel szemben, mert ő egyszersmind érző ember is. Más szóval, Studer őrmester nem pusztán nyomkereső, hanem pszichológus is, aki az emberi lélek jó ismerőjeként oldja meg a bűnügyet.

Glausernek sikerült valami, amit csak kevés szerző ér el, s amit senki sem képes előre eltervezni: olyan figurát teremtett, amely igen hamar kilépett a könyvek fedőlapjai által számára behatárolt keretből és saját egzisztenciát teremtett magának. A Studer őrmester című regény ugyanis ma azon néhány biztos ponthoz tartozik, amelyek körül megrajzolható Svájc irodalmi arculata, s ugyanakkor Studer nyomozó őrmester ma az a figura, akivel sokkal több ember van bizalmas viszonyban, mint ahányan valaha is Friedrich Glauser regényét olvasták.

Szalai Lajos

Egy ember, aki ki akar szállni

A háromrészes tokájú és vörös orrú börtönőr brumogott valamit az örökös „gyüvés-menés”-ről – mert Studer az ebédje mellől szólította el. De Studer mégiscsak Bern kanton rendőrpáncsnokságának nyomozó őrmestere volt, így aztán nem lehetett minden további nélkül elküldeni a pokolba.

Liehti, a foglár tehát felállt, vizespoharát teletöltötte vörösborral, egy szuszra kiitta az egészet, fogott egy kulcsosomót és elindult Studerral egy Schlumpf nevű őrizeteshez, akit az őrmester alig egy órája kísért be.

Folyosók... Sötét, hosszú folyosók... Vastag falak. A Thun-kastélyt szemlátomást az örökkévalóságnak építették. A tél hidege még mindig ott bujkált az egész épületben.

Nehéz volt elképzelni, hogy odakünn meleg májusi nap terpeszkedik a tavon, hogy emberek sétálnak gondtalanul a napsütésben, s hogy mások meg a vízen ringatóznak csónakjaikban és barnára süttetik a bőruket. A cellaajtó kinyílt. Studer egy pillanatra megállt a küszöbön. Az ablakot, amely fent a plafon alatt volt a falba vágva, két vízszintes és két függőleges vasrúd keresztezte. Ki lehetett látni egy háztető gerincére – ódon, fekete cserepek borították –, s fölötte vakító kék kendő gyanánt lebegett az ég.

Valaki lógott az alsó vasrúdon! A szorosán felhurkolt nadrágszjij csomót képezett. A fehérre meszelt fal

háttéréből egy elferdült test körvonalai rajzolódtak ki. A lábak furcsán kifordulva az ágyon nyugodtak. Az akasztott ember tarkóján megcsillant az övcsat, mivel felülről éppen ráesett egy napsugár.

– Úristen! – mondta Studer, megiramodott, felugrott az ágyra – Liechti foglár csodálkozott is az idősödő férfi fürgeségén –, jobb karjával megemelte a testet, míg bal kezével kioldotta a csomót.

Studer szitkozódott, mivel beszakadt a körme. Aztán leszállt az ágyról, és az alélt testet óvatosan lefektette.

– Ha nem lennétek ilyen átkozottul maradiak – mondta Studer – és drótrácsot szerelnének az ablakokra, akkor ilyen dolgok nem történhetnének meg. Így ni! De most aztán ugorj, Liechti, és hozd a doktort!

– Igen, igen! – mondta félenken a börtönőr, és elbotorkált.

A nyomozó őrmester először is mesterséges lélegeztetésbe kezdett. Szinte reflex volt ez nála, olyasmi, ami még abból az időből származott, amikor részt vett egy önkéntes betegápolói tanfolyamon. S csak öt perc elteltével jutott eszébe Studernek, hogy a fekvő ember mellkasára szorítsa a fülét és meghallgassa, ver-e még a szíve. Igen, még vert. Lassan. Úgy hangzott, mint egy óra ketyegése, amelyet elfelejtettek felhúzni. Studer tovább pumpált a fekvő ember karjaival. Az illető álla alatt, egyik fülétől a másikig, vörös csík húzódott.

– Ejnye no, Schlumpf öcsém! – szólott hozzá halkan Studer. Zsebéből előhúzta zsebkendőjét, előbb a

saját homlokát törölgette meg, majd a legény arcán ment végig a kendővel. Kisfiús ábrázat: fiatal, két vastag ránc az orr tövében. Dacos. És nagyon sápadt.

Az a bizonyos Erwin Schlumpf volt tehát, akit ma reggel tartóztatott le az egyik oberoargai faluban. Erwin Schlumpf, akit Wendelin Witschi gerzensteini kereskedő és utazó meggyilkolásával vádolnak.

Véletlen, hogy időben érkezett! Úgy egy órája kíséerte be Schlumpfot annak rendje és módja szerint a börtönbe, a háromrészes tokájú börtönőr aláírásával igazolta ezt, s aztán nyugodtan felülhetett a Bernbe menő vonatra és elfelejthette az egészet. Nem ez volt az életében az első letartóztatás, s valószínűleg nem is az utolsó. Akkor mégis miért érezte szükségét, hogy még egyszer meglátogassa ezt az Erwin Schlumpfot?

Véletlen?

Talán... Mert mi az, hogy véletlen?... Nem vitás, hogy részvétellel van Erwin Schlumpf sorsa iránt... Pontosabban szólva, megszerette Erwin Schlumpfot... Miért?... Studer a cellában néhányszor végighúzta puszta tenyerét a tarkóján. Miért? Merthogy neki nincs fia? Mert a letartóztatott legény egész úton az ártatlanságát bizonygatta? Nem. Mind ártatlanok. De ennek az Erwin Schlumpfnek a bizonygatásai őszintén csengtek. Bár...

Bár az eset tulajdonképpen egészen világos. Wendelin Witschi kereskedőt és utazót szerdán reggel jobb füle mögötti lőtt sebbel, hason fekvő helyzetben találták Gerzenstein közelében egy erdőben. A halott

zsebei üresek voltak... A meggyilkolt férfi felesége azt állította, hogy háromszáz frank volt a férjénél.

Ugyanakkor szerdán este Schlumpf a Medvéhez címzett vendéglőben egy százas bankóval fizetett...

Csütörtök reggel a csendőr le akarta tartóztatni, de Schlumpf addigra elmenekült.

Így kerülhetett arra sor, hogy csütörtök este Studer őrmestert felkereste irodájában a rendőr hadnagy:

– Studer, szükséged van egy kis friss levegőre. Holnap reggel kimész és letartóztatod Erwin Schlumpfot. Jót fog neked tenni. Kezdesz elhízni...

Ez igaz, sajnós... Ámbár az ilyen letartóztatásokhoz őrzetöket szoktak kiküldeni. Most a nyomozó őrmesterre esett a választás... Ez is véletlen?... Vagy a sors?...

Egy szó, mint száz, felkutatta ezt a Schlumpfot, aztán megszerette. Ez tény! A tényekkel viszont, még ha csak érzésekre is vonatkoznak, meg kell békélni.

Szóval, Schlumpf! Nem valami értékes ember, ez kétségtelen! Ismerték a kanton rendőrségén. Törvénytelen gyerek. A hatóság szinte szünet nélkül kénytelen volt foglalkozni vele. A róla szóló akták a szociális igazgatóságnál legalább másfél kilót nyomtak már.

Életrajz?

Béresgyerek egy parasztnál. Lopások. – Talán éhes volt? Ki tudná ezt így utólag megállapítani? – Aztán az jött, aminek ilyenkor jönnie kell. Tessenberg: nevelőintézet. Szökés. Lopás. Ismét elfogják. Megverik. Végül elbocsátják. Betörés. Witzwill. Elbocsátják. Be-

törés. Három év Thorbergben. Elbocsátják. Aztán nyugton maradt – két teljes évig. Schlumpf Gerzenteinben az Ellenberger-féle faiskolában dolgozott. Az órábère hatvan rappen volt. Beleszeretett egy lányba.

Össze akartak házasodni. Még hogy házasodni! Studer felhorkant. Egy ilyen fickó és a házasság! Aztán meggyilkolták azt a Wendelin Witschit...

Ismeretes, hogy az öreg Ellenberger előszeretettel alkalmaz a faiskolájában szabadult rabokat. Nemcsak azért, mert olcsó munkaerőt jelentenek, nem, Ellenberger szemlátomást jól érzi magát a társaságukban. Nos hát, mindenkinek megvannak a maga bogarai, s nem tagadható, hogy ezek a visszaesők egészen jól viselkednek az öreg Ellenbergernél...

S csupán azért, mert ez a Schlumpf szerda este százszal fizetett a Medvében, máris ő a rablógyilkos?... A legény szerint spórolt pénz volt, magánál hordta...

Nyavalyát!... Spórolt pénz!... Hatvan rappen órábér mellett? Az havonta kereken százötven frank... Szobabér harminc... Élelem? – Napi két frank ötven legalább, ha valaki nehéz testi munkát végez. Hetvenöt meg harminc az százöt, mosatás öt; cigaretta, kocsmá, tánc, hajvágatás, fürdő – jó, ha öt frankja megmarad havonta. És akkor két év alatt háromszáz frankot spórolt volna össze? Lehetetlen! S még hogy magánál hordta a pénzt! Pszichológiailag elképzelhetetlen. Az ilyen alakok nem képesek pénzzel a zsebükben szaladgálni, anélkül hogy el ne vernék... A bankban? Talán. Na de csak úgy, a pénztárcában?.. Schlumpfnál

mégis háromszáz frankot találtak. Na nem kereken. Két százfrankost és mintegy nyolcvan frankot. Studer látta a beszállítási jegyzőkönyvet, amelyet aláírt:

„Pénztárca tartalma: 282 Fr., 25”.

Na tessék... Minden egybevág! Még a szökési kísérlet is a berni pályaudvaron. Egy buta szökési kísérlet! Gyerekes! És mégis mennyire érthető! Hiszen ez már elég az életfogytiglanéhoz...

Studer megrázta a fejét. Mégsem! Mégsem! Valahol sántít ez az egész. Egyelőre csak afféle benyomás, egyfajta kellemetlen érzés. S a nyomozó őrmester borzongott. Hideg ez a cella. Nem jön már az a doktor?

S tulajdonképpen egyáltalán nem akar felébredni ez a Schlumpf? Mély sóhajtás emelte meg a fekvő férfi mellkasát, a kifordult szemek visszaálltak eredeti helyzetükbe, és Schlumpf az őrmesterre nézett. Studer visszahőkölt.

Kellemetlen pillantás. S most Schlumpf kinyitotta a száját és ordított. Rekedt ordítás – rémület, védekezés, félelem, borzadály... Sok minden volt ebben az ordításban. Nem akart vége szakadni.

– Csend! Maradj csendben! – suttogetta Studer. Szíve hevesen kezdett dobogni. Végül azt tette, ami egyedül lehetséges volt: kezét a hangos szájra tapasztotta...

– Ha csendben maradsz – mondta az őrmester –, itt maradok még veled egy ideig, és elszívhatok egy cigarettát, ha majd a doktor elment. He? Még épp időben érkeztem... – és megkísérelt egy mosolyt. De ez

a mosoly Schlumpfot egyáltalán nem készítette hasonlókra. Bár a tekintete lágyabb lett, de amikor Studer elvette kezét a szájáról, Schlumpf halkán így szólt:

– Mért oldott le, őrmester?

Nehéz helyes választ találni erre a kérdésre! Az ember végül is nem pap...

Csend volt a cellában. Kint verebek csiripeltek. Lent az udvaron egy kicsi lány énekelt vékony hangon:

*Én édes angyalom,
rozmaringvirágom,
örökön-örökre tehozzád hű leszek...*

Studer válaszolt, s a hangja rekedten csengett:

– Hát nem te magad mesélted, hogy nőszülni akarsz? Az a lány... az biztosan kitart melletted, vagy nem? És ha azt mondd, hogy ártatlan vagy, egyáltalán nem biztos, hogy elítélnek. Én mondom neked, hogy ez az öngyilkossági kísérlet a legnagyobb szármáság volt, amit csak tehettél. Úgy fogják kezelni, mint valami beismerő vallomást...

– De hát nem is kísérlet volt. Én tényleg...

De Studernak már nem kellett válaszolnia. Lép-tek hangzottak a folyosó felől, s Liechti foglár mondta éppen:

– Itt van bent, doktor úr.

– Má' megint egy? – kérdezte a doktor és Schlumpf csuklója után nyúlt. – Mesterséges lélegeztetés? Remek!

Studer felállt az ágyról és a falnak támaszkodott.

– Nos, tehát – mondta a doktor. – Mit csináljunk vele? Önvészélyes! Szuicidális! Na igen, ezt már ismerjük. Pszichiátriai szakvéleményt fogunk kérni... Nemde?

– Doktor úr, nem akarok a bolondokházába kerülni – mondta Schlumpf hangosan és érthetően, aztán köhögött.

– Nem? És miért nem? Na igen, hát akkor talán... Bizonyára van egy kétszemélyes cellájuk, Liechti, ahová be lehetne fektetni ezt az embert, hogy ne legyen olyan egyedül... Igen? Remek...

Aztán halkán, ahogyan a színházban súgnak, minden szót jól kivehetően megkérdezte: – Mit követett el?

– Gyilkosság Gerzensteinben! – suttogta vissza a börtönőr ugyanolyan érthetően.

– Úgy, úgy – bólintott a doktor aggodalmasan, vagy legalábbis annak látszott. Schlumpf elfordította a fejét, s átnézett az őrmesterre.

Studer mosolygott, Schlumpf pedig visszamosolygott rá.

Megértették egymást.

– És ki ez az úr itt? – kérdezte az orvos. A két férfi összemосolygása zavarba hozta.

Studer olyan hevesen lépett előre, hogy a doktor hátrahőkölt. Az őrmester mereven állt előtte. Sápadt arca a sajátosan keskeny orrával valahogy nem igazán illett kissé elhízott testéhez.

– Studer őrmester a kanton rendőrségétől! – A bemutatkozás kihívóan s dacosan csengett.

– Úgy, úgy! Örvendek, örvendek! És ön van megbízva az eset kivizsgálásával? – A szőke orvos megpróbálta visszanyerni magabiztosságát.

– Én tartóztattam le – mondta Studer kurtán. – Egyébiránt még itt maradnék vele egy kis ideig, míg le nem higgad. Ráérek. A legközelebbi vonat Bernbe csak fél ótkor megy...

– Remek! – mondta az orvos. – Nagyszerű! Hát csak maradjon, őrmester. Maga pedig ma este áthelyezi ezt az embert egy kétágyas cellába. Megértette, Liechti?

– Igenis, doktor úr.

– Minden jót – mondta az orvos és feltette a kalapját. Liechti megkérdezte, bezárja-e az ajtót. Studer leintette. Börtönpszichózis ellen köztudomásúlag a nyitott ajtó a leghatékonyabb ellenszer.

S a léptek elhaltak a folyosón.

Studer körülményesen meggyújtotta a szalmaszálat, amelyet a Brissago szivarból húzott ki, odatartotta a lángot a szivar végéhez, várt, míg a füst fölül ki nem buggyan, majd a szivart a szájába vette.

Aztán előhúzott a zsebéből egy sárga paklit, s így szólt: – Na, végy egyet! – Schlumpf mélyen a tüdejébe szívta az első slukkot a cigarettából. Szeme fénylett. Studer leült az ágyra.

Az őrmester jószívű, vélekedett Schlumpf.

És Studernek össze kellett szednie magát, hogy elnyomhassa a torkában jelentkező sajátos érzést. Hogy megszabaduljon tőle, ásított egy kiadósat.

– Így ni, Schlumpf komám! – mondta aztán. – És most lássuk. Mért akartál kiszállni?

Azt nem lehet csak úgy egyszerűen elmondani, vélte Schlumpf. Torkig volt az egészszel. És hát ismeri ő a dörgést. Ha egyszer letartóztatták az embert, akkor már nincs tovább. Büntetett előélet! – s ez most már életfogytiglan... Az a lány meg, akiről az őrmester beszélt, naná hogy nem akarna várni rá. Nagy bolond lenne, ha azt tenné. – S hogy ki az a lány? – Sonjának hívják, s a meggyilkolt Witschi lánya. – És hogy a Sonja hiszi-e, hogy ő követte el a gyilkosságot? – Azt ő nem tudja. Egyszerűen csak lelépett, amikor meghallotta, hogy őt vádolják. – S hogyan történt az, hogy éppen őrá terelődött a gyanú? – Hát a százás bankó miatt, amit az Oroszlánban váltott fel. – Az Oroszlánban? Nem a Medvében? – Lehet, hogy a Medvében volt. Hát persze hogy a Medvében! Az Oroszlán az előkelőség fogadója, muzsikáltak is ott egyszer...

– Mikor? És ki muzsikált?

– Egy esküvőn. A Buchegger klarinétozott, a Schreier zongorázott, a Bertel meg bőgőzött. Én pedig a harmonikán...

– Schreier? Buchegger? Ezeket – hisz' ezeket én ismerem! – Studer összeráncolta a homlokát.

– Meghiszem azt! – mondta Schlumpf, s a szája sarkában megjelent egy kis mosoly. – A Buchegger

sokat mesélt magáról, meg a Schreier is. Maga kapta el három éve...

Studer nevetett. Hát így állunk! Régi ismerősök! – S szóval ezek összeálltak egy falusi bandába. – Falusi banda? – Schlumpf játszotta a sértődöttet. – Nem! Ez egy igazi jazzband. Az Ellenberger, a gazdánk, még egy angol nevet is adott nekünk: „The Convict Band!” Ez állítólag annyit tesz, mint: Fegyenczenekar...

Ennek a Schlumpf fiúnak szemlátomást meglegedésére szolgál, hogy mellékes dolgokról beszélhet. Ám ha a gyilkosság jön szóba, megpróbál elkalandozni.

Studer ráhagyta. Csak kalandozzon el ez a Schlumpf, ha örömét leli benne. Nem kell erőltetni! Majd jön minden magától, ha elég türelme van az embernek...

– És aztán a szomszédos falukban is játszottatok?

– Naná!

– És jó pénzt kerestetek?

– Meglehetősen... – Vonakodás. Hallgatás.

– Nos, Schlumpf fiam, én elhiszem neked, hogy nem te gyilkoltad meg a Witschit – csak azért, hogy elvedd a pénztárcáját. Háromszáz frank spórolt pénzed volt?

– Igen, megspórolt háromszáz... – Schlumpf felnézett az ablakra, talán mert az ég olyan kék volt.

– Szóval, te feleségül akartad venni az áldozat lányát? Sonjának hívják, ugye? És a szülei – azok helyeselték?

– Az apja mindenképpen; az öreg Witschi azt mondta, neki mindegy. Sokszor ott járt az Ellenberger-

nél, és beszélgetni szokott velem – az áldozat, ahogy maga nevezi... Az volt a véleménye, hogy én egy rendes legény vagyok, s még ha büntetett előéletű is, nem kell azonnal elítélni az embert, és ha egyszer elvinném a Sonját, biztos, hogy nem csinálnék több ostobaságot. Mert hogy a Sonja az egy rendes lány... És aztán a gazda nekem ígérte a főkertészi állást, mivel ugye a Cottereau már öreg, én meg szorgalmas vagyok...

– Cottereau? Az az, aki rátalált a hullára?

– Igen. Az minden reggel sétál egyet. A gazda ráhagyja, akármit is csinál. A Cottereau a Jurából való, de már nem érződik a beszédén a francia. Szerda reggel rohanvást jött a faiskolába és újságot, hogy a Witschi ott fekszik az erdőben – agyonlőve... Akkor a gazda mindjárt elküldte a csendőrőrszobára, hogy jelentse a dolgot.

– És te mit csináltál, amikor meghallottad Cottereau-tól ezt az újságot?

Hát ugye, így Schlumpf, mind be voltak ijedve, mivel biztosan rájuk terelődik a gyanú, mint büntetett előéletűekre. De aztán egész nap csönd volt, senki se tévedt a faiskola felé. Csak a Cottereau nem tudott, úgymond, megnyugodni, míg a gazda le nem tolt, hogy hagyja már abba a nyávogást...

– És szerdán este felváltottad a százfrankost a Medvében?

– Szerdán este, igen...

Csend. Studer a csomag Parisiennes-t ott hagyta maga mellett. Schlumpf kérés nélkül elvett egy ciga-

rettát, az őrmester meg odanyújtotta neki a gyufásdobozt és azt mondta:

– Tedd el mindegyiket. De nehogy elkapjanak!

Schlumpf hálásan mosolygott.

– Mikor van fájront a faiskolában?

– Hatkor. Tízórás a munkanapunk. – Aztán Schlumpf sietősen hozzáfűzte még: – A kertészkedésben tényleg jól kiismerem magam. A Tessenbergen is mindig azt mondta a munkafelügyelő, hogy értem a dolgom. És én szeretek melózni...

– Mindegy, hagyjuk ezt! – Studer szándékosan volt most szigorú. – Fájront után lementél a faluba, a szobádba. Hol laktál?

– Hofmannéknál, a vasútállomás utcájában. Könnyen megtalálhatja a házat. A Hofmann-né, az egy jó lélek... Kosárfonójuk van.

– Nem érdekes! A szobádba mentél, megmosakodtál. Aztán elmentél vacsorázni? Vagy nem?

– De igen.

– Szóval: hatkor fájront. – Studer noteszt húzott elő a zsebéből és jegyezni kezdett. – Hatkor fájront, fél hét, háromnegyed hét körül vacsora... – Felpillantva: – Gyorsan ettél? Vagy lassan? Éhes voltál?

– Nemigen voltam éhes...

– Akkor gyorsan ettél, és hétkor kész voltál...

Studer úgy tett, mintha a noteszére meredne, de a tekintete ugrált. Észrevette a változást Schlumpf arcvonásaiban, s megtörendő a feszültséget, ártalmatlanul megkérdezte:

– Mennyit fizettél a vacsoráért?

– Egy-ötvenet. Ebédre mindig ettem egy levest Ellenbergernél, és kenyeret meg sajtot vittem magammal. Ellenberger csak ötven rappent kért egy tányér levesért, ozsonnát ingyen adott, mert Ellenberger mindig rendes volt hozzánk, mi meg kedveltük, olyan pöszeformán szövegel, úgy néz ki, mint valami aggastyán, foga sincs egy szál se, de... – mindez lélegzetvételnyi szünet nélkül jött, mintha a beszélő attól félt volna, hogy félbeszakítják. Ám Studer ezúttal nem akart figyelni a locsogásra.

– Mit csináltál szerdán este hét és nyolc óra között? – kérdezte szigorúan. A ceruzát sovány ujjai között forgatta és nem nézett fel.

– Hat és hét között? – Schlumpf nehezen szedte a levegőt.

– Nem! Hét és nyolc között. Hétre kész voltál a vacsorával, nyolckor pedig felváltottál egy százfrankost a Medvében. Kitől kaptad a háromszáz frankot?

És Studer keményen ránézett a legényre. Schlumpf félrefordította a fejét, aztán hirtelen mozdulattal a könyökhajlatába temette a szemét. Teste reszketett.

Studer várt. Nem volt elégedetlen. Apró betűkkel beírta a noteszába: Sonja Witschi, s a szavak mögé egy nagy kérdőjelet rajzolt. Hangja lágyra váltott, amikor újra megszólalt:

– Ezt a dolgot majd csak rendbe tesszük, Schlumpf öcsém. Szándékosan nem kérdeztem meg tőled, mit csináltál kedden este, vagyis a gyilkosság előtti estén.

Úgyis csak valami hazugsággal jöttél volna elő. Különben is bizonyára benne van a nyomozati anyagban, s a gazdaasszonyodat is megkérdezhetem... De egyet mondj meg nekem: milyen lyány ez a Sonja? Egyedüli gyerek?

Schlumpf feje felszökött.

– Van még egy bátyja. Az Armin!

– És te ezt az Armint nem állhatod?

Annak ő egyszer alaposan elhúzta a nótáját, mondta Schlumpf, s kimutatta a fogait, mint egy morgó kutya.

– Sajnálta tőled a húgát ez az Armin?

– Igen; és az apjával is mindig zúrjai voltak. A Witschi épp eleget panaszkodott miatta...

– Értem... És az anyja?

– Az öregasszony állandóan regényeket olvas... („Az öregasszony”, mondta a legény tiszteletlenül.) – Aeschbacher községbíró rokona, az szerezte meg neki a pavilont a gerzensteini vasútállomáson. Állandóan ott ücsörgött és olvasott, míg az ura házalt... Illetve nem is annyira házalt. Motorbiciklivel furikázott mint padlóviaszban, kávéban utazó... Hisz meg is találták a motorját, egész közel, ott állt az út szélén...

– És hol feküdt az öreg Witschi?

– Százméternyire onnan, az erdőben, mondta a Cottereau...

Studer emberkéket rajzolt a noteszába. Hirtelenjében egészen távol járt. Ott volt az oberaargai faluban, ahol a legényt letartóztatta. Az anyja nyitott

ajtót. Furcsa egy asszony ennek a Schlumpfnek az anyja! Egyáltalán nem is volt meglepve. Csak ennyit kérdezett:

– Ugye azért még megreggelizhet?...

Egy kislány Gerzensteinben, egy öreg anyja Oberaargauban..., és kettejük között ez a Schlumpf fiú, akit gyilkossággal vádolnak...

Minden azon múlik, milyen vizsgálóbíró veszi kézbe az ügyet... Esetleg beszélni lehetne azzal az emberrel.

Talán...

Léptek közeledtek. Liechti foglár jelent meg az ajtóban, s kajánul fénylett az a vörös ábrázata.

– Örmester, a vizsgálóbíró úr akar magával beszélni.

És Liechti szemérmetlenül vigyorgott. Nem volt nehéz kitalálni, mit rejt a vigyorgás. Egy nyomozó túllépett a hatáskörén, s most hívják, hogy begyűjtse az esedékes letolást...

– Isten áldjon, Schlumpf barátom! – mondta Studer. – Ne csinálj több baromságot. Átadjam Sonjának az üdvözlétedet, ha látom? Igen? Helyes; egyszer talán majd meglátogatlak. Isten áldjon!

És mialatt Studer végigment a kastély hosszú folyosóin, nem tudott megszabadulni attól a pillantástól, amelyet Schlumpf utána vetett, s nem is tudta azt értelmezni. Csodálkozás volt abban, való igaz, de nem kucorgott lenn a mélyben valami vigasztalan elkeseredettség is?

A Wendelin Witschi-ügy – első olvasat

– Maga... (Torokköszörülés.) – Maga Studer őrmester?

– Igen.

– Foglaljon helyet.

A vizsgálóbíró kicsi volt, sovány és sárga. A kabátja, amelynek lilásbarna volt a színe, válltömésekkel volt ellátva. Fehér selyemingéhez búzavirágkék színű nyakkendőt viselt. A vaskos pecsétgyűrűbe egy címer volt bevésve – a gyűrű egyébíránt réginek látszott.

– Studer őrmester, a legudvariasabban megkérdezném, hogy tulajdonképpen mit képzelsz magáról? Hogy jön maga ahhoz, hogy önhatalmúlag – ismétlem: önhatalmúlag beleavatkozik egy ügybe, amely...

A vizsgálóbíró megakadt és maga sem tudta, hogy miért. Ott ül előtte egy egyszerű nyomozó, egy idősebb férfi, akin nincs semmi feltűnő: puha nyakú ing, szürke öltöny, amely már kissé kijött a formájából, mivel a benne levő test kövér. A férfinak sápadt, sovány az arca, a bajusza eltakarja a száját, úgyhogy nemigen lehet tudni, mosolyog-e vagy éppen komoly. Szóval ez a nyomozó ott ücsörög előtte a székén, szétvetett lábakkal, két alkarját a combján nyugtatva, kezét összekulcsolva...

A vizsgálóbíró maga sem értette, miért kezdett hirtelen „maga” helyett „ön”-nel fordulni hozzá.

– Meg kell hogy értse, őrmester, nekem úgy tűnik, hogy ön túllépte az illetékessége határait... – Studer bólintott és megint bólintott: hát persze, az illetékesség!... – Milyen oka volt önnek arra, hogy az őrizetést, a szabályszerűen bekísért Schlumpf Erwint még egyszer meglátogassa? Hajlandó vagyok ugyan elismerni, hogy az ön látogatása fölöttébb ésszerű volt, ám ezzel nem azt akarom mondani, hogy egybe is esett a nyomozóhatóság illetékességi területével. Mert ön, őrmester *úr*, már épp elég hosszú ideje szolgál ahhoz, hogy tudja, a különböző hatóságok gyümölcsöző együttműködése csak akkor lehetséges, ha azok mindegyike igyekszik szigorúan betartani illetékességi területének határait...

Nem egyszer, nem ám, de háromszor is az „illetékesség”... Studer mindent értett. A dolgok fordulása kedvező, gondolta, hisz nem azok a legrosszabbak, akik mindig az illetékességgel hozakodnak elő. Az ember legyen hozzájuk udvarias, vegye őket igen komolyan, s csakhamar a tenyeréből esznek...

– Természetesen, vizsgálóbíró *úr* – mondta Studer, s a hangjában szelídség és respektus csengett –, tudatában vagyok, hogy nagyon, de nagyon is túlléptem illetékességem határait. Ön teljesen találóan állapítja meg, hogy be kellett volna érnem Schlumpf Erwin őrizetes bekísérésével. De aztán – hát igen, vizsgálóbíró *úr*, ingatag teremtmény az ember –, aztán úgy gondoltam, hogy az eset talán nem is olyan egyértelmű, mint ahogy az elején feltételeztem. Előfordulhat, gon-

doltam, hogy netán szükségessé válik az ügy további vizsgálata, s akkor nekem tudnom kell ezt-azt...

– Na de őrmester – mondta a vizsgálóbíró –, hisz ez az eset olyan világos, mint a nap. S végül is, még ha fel is akasztotta volna magát ez a Schlumpf, nem lett volna nagy malőr – én megszabadultam volna egy kellemetlen ügytől, az államnak meg nem kellett volna viselnie a perköltségeket...

– Biztosan, vizsgálóbíró úr. Ám ne gondolja, hogy Schlumpf halálával tényleg megoldódott volna az ügy! Mert ön is hamarosan arra a következtetésre fog jutni, hogy ez a fiú ártatlan.

Egy ilyen kijelentés tulajdonképpen pimaszság volt. Ám Studer hangja annyira alázatos és annyira egyetértést sürgető volt, hogy a címerdíszítéses pecsétgyűrűt viselő úrnak nem maradt más választása, mint hogy megerősítően bólintson.

A helyiség falainak barnára festett faborítása volt, s mivel a fa ablaktáblák csukva voltak, a levegő sötét aranszínben derengett.

– Az eset aktái – mondta a vizsgálóbíró némiképp bizonytalanul. – Az eset aktái... Nemigen jutottam még hozzá, hogy foglalkozzak velük... Várjon csak...

Jobbra tőle öt aktacsomó volt egymásra rakva. A legelső, a legvékonyabb volt az, amit keresett. A kék kartonfedélen ez állt:

SCHLUMPF ERWIN GYILKOSSÁG

– Sajnos – mondta Studer és ártatlan képet vágott –, sajnos az utóbbi időben meglehetősen sok felületesen lefolytatott vizsgálatról lehet hallani. Így aztán talán jobb lenne, ha még ebben az olyannyira egyértelmű esetben is bebiztosítanánk magunkat a szükséges kizáró körülményekkel...

Studer magában vigyorgott: ha te nekem az illetőséggel jössz, én a kizáró körülményekkel hozakodok elő.

A vizsgálóbíró bólintott. Tokjából elővett egy szarukeretes szemüveget és feltette az orrára. Most úgy nézett ki, mint egy szomorú filmkomikus.

– Bizonyára, bizonyára, őrmester. Csak gondoljon arra, hogy ez az első nehéz vizsgálatom, s így természetesen az ilyen ügyekben nekem az ön kompetenciája...

Tovább nem jutott. Studer védekezően felemelte a kezét.

Ám a vizsgálóbíró figyelmen kívül hagyta a mozdulatot. Két fénykép volt a kezében, s most átnyújtotta őket az asztal fölé:

– A tetthely... – mondta.

Studer tanulmányozni kezdte a képeket. Nem voltak rossz felvételek, bár nem kriminológiai iskolázottsággal rendelkező szakembertől származtak. Mindkettőn egy fenyőerdő aljnövényzetét lehetett látni, s a talajon, amelyet száraz fenyőtűk takartak – a képek igen élesek voltak –, egy sötét alak feküdt a háján. A fej kopasz hátuljának jobb oldalán, hozzáve-

tőlegesen háromujjnyira a fülkagylótól, közvetlenül a részben a kabát gallérját is eltakaró vékony hajkoszorú felett sötét lyuk volt látható. Meglehetősen visszataszítóan nézett ki. Ám Studer hozzá volt szokva az ilyen képekhez. Csak ennyit kérdezett:

– A zsebek üresek?

– Várjon, itt van Murmann csendőr káplár jelentése...

– Ó – szakította félbe Studer –, a Murmann Gerzensteinben van. Lám, lám!

– Ismeri Murmann?

– Hogyne. Kolléga. De már sok éve nem láttam. Mit ír a Murmann?

A vizsgálóbíró megfordította a lapot, aztán félmondatokat mormolt csak úgy magának. Studer ennyit értett:

– „...hason fekvő férfihulla... belövés a jobb fül mögött... golyó a fejben elakadt... valószínűleg egy 6,5-es browningból...”

– A fegyverekhez jól ért a Murmann! – jegyezte meg Studer.

– „...zsebek üresek...” – mondta a vizsgálóbíró.

– Micsoda? – egészen éles volt a kérdés. – Nincs véletlenül egy nagyítója? – Minden udvariasság eltűnt Studer hangjából.

– Nagyító? Dehogy nincs. Várjon csak. Itt van...

Pár pillanatig csend volt. Az ablaksötétítő táblák részén át egy napsugár éppen Studer hajára esett. A vizsgálóbíró némán szemlélte a férfit, aki ott ült

előtte, a széles, kerek hátat és a szürke haját, amely úgy csillogott, mint egy almásderes szőre.

– Ez aztán cifra – szólalt meg Studer rekedt hangon. (Mi az ördög lehet cifra egy hulla fényképén! – gondolta a vizsgálóbíró.) – Hisz a kabát háta teljesen tiszta...

– Tiszta a kabát háta? Igen, és?

– És a zsebek üresek – mondta Studer röviden, mintha ez mindent megmagyarázna.

– Nem értem... – A vizsgálóbíró levette a szemüvegét, és zsebkendőjével megtörölgette a lencséket.

– Ha mármost... – mondta Studer és a nagytóval a felvételre bökött. – Ha mármost elképzeljük, hogy ezt a férfit az erdőben orvul megtámadták, hogy valaki hátulról lelőtte, akkor a hulla elhelyezkedéséből ki-világlik, hogy a férfi arccal lefelé esett el. Nemde? Tehát a hasán fekszik, és nem mozog többé. De a zsebei üresek. Mikor ürítették ki a zsebeit?

– A támadó esetleg kényszeríthette Witschit, hogy adja neki a pénztárcáját...

– Nem nagyon valószínű... A boncolási jegyzőkönyv mit mond, feltehetően mikor állt be a halál?

A vizsgálóbíró lapozni kezdett az aktákban, oly buzgón, mint egy kisdíák, aki nagyon szeretne jó jegyet kapni a tanárától. Furcsamód igen gyorsan felcserélődtek a szerepek. Studer még mindig azon a kényelmetlen széken ült, amely különben minden bizonnal az előállított őrizetesk számára volt odakészítve, ám mégis úgy festett a dolog, mintha ő vette volna kézbe az egész ügyet...

– A boncolási jegyzőkönyv – szólalt meg a vizsgálóbíró szárazon krákogva, igazított egyet a szemüvegén és ezt olvasta: – „Az occipitális csont szétroncsolása... mezencefalum... elakadt a bal oldali... De hát ön mindezekre nem kíváncsi... Ámde itt... „A halál beállta approximatív a hulla fellelése előtt tíz órával...” Ezt akarta tudni, őrmester? A hullára reggel fél nyolc és háromnegyed nyolc között bukkant rá Jean Cottereau, az Ellenberger-féle faiskola főkertésze... A gyilkosságot tehát körülbelül este tíz óra tájában követhették el.

– Tíz óra? Jól van. Hogy képzelel ön a jelenetet? Az öreg Witschi jön éppen vissza a körútjáról, nyugodtan motorozik hazafelé. Hirtelen megállítják... Már itt sok minden nem világos. Mért száll le? Fél tálán?... Tegyük fel, hogy megállították. Fogadjuk el, hogy kényszer alatt egy fához támasztja a motorkefépárját, aztán beszorítják az erdőbe... Mért nem veszi el tőle a támadó mindjárt ott az úton a pénztárcát és lép meg vele?... Nem! Kényszeríti Witschit, hogy menjen vele száz métert – mert ugye száz méterről volt szó? – befelé az erdőbe. Hátulról lelövi. A férfi hasmánt esetik... Megmondaná nekem, vizsgálóbíró úr, mikor vették ki a zsebéből a pénztárcát az eltűnt háromszáz frankkal?

– Pénztárca? Háromszáz frank? Várjon csak, őrmester. Előbb orientálódnom kell...

Csend. Egy légy ütődött zümmögve valamihez. Studer alig mozdult, csak ült lehorgasztott fejjel.

– Igaza van... Witschi feleségének állítása szerint a férje reggel azt mondta neki, hogy este valószínűleg százötven frankot fog hazahozni. Számlakiegyenlítések várhatók. Százötven frankja pedig volt még ezen felül... Telefonon érdeklődtünk, s kiderült, hogy Witschi két üzletfele valóban kiegyenlítette a számláját. Az egyik számla száz, a másik ötven frankot tett ki...

– Az egyik száz, a másik ötven? Furcsa...

– Mért furcsa?

– Mert Schlumpfnak három százfrankos bankjegy volt a birtokában. Az egyiket felváltotta a Medvében, a másik kettőt pedig én vettem el tőle. Hová lett a pénztárca?

– Igaza van, őrmester. A ügynek van néhány homályos pontja...

– Homályos pontok! – Studer a vállát vonogatta.

Barátságtalan egy ember, gondolta a vizsgálóbíró. Olyan idegesség fogta el, mint annak idején az államvizsgán. A hízégek talán hatnak erre az őrmesterre... Így szólt hát:

– Úgy látom, őrmester, hogy az ön gyakorlati kriminológiai iskolázottsága felülmúlja az enyémet...

Studer mormolt valamit.

– Hogy mondta? – A vizsgálóbíró a kezét a füle mögé tette, mint aki egyetlen szavát sem akarja elszalasztani beszélgetőtársának.

De Studer, úgy látszik, hirtelen elfelejtette, hol is van, mivel körülményesen rágyújtott egy Brissago szivarra. – Nem akar inkább egy cigarettát? – koc-

káztatta meg félénken a kérdést a vizsgálóbíró, mert utálta a Brissago-füstöt. Az asztal fölött átnyújtott az őrmesternek egy nyitott cigarettatárcát. Studer elutasítóan rázta a fejét. Neki, Studer őrmesternek, aranyvégű cigarettát!...

A vizsgálóbíró megkérdezte a beállt csendben:

– Hol sajátította el gyakorlati ismereteit, Studer úr? – Ám még a megszólításban bekövetkezett váltás sem tudta – a „Studer úr” az „őrmester” helyett – ezt a hallgatag embert felébreszteni töprengéseiből.

– Hogy van az, hogy ön ezekkel az ismereteivel nem vitte legalább a rendőr hadnagyságig?

Studer felhőkölt:

– Mi?... Hogy mondja?... Nincs egy hamutartója? – A vizsgálóbíró mosolygott, s áttolt az asztalon egy sárgaréz hamutálat.

– Annak idején Gross professzornál dolgoztam Grazban. És hogy mért nem vittem többre? Tudja, egyszer megégettem a körmöm egy bankügyben. Akkoriban felügyelő voltam a városi rendőrségnél... Igen, aztán a háború alatt... A bankügyet követően kegyvesztett lettem, s kezddhetem mindent újra alulról... Van ilyen... De mit is akartam mondani: hogyan szándékozik kezelni az ügyet? Milyen lépéseket fog tenni?

A vizsgálóbíró már-már rendreutasította ezt az embert, kis híján a tudtára adta, hogy itt ő parancsol, mert végül is ő felelős a vizsgálatért... De aztán lecsillapította ezt a fellángolást. Studer tekintetében volt

valami várakozásteljes, félénk csillogás... Ezért aztán meglehetőst békítőleg így szólt:

– Nos, a szokásosakat, úgy gondolom. Beidézni a Witschi családot, a... a... vádlott gazdáját...

– Schlumpf Erwin – vágott a szavába Studer –, büntetett előéletű betörés, lopás és egyéb kisebb bűncselekmények miatt...

– Így igaz. Alapjában véve tehát olyan egyéniség, akiből nyugodtan kinézné az ember ezt a büntetett, nemde?

– Hát... lehetséges... – Szünet. – De még egy büntetett előéletű ember sem tud varázsolni... És ez a Schlumpf nem fogja a száját kinyitni... Kérdezhetsi, amilyen hosszan csak akarja. Hagyja, hogy életfogytig bezárják Thorbergben – és ha már egyszer ott van, újból felköti magát. Alapjában véve kár ezért a fickóért... Igen, kár érte...

– Minden tisztelem az ön emberségéé, Studer úr, de hát... Nekünk itt most egy vizsgálatot kell lefolytatnunk, vagy nem?

– De, de... Egyébként a hulla még Gerzensteinben van?

A vizsgálóbíró ismét belelapozott az aktákba.

– A hullát szerda este átszállították a Törvényszéki Orvostani Intézetbe. A roggwili kormány megbízott rendelkezett így...

Studer utánaszámolt az ujjain:

– Szerdán, május harmadikán, reggel fél nyolckor megtalálják a hullát. Dél tájban elvégzi az első boncolást a doktor... doktor... Mi is a neve?

– Dr. Neuenschwander.

– Neuenschwander. Rendben. Szerda este Schlumpf felváltja a százast a Medvében. Csütörtökön menekülés. Ma, pénteken, letartóztatom Schlumpfot az anyjánál. Mikor vitték be a hullát a Törvényszéki Orvostani Intézetbe?

– Szerda este...

– Mikorra várható ön szerint az intézet jelentése?

– Úgy gondoltam, szembesíthetnék a vádlottat a hullával. Mit szól hozzá? – A kérdés udvarias volt, de a vizsgálóbíró ezt gondolta magában: bárcsak hordaná el magát ez az alak mihamarabb, a Brissago büdös, ő maga erőszakos, panaszt fogok tenni a hatóságnál, de mi hasznom belőle? Ezért aztán mégse szabadulok tőle olyan hamar. Legyünk tehát udvariasak...

– Szembesíteni? – ismételte Studer. – Hogy aztán megint megpróbáljon megszökni?

– Micsoda? Meg akart szökni öntől? S nekem ezt egyetlen szóval sem említette?

Studer nyugodt szemmel nézett a vizsgálóbíróra. Megvonta a vállát. Mit lehet ilyen kérdésre válaszolni?

– Egészen őszinte leszek önhöz, vizsgálóbíró úr, – szólalt meg hirtelen Studer, s a hangja sajátosan tompán és izgatottan csengett. – Éppen elég régóta fecsegünk már. Ön azt gondolja magában: ez a vén, levitézlett nyomozó, aki a nyugdíjazás küszöbén áll, fontoskodik. A viselkedése tolakodó. De én majd a kobakjára kop-pintok. Még ma este, mihelyt elment innen, felhívom a rendőr-igazgatóságot és panaszt teszek ellene...

Hallgatás. A vizsgálóbíró a kezében levő ceruzával köröket rajzolt az itatóspapírra. Studer felállt, megragadta a szék támláját, maga elé penderítette a széket, rátámaszkodott a támlára – a két ujjá közé préselt Brissago füstölgött mindeközben –, majd így szólt:

– Mondok én önnek valamit, vizsgálóbíró úr. Boldogan benyújtom a lemondásom, ha az ügy nem olyan vizsgálatban részesül, mint ahogy szeretném. De ha már egyszer lemondtam, azt tehetek, amit akarok. Muris egy dolog lesz! Én megígértem ennek a Schlumpfnak, hogy kézbe veszem az ügyét...

– Felcsapott védőügyvédnek, őrmester? – vetette közbe a vizsgálóbíró gúnyosan.

– Nem. De felfogadhatok egyet. Valakit, aki az egész vádat ízekre tépi az esküdtbírószági tárgyaláson. Ha ön inkább ezt akarja? De gondolja csak el, milyen mozgalmas dolog is lesz az! Önt a védelem tanúként fogja beidézni, s ott a fejére fogják olvasni az előzetes vizsgálat során elkövetett valamennyi hibát... Tetszeni fog ez önnek?

„Ez az alak teljesen őrült! – gondolta a vizsgálóbíró. – Egy igazi zugügyvéd! Mért pont ezt a Studert kellett kiküldeniük a letartóztatáshoz! Az igazság fanatikusa! Hát vannak még ilyenek? Egész idő alatt csak a kedvében jártam... Gondolatolvasó ez az ember? Bolond história! És ha ez a Schlumpf ártatlan, minden bizonnyal kitör a botrány, emberek keverednek gyanúba. Jobb lesz, ha együttműködök ezzel az alakkal...” Hangosan meg ezt mondta:

– Ennek az egésznek semmi értelme, őrmester. Én csak keveset tudok az ügyről. Fenyegetőzés? Mért vonultatja fel rögvést a nehéztüzérséget? Vonakodtam talán meghallgatni önt? Ön türelmetlen, Studer úr. Megbeszélhetjük a dolgot egészen higgadtan. Ön, őrmester, alighanem nagyon érzékeny ember, de gondoljon arra, hogy néha másoknak is vannak idegeik...

A vizsgálóbíró várt, s várakozás közben a Studer kezében füstölgő Brissagóra meredt...

– Vagy úgy! – mondta hirtelen Studer. – Szóval ez... – Az ablakhoz lépett, kilökte a sötétítő táblákat és kihajította a Brissagót. – Gondolhattam volna. Az olyanok, mint ön... Ez volt az oka? Éreztem, hogy valami baja van velem, s azt hittem, hogy a Schlumpf végett... És csak a Brissago miatt volt az egész?

„Furcsa egy ember! – gondolta a vizsgálóbíró. – Érti a dolgát!... A szivarfüst! Válthat ki ilyesmi ellenséges hangulatot?...” Gondolatai közepette megszólalt Studer:

– Furcsa. Néha elég egy jelentéktelen szokás ahhoz, hogy valaki az idegeinkre menjen: például egy ócska szivar füstölése. Rám ugyanígy hatnak az aranyvégű drága cigaretták...

Aztán újból leült.

– Hát igen – csak ennyit szólt a vizsgálóbíró. De bensőjében jelentős tiszteletet érzett a gondolatolvasó Studer iránt. Aztán megszólalt:

– Most szeretném elővezettetni ezt a Schlumpfot, az ön védencét. Jelen akar lenni?

– Hogyne. Örömmel. De ha lenne olyan jó...

– Igen, igen – mosolygott a vizsgálóbíró –, úgy fogom őt kezelni, nehogy felkösse magát már megint, legalábbis egyelőre... Ugyanis tudok én máshogyan is... Aztán majd beszélek az államügyésszel. Amennyiben további vizsgálat válna szükségessé, *önt* kérjük fel...

Biliárd és alcoholismus chronicus

Studer lökött. A fehér golyó gurult a zöld kárpiton, nekikoccant a pirosnak, beleütközött a mandinerbe, aztán igen közel elzúgott a másik fehér golyó mellett.

Studer a padlóra támasztotta a dákót, hunyorgott és bosszúsan azt mondta:

– Nem vót benn’ ölég szufla.

És éppen ebben a pillanatban hallotta meg első ízben azt az öblös hangot, amelyet még oly sokszor kell majd hallania.

A hang ezt mondta:

– Hidd el nekem, ebben a Witschi-ügyben is bűzlik valami; hidd csak el nekem, valami ott nem stimmel..., hisz tudod te azt magad is. Az, hogy a Schlumpfot elkapták... – Studer többet nem tudott kivenni a szavaikból. A csend, amely egy pillanatra ott úszott a teremben, szétpattant, s a beszélgetések zaja ismét felerősödött. Studer megfordult és belefúrta tekintetét a férfibá, aki azon a különlegesen öblös hangon beszélt.

A férfi magas növésű volt, arca sovány és barázdált. A kávéház egyik sarkában ült egy kisebb asztalnál egy alacsony, kövér férfi társaságában. A kövér szinte megszokás nélkül bólogatott, mialatt a sovány öreg felkönyökölt az asztalra és – mutatóujjával a levegőt bökdösve – tovább beszélt. Az ajkai szinte látha-

tatlanok voltak – valószínűleg egyetlen fog sem volt a szájában. Az öreg most leeresztette a kezét, poharát szórakozottan a szájához emelte, és csak akkor vette észre, hogy üres: a kemény ajkakat erre lágy mosoly nyitotta meg, olyanféle, mint azé az emberé, aki nem veszi magát igazán komolyan.

– Rösi – szólt oda a pincérnőnek, aki éppen elhaladt mellettük –, Rösi, még két pohárral.

– Igen, Ellenberger úr. – A vörös hajú pincérnő hagyta, hogy az öreg megpaskolja a kezét. Úgy nézett ki, mint egy macska, amelyik dorombolni szeretne, de egy csendes zugot keres, ahol azt zavartalanul teheti.

– Te jössz... – mondta Studer biliárdpartnere, Münch jegyző, akinek vaskos nyakát magas keménygallér övezte.

És mialatt Studer szemhunyorogva a golyók állását vizsgálgatta, egyre csak tanakodott magában: Ellenberger? Ellenberger? És a Witschi-ügyről beszél? És miközben tovább töprengett, hogy vajon ez ugyanaz az Ellenberger, a gerzensteini faiskola-tulajdonos-e, a Schlumpf gazdája, természetesen elhibázta a lökést. Rosszul krétázott, s a dákó hegye kellemetlen hangú pendüléssel lepattant a golyóról.

A biliárdasztal kárpitja a fölötte lógó igen fényes és lefelé világító lámpától zöld visszfényt vetett a kávéház légterébe, sajátos színt kölcsönözve a békésen szerteszét gomolygó füstnek. Az öreg Ellenberger asztalánál nevetés hangzott fel, amely inkább káromlásra

emlékeztetett, de nem az öreg nevetett, hanem kísé-
rője, az alacsony kövér. És a csendben, amely a neve-
tést követte, Studer az öreg Ellenberger szavaira lett
figyelmes:

– Hát igen, a Witschi, az aztán nem volt buta em-
ber. Nem úgy az Aeschbacher. Egy ma született bá-
rány kevésbé...

– Na mi lesz, Studer? – kérdezte Münch jegyző.
Semmi válasz.

Úgy látszik, ez a Witschi-ügy tényleg maga a bal-
sors. Studer eddig azt hitte, hogy legalább ma este
megfeledezhet róla.

Ehelyett mi történik? Eljön az ember a kávéházba
biliárdozni, s lám, nem pont itt ücsörög ez az Ellen-
berger is? És fennhangon a Witschi-ügyről beszél. Így
aztán persze vége a nyugalomnak...

Az áldozat háta a fényképfelvételen... A hát,
amelyre *nem* tapadtak fenyőtűk... A seb a fej hátsó
oldalán... A családtagok furcsa keresztnevei... Wen-
delinnek hívták az apát, a lánya Sonja, a fia Armin. Az
anyának meg talán Anastasia a neve? Miért ne?

A Witschi név... úgy hangzik, mint a verébcsi-
ripelés. Ez a motoros mozgóárus Wendelin Witschi,
akire az erdőben találtak rá agyonlőve... Aztán a
Witschi felesége, aki a vasútállomáson a pavilonban
ül és regényeket olvas...

És mialatt Studer a biliárdasztalra támaszkodva a
ma este különösen jó formát mutató jegyző játékát fi-
gyelte, újfent meghallotta a kellemesen öblös hangot:

– Mit csinál vajon a mi Schlumpfunk? Mit gondolsz, Cottereau? Ki tudja, elkapták-e vajon a zsernyákok?

A „zsernyák” szó mellbe vágta Studert. A gúnynal szemben, amellyel az embert mint nyomozót illetik, érzéketlen volt. Egyedül ez az átkozott szó azzal a kellemetlen „ny”-nyel tudta megvadítani. Valami nyálkás undormányra emlékezteti a hangzása, mondta egyszer Studer a feleségének. S amint most az öreg Ellenberger szájából hallotta meg ezt a szót, automatikusan megpenderült és rámeredt a férfira.

A szempár tekintete, amellyel az övé találkozott, barátságatlan volt. Studer nem sokáig állta. Sajátos szemei voltak ennek az Ellenbergernek: hidegnek hatottak, a pupillák majdnem rés alakúak voltak, mint egy macska szemében. Az írisze pedig kékeszöld és nagyon világos.

– Visszavágó? – kérdezte Münch jegyző. Szó nélkül csinált egy sorozatot és most végzett.

Studer a fejét rázta.

– Ismered azt az embert odaát? – kérdezte és hüvelykujjával a háta mögé mutatott. Münch jegyző a fejét hátratekerte a magas gallérból. – Azt az öreget ott? Aki a kövérrel ül együtt? Hát persze!... Az Ellenberger. Ma nálam járt. Egy bizonyos Witschi miatt... Na de hiszen hallottál ezekről az emberekről. A Witschiről, akit pár napja meggyilkoltak. Pénzzel tartozott az Ellenbergernek... Azt a Witschit is láttam egyszer...

Münch jegyző elhallgatott és uszony formájú jobb kezével elhárító mozdulatokat tett. És amikor Studer megfordult, észrevette, hogy az öreg Ellenberger odaínti a jegyzőt magához. Münch átvágott a helyiségen. Odaát a kerek asztalkánál kezét rázott az öreg Ellenbergerrel, aztán Studert is odaintette. Mikor az őrmestert bemutatta, kiderült, hogy Ellenberger és Studer hallomásból ismerik egymást. Ellenberger kezét egyébiránt pöttyök borították, amelyek színben a száraz bükkfalombra emlékeztettek.

– Sértette magát, Studer őrmester, amikor az imént zsernyákat mondtam? Láttam, hogy megrázkódott, mint a fiatal paripa, ha a korbács csattogását hallja.

Ugyanúgy van ez, jegyezte meg Studer, mint a kertészeknél, akik szintén nem szeretik, ha káposztásoknak nevezik őket. Vagy nem?

Ellenberger mély basszushangon elnevette magát, hunyorgott a ráncos szemhéjával, ajkát beszívta az ínye közé és hallgatott. Arca hosszabb ideig merev maradt, amitől ősoregnek és groteszkeknek hatott.

Ott ültek a kis asztal körül, s nem volt igazán elég helyük. Mellettük nyitva volt egy ablak, fülledt volt a levegő, odakint forró szél suhant tova, s az eget valami mérgesszürke kenőcs maszatotha be.

A pincérnő felszólítás nélkül négy sörrel teli, magas poharat rakott az asztalra.

– ‘gésségünkre! – mondta Studer, felemelte a poharát, a szájához döntve ivott belőle, majd újból letette. Bajszán fehér sörhab maradt hátra. – Aaah...

Ellenberger hüvelyk- és mutatóujja segítségével lassú táncra készítette poharát a karton alátéten. Aztán váratlanul megkérdezte:

– Tud valamit a Schlumpfőről?

Ma reggel tartóztatta le..., közölte Studer halkán. Hol? Az anyjánál.

Hallgatás. Az öreg Ellenberger úgy rázta a fejét, mint akinek valami nem egészen világos.

A zsernyá... a nyomozók melója nem mindig kellemes, vélte aztán szárazon. A fiút elszakítani az anyjától... Ő, a maga részéről jobban szeret rózsát szemezni, vagy jobb híján téli mélyszántást végezni.

Münch jegyző zavarában az asztal márványlapján dobolt és a nyakát tekergette. Az alacsony kövér, akinek Cottereau volt a neve, tehát az a főkertész, aki rábukkant a hullára, egy nagy piros zsebkendőbe fújta az orrát.

Studer hagyta, hogy a csend rátelepedjen az asztalra, s tekintetével az öreg Ellenbergert nem érintve, kibámult az ablakon.

– És? Hogy van a Schlumpf? – kérdezte az öreg haragosan.

– Ó – mondta Studer nyugodtan –, hát felkötötte magát.

A jegyző hallhatóan cuppantott és megrökönyödve pillantott barátjára, Studerra, Ellenberger viszont felpattant a székéről s öklével az asztalra támaszkodva hangosan megkérdezte:

– Mit mondsz? Mit mondsz?

– Igen – ismételte meg Studer békésen –, felkötötte magát. Úgy látom, magát ugyancsak érdekli az a fickó.

– Ugyan! – háritotta el Ellenberger. – Nem volt közömbös a számomra. Rendesen viselkedett nálam... És most halott... Lám, lám... Ő már a második, aki annak a vén boszorkánynak a lelkén szárad, neki és a... és a... – Ellenberger nem folytatta. – Szóval halott? – kérdezte meg még egyszer.

Azt ő nem mondta, felelte Studer és a Brissagója tüzetes szemlélésébe mélyedt. Még épp idejében érkezett, mondta, hogy a Schlumpfot – mondjuk így: megmenthesse, bár...

– Szóval nem halott? Akkor hol van most a Schlumpf?

– Thunban – mondta Studer kedélyesen és a szemhéja alá rejtette szemét. – Thunban, a dutyiban. – Ő, Studer, már a vizsgálóbíróval is beszélt, nagyvonalú ember, így az ügy nem reménytelen, de homályos, homályos... Ettől pocsek a dolog.

– Márpedig a bíróság világos ügyeket akar, azokból lesznek a szép tárgyalások... De mert a Schlumpf mindent tagad, az ügy az esküdtszék elé kerül, természetesen... És hát tudjuk, milyenek az esküdtek... – És mindez meg-megszakítva hol egy hosszú korttyal a söröspohárból, hol egy kiadós szippantással a Brissagóból.

– Na de – folytatta Studer –, maga nem fejezett be egy mondatot. Kire célzott, amikor azt mondta: „boszorkány”? A Witschinére?

Ellenberger kitért a válasz elől.

– Ha valamit meg akar tudni, őrmester, jöjjön el Gerzensteinbe és nézze meg azt a nyomorult fészket. Megéri... – Aztán sóhajtván: – Igen, a Witschinek nem volt jó sora. Gyakran panaszkodott nekem a vén piás... De hát sokan piálnak... Ne nőssjön meg soha, őrmester.

Ő már nő, mondta Studer, és nincs oka panaszra.
– Szóval, iszogatót a Witschi?

– Igen – mondta Ellenberger –, méghozzá olyan keményen, hogy Aeschbacher, a községbíró, aki úgy néz ki, mint egy orbáncos koca, a Witschit már be akarta varratni a Hansenbe... (Hansennek hívják Bern kantonban a „Szent János” dologházat.)

Kis idő múlva Ellenberger megkérdezte:

– Beszélt rólam az Erwin?

Studer igennel válaszolt. A Schlumpf dicsérte a gazdáját. Egyébként mióta foglalkozik Ellenberger elbocsátott rabok szociális gondozásával?

– Szociális gondozás? – Ahhoz neki bizony semmi köze. Olcsó munkaerőre van szüksége, ennyi az egész. S az, hogy ő ezekkel a fickókkal tisztességesen bánik, hozzátartozik az üzlethez, különben mind farképnél hagynák. Ő, Ellenberger, sokfelé járt a világban, a rendes emberektől hányingere van, de a fekete bárányok, ahogy nevezni szokták őket, a változatosságot jelentik a számára. Egyik napról a másikra az ember benne ülhet a legizgalmasabb bűnügyi történetben, részese lehet, mondjuk, egy gyilkossági esetnek, s a dolog ekkor válik igazán érdekessé.

Az öreg Ellenberger felállt:

– Haza kell mennem, őrmester, gyere, Cottereau...
Azt hiszem, látjuk még egymást... Látogasson meg,
ha Gerzensteinbe jön... Jóccakát...

Az öreg Ellenberger intett a pincérnőnek, azt mondta: – Mindent! – és tekintélyes borralalót adott. Aztán az ajtóhoz lépett. Az utolsó dolog, amit az őrmester az öregem megfigyelt, valóban elég furcsa volt: Ellenberger rossz szabású félvászon öltönyéhez egy pár barna, modern félcipőt viselt. A fekete zokni, amely kikandikált a túl rövid nadrágszárakból, fekete selyemből készült...

Másnap reggel Studer őrmester a jelentését írta. Az irodában por, padlóolaj és hideg szivarfüst szaga terjengett. Az ablakok csukva voltak. Odakinn esett, az előző pár meleg nap megtévesztés volt csupán, savanyú szél fújt az utcákon, és Studer rosszkedvű volt. Hogy is kellene megírni ezt a jelentést? Vagy még inkább, mi kerüljön bele, és mi maradjon ki belőle?

Ekkor az ajtó felől egy hang a nevét kiáltotta.

– Na mi kőne, ha vóna?

– A thuni vizsgálóbíró telefonált. Azt mondja, menj Gerzensteinbe... Hát persze, tegnap tartóztatad le azt a Schlumpfot! Hogy ment a dolog?

Schlumpf a vasútállomáson meg akart lógni, mondta Studer, de nem sikerült neki. Studer a beszélgetés közben ülve maradt és alulról nézett fel a rendőrkapitányra.

– Nos – mondta a rendőrkapitány, – hagyd akkor abba a jelentésírást. Később is ráér. Inkább utazz oda. A legjobb lenne, ha még a Törvényszéki Orvostani Intézetbe is benéznél. Talán megtudsz valamit.

Magától is így gondolta, mondta Studer morogva, aztán felállt, fogta az esőkabátját, odalépett egy kis tükrökhöz és megfésülte a bajszát. Ezt követően elment az intézetbe.

Az asszisztens, aki fogadta, piros és fekete kockákkal csodálatosan mintázott nyakkendőt viselt, amelyet parányi csomóra kötött a merev dupla gallér alatt. Amikor beszélt, egyik kezének ujjait vízszintesen a másik, ökölbe szorított kezére rakta, és kritikus, enyhén utálkozó arckifejezéssel mustrálta a körmeit.

– Witschi? – kérdezte az asszisztens. – Mikor érkezett?

– Szerdán, szerda este, doktor úr – válaszolta Studer, elővéve legkorrektebb irodalmi nyelvhasználatát.

– Szerdán? Várjon csak, szerdát mondott? Persze, tudom már, az alkoholhulla...

– Alkoholhulla? – kérdezte Studer.

– Igen, gondolja el, 2.1 ezrelék alkoholkoncentráció a vérben. Ez az ember, mielőtt lelőtték, minden biztonnal leitta magát a sárga földig... Na, én mondom önnek, felügyelő úr...

– Örmester – igazította ki Studer szárazon.

– Mi otthon felügyelőt mondunk, jobban hangzik. Érti, kérem, nemcsak az alkoholkoncentrációról van szó, hanem a szervek állapotáról, én mondom

önnek, felügyelő úr, ilyen szép májzsugort még életben nem láttam. Mesés, én mondom önnek. Nem volt ez az ember soha a bolondokházában? Nem? Soha nem látott fehér egereket vagy mozgó képeket a falon? Kicsi táncoló emberkéket, tudja? És egy formás, hamisítatlan delirium tremense sem volt? Soha? Vagy úgy, ön nem tudja. Kár. És hát lelőtték! Becslésem szerint egy méter távolságból, lőpornyomok nincsenek a bőrén, ezért én mondom egy méter. Érti?

Studer az egész szóáradat közben egy egészen mellékes kérdésen töprengett: vajon milyen nemzetiségű lehet ez a parányi nyakkendőcsomót kötő ifjú ember... Végül, amikor ezt hallotta: „ezért én mondom egy méter”, már tudta, kivel van dolga.

– Parla italiano? – kérdezte meg barátságosan.

– Ma sicuro! – A másik férfi örömrádata immár fékezhetetlen volt, és Studer mosolyogva várt, míg az levonul.

Az asszisztens úgy fellelkesült, hogy Studer karját gyengéden a magáé alá fonta és bevezette az őrmestert az intézet belsejébe. A professzor még nincs itt, de ő, az asszisztens, éppannyira jól informált, mint a professzor. Ő maga végezte el a boncolást is. Studer megkérdezte, láthatja-e Witschit. Nem volt akadálya. Witschit konzerválták.

És Studer hamarosan ott állt a hulla előtt.

Szóval ez volna Witschi Wendelin, aki született 1882-ben, vagyis ötvenéves: hatalmas tar koponya, sárga, mint az ódon elefántcsont; silány bajusz, le-

lógó és ritkás; puha, szivacsos toka... A legfurcsábban azonban a nyugodt arckifejezés hatott... Jó, hogy szegény Witschi megszabadult a gondjaitól...

Mindazonáltal nem egy iszákos ember arcát látta Studer, ezért hát meg is jegyezte: – Tulajdonképpen nem olyanak látszik, aki iszik, mint a kefekötő...

– Iszik, mint a kefekötő! Csodálatos kifejezés!

A két férfi szakmai csevegésbe kezdett. Köztük még mindig ott feküdt a halott Witschi teste. A fül mögötti seb ebben a testhelyzetben nem látszott. És miközben Studer az olasszal egy biztosítási csalási esetről diskurált, amely feltűnést keltett a szakirodalomban (egy férfi agyonlőtte magát, s az öngyilkosságot gyilkosságként rendezte meg), az őrmester váratlanul megkérdezte:

– Ilyesmi itt ugye szóba sem jöhet? – és mutatójával a hullára bökött.

– Kizárt dolog – mondta az olasz, aki időközben mint „Dr. Malapelle, született Milánóban” mutatkozott be. – Egészen abszolúte lehetetlen. Ahhoz, hogy ezt a sebet ejtse magán, kellett volna tartania a karját így... – És – könyökét egészen a lapockacsontig kicsavarva – demonstrálta a mozdulatot. A revolver helyett a töltőtollát tartotta a kezében. A töltőtoll hegye csak mintegy tíz centire volt attól a jobb fül mögötti helytől, ahol a hullán a lövés bemeneti nyílása volt látható.

– Kizárt dolog – ismételte az olasz. – Lettek volna lőpornyomok. És éppen azért, mert ilyenek nem vol-

tak, következtettük mi, hogy a távolságnak lennie kellett több mint egy méter.

– Hm – mondta Studer. Nem volt igazán meggyőzőve. Visszahajtotta a lepedőt, amely a hullát takarta. Furcsamód hosszú karjai voltak ennek a Witschinek...

– Belenyugvás! – mondta Studer hangosan, mint ha egy régóta keresett szó jutott volna végre eszébe. Ez a szó a halott arckifejezésére vonatkozott.

– Fatalismo! Így igaz! Tudta, hogy mindennek vége. De nem tudom, tudta-e, hogy kell meghalnia...

– Igen – hagyta rá Studer –, lehet, hogy valami másra számított. De olyan valamire, ami ellen nem harcolhat az ember...

Felicitas Rose és Parker Duofold

A lány Felicitas Rose egyik regényét olvasta. Egyszer egy pillanatra úgy tartotta a könyvet, hogy Studer láthatta a borítót: lovaglónadrágot és fényes csizmát viselő úr támaszkodik egy mellvédhez, a háttérben egy vártavon hattyúk úszkálnak, s egy fehérbe öltözött kisasszony szemérmesen játszadozik a napernyőjével.

– Mért olvas tulajdonképpen ilyen szemetet? – kérdezte Studer.

Vannak emberek, akik túlon túl érzékenyek a jódra és a brómra, ezt a jelenséget idioszinkráziának hívják... Studer idioszinkráziája Felicitas Rose és Courths-Mahler regényeivel volt kapcsolatos. Talán azért, mert a felesége régebben előszeretettel olvasott ilyen történeteket – késő éjszakáig –, amitől aztán reggel a kávé híg volt és langymeleg, az asszony pedig megviselt. Márpedig ha egy asszony reggel megviselt...

A lány a kérdés hallatán felnézett, elpirult és haragosan így szólt: – Ahhoz magának semmi köze! – Megpróbált tovább olvasni, de aztán, úgy látszik, mégiscsak elment tőle a kedve, becsukta a könyvet és eltette egy aktatáskába, amelyben, ahogy Studer megállapította, azonfelül két használt zsebkendő, egy impozáns vastagságú töltőtoll és egy kis kézitáska volt még található. A lány az ablak felé fordult.

Studer barátságosan mosolygott és figyelmesen szemlélte a lányt. Ráért...

A vonat szürke tájon vánszorgott előre. Esőcseppek húztak pontozott vonalakat az ablaküvegre, aztán lent, az ablak alján apró, zavaros vizű tavacskákká folytak össze.

Majd újabb esőcseppek pötytyözték be ismét az üveget... Dombok tűntek elő, a ködben egy erdő bújt meg...

A lánynak hegyes álla volt. Szeplők az orrnyergen és a nagyon fehér halántékon... A cipő magas sarka ferdére kopott a belső oldalon. Valahányszor a cipő kissé félrecsúszott, láthatóvá vált egy lyuk a sötét harisnyán, hátul, a sarok felett.

A lány bérletet mutatott fel. Ezek szerint gyakran utazik ezen a szakaszon. Vajon meddig utazik? Talán ő is Gerzensteinbe? Haja aprócska kontyba volt kötve, baretsapkája a jobb fülét takarta.

Studer atyás-kedvesen mosolygott, amikor a lány futólag rápillantott. De ez az atyás-kedvesség nem hatott. A lány megint csak az ablakra meredt.

A kezei nyugtalanul rángatóztak. A rövidre vágott körmöknek gyászkeretük volt. A jobb mutatóujj belső oldalán tintafolt látszott.

A lány újfent kinyitotta az aktatáskát, kotorászott benne, aztán megtalálta, amit keresett.

Egy vastag, eredeti Parker Duofold volt az, egy kimondottan férfiaknak való, barna színű töltőtoll.

A lány lecsavarta a kupakját, kipróbálta a hegyét a hüvelykujja körmén, aztán az aktatáskából újból elővette a Felicitas Rose-féle könyvet, de nem azért, hogy

tovább olvassa: gyakorlótérnek szánta az utolsó oldalát. Firkálni kezdett. Studer a betűkre meredt, amelyek éppen leíródtak:

– Sonja... – állt ott. Aztán a toll újabb betűket formált.

– A Te örökké Téged szerető Sonjád...

Studer elfordította a tekintetét. Ha a lány most felnéz, biztosan zavarba jön és megharagszik. Nem szabad másokat ok nélkül bosszantani és zavarba hozni. Úgyis gyakran kénytelen ezt tenni az ember, ha a nyomozói hivatást gyakorolja...

A kalauz átment a kocsin. A szomszédos szakasz ajtaja előtt visszafordult:

– Gerzenstein – mondta hangosan.

A lány nem rakta el a töltőtollat, viszont a Felicitas Rose-könyvet, rajta a fényesre suvickolt csizmájú szép gróffal, eltüntette az aktatáskában, majd felállt.

Egy transzformátorházacska. Sok családi ház. Aztán egy nagyobb ház. Rajta tábla: „Gerzensteini Híradó. Emil Aeschbacher Nyomdája”. Mellette, a kertben, drótfonatú ketrec. Apró tarka papagájok gubbasztottak fázósan a rudakon. A fékek csikorogtak. Studer felállt, fülön fogta a kofferjét és az ajtóhoz ment. Kék esőkabátba bújtatott alakja kitöltötte a folyosót.

Az eső még mindig csöpörgött. Az állomásfőnök vastag kabátot vett magára, piros sapkája volt az egyetlen színes folt az általános szürkeségben. Studer odalépett hozzá és megkérdezte, hol van a Medvéhez címzett vendéglő.

– Az állomás utcáján felfelé, aztán balra az első nagy ház, mellette kerthelyiséggel... – Az állomásfőnök faképnél hagyta Studert.

Hová tűnt a lány? A lány, aki egy ponyvaregény utolsó oldalára apró, kissé reszketeg betűkkel ezt írta: „A Te örökké Téged szerető Sonjád...” Sonja? Nem sok lányt hívnak Sonjának...

Ott állt a lány, a pavilon előtt, amelynek ablaka színes csomagolópapírokkal volt kitapétázva. Ott állt lehajolva a kis tolóablak előtt, és Studer hallotta, amint ezt mondja:

– Én most hazamegyek, anya. Mikor jössz?

Egy mormogás volt a válasz.

Tehát mégiscsak a Sonja Witschi... És akkor mindjárt az anyját is jó lenne szemügyre venni. Az anyját, akit a községbíró, Aeschbacher úr segített hozzá ehhez a pavilonhoz a vasútállomáson.

Witschinének pont olyan hegyes orra, pont olyan hegyes álla volt, mint a lányának.

Studer vett két Brissagót, aztán átkutyagolt az állomás előtti téren. Egy ívlámpa. A talapzatánál piros, kemény tulipánokkal teli virágágy. Az állomásépület egyik felső ablakából a hangszóró a Német Lovagrend indulóját harsogta. Mintegy ötvenlépésnyire az őrmester előtt haladt a lány, Sonja.

A fodrászüzlet előtt állt egy sápadt arcú fiatalember, aki kék hajtókás fehér kabátot viselt. Sonja odalépett a fiatalemberhez, Studer pedig megállt egy kirkat előtt. Szeme sarkából figyelte őket, ahogy suttozva

beszélgetnek, majd a lány átadott a fiatalembernek egy tárgyat és eltipegett. A fodrászüzlet ajtaján gurgulázó hang áradt kifelé: „Önök most a Neuchâтели Idómérési Intézet pontosidő-jelzését hallják...” Aztán abból a boltból, amely előtt Studer állt, tompítottan, a becsukott ajtón keresztül felhangzott a „Sambre et Meuse” induló.

„Gerzenstein község szereti a zenét...”, állapította meg magában az őrmester, aztán belépett a fodrászüzletbe.

Lerakta a kofferjét, a kék esőkabátot felakasztotta a fogasra, majd nagy nyögdecseléssel helyet foglalt az egyik karosszékekben. – Borotválás – mondta.

Amikor a fiatalember Studer fölé hajolt, az őrmester a fodrász-kabát kék hajtókái között, a felső mellényzsebben meglátta a vastag töltőtollat, amelyet az a Sonja nevű lány a vonaton elővett az aktatáskájából.

Studer találmásra megkérdezte:

– Nem rossz, mi, ha az embernek olyan barátnője van, akitől drága töltőtollat kap ajándékba?

A habos pamacs egy pillanatra megállt az arcán. Studer figyelte a kezét, amely a pamacsot tartja. Az a kéz reszketett. Szóval valami nincs rendben. De mi? Studer a tükörben megnézte magának a fiatalember arcát. Savós színű volt. A túlzottan piros ajkak el voltak biggyesztve, s látni hagyták a felső fogsor fogait, amelyek sárgás színűek és hibásak voltak. Sonja beleszeretett ebbe a vizesnyolcasba? A Schlumpf mégiscsak

más fickó, a múltja, a tegnapi kétségbeesése ellenére is... Tegnap?

Hát csak tegnap volt? – Ott lógott egy legény az ablakkeresztén, ott ordított a cellában, amelyben még a tél hidege bujkált – és kint, az ablak előtt, egy kislány énekelt:

„Örökre, örökre tehozzád hű leszek...”

A pamacs ismét siklani kezdett Studer arcán.

Ennyire megijesztette volna, kérdezte Studer a savószerű fiatalembert. Az csak a fejét rázta. Studer tovább nyugtatta. Nincs abban semmi különös, ha az ember ajándékot kap a barátnőjétől. Bár ő, Studer, furcsának találja, hogy egy lány, akinek lyukas a harisnyája, ilyen drága töltőtollat képes ajándékozni.

A töltőtoll apai örökség... Igen, örökség.

A fiatalember hangja olyan rekedt volt, mintha a szája, a nyelve és a torka is kiszáradt volna.

A sarokban ott harsogott a hangszóró – és Studer hirtelen összerezzent. Amit az a férfi valahol, egészen messze, belemond a mikrofonba, őt is érinti. A fiatalember, aki a pamaccsal szórakozottan kavargatta a habot a tálban, félbehagyta tevékenységét és mozdulatlanul várt.

A távoli hang különös nyomatékkal mondta:

„Mielőtt folytatnánk déli koncertünket, ismertetnem kell önökkel a Berni Kanton Rendőr-igazgatóságának rövid közleményét: Jean Cottureau úr, aki a gerzensteini Ellenberger-féle faiskola főkertésze, tegnap este eltűnt. Brutális emberrablás gyanúja áll

fenn, amelynek háttére jelen pillanatban még nem tisztázott. Az eltűnt személy tegnap este gazdájának, Ellenberger úrnak a társaságában a tízórás vonat-
tal érkezett haza Bernből. Éppen mikor a két férfi rá
akart térni a Gerzenstein községen kívüli dűlőútra,
hátról beléjük hajtott egy kivilágítatlan autó. Gott-
lieb Ellenberger úr estében beverte a fejét egy ke-
rékvető kőbe és enyhébb agyrázkódást szenvedett el.
Amikor rövid ájulás után magához tért, látta, hogy
társa, Jean Cottureau úr eltűnt. Az autónak nyoma
veszett. Ellenberger úr heves fejfájása ellenére fel-
kereste a kantonrendőrség őrszobáját. A Murmann
csendőr káplár és néhány helyi lakos segítségével a
község környékén lefolytatott razzia eredménytele-
nül zárult. Jelen pillanatig semmilyen nyomot nem
találtak, ami az eltűnt személyre utalna. Az eltűnt
személyről a kantonrendőrség a következő személy-
leírást adja:

Magasság: 1 méter 60, testes, vörös arc, ritkás haj,
fekete öltöny... Kérem, hogy az ügy tisztázását előse-
gítő információkkal forduljanak a..."

A fiatalember tett néhány lopakodó lépést. Egy
kattanás. A rádióhang elhalt. Aztán a fiatalember vis-
zatért a munkájához. Világosan hallható volt, ahogy
a borotvakés hozzáütődik a hablehúzó fához.

– Milyen a kés? – kérdezte, amikor végzett Studer
fél arcával.

Az őrmester brummogott valamit.
Aztán megint hallgatás.

A fiatalember befejezte a borotválást, Studer megmosakodott egy kagyló fölött.

– Timsót? – kérdezte a fiatalember, és ritmikusan nyomkodta az illatszerszóró gumiharangját.

– Nem – mondta Studer. – Púdert.

Mást ezen kívül nem beszéltek.

Studer elmenőben egy ott álló asztalkán észrevett egy halom ponyvafüzetet. Megnézte a legfelső kötet címét.

„John Kling visszaemlékezései”, ez állt rajta. Alatta pedig: „A vörös denevér titka”.

Studer elvigyorodott a bajsza alatt, miközben elhagyta az üzletet.

Boltok, hangszórók, csendőrök

– Nahát, ez a Gerzenstein! – morogta Studer. Az utca jobb és bal oldalán, minden házban volt valamilyen tábla: Hentesáru, Pékáru, Élelmiszer, A Fogyasztói Szövetkezet Lerakata, Rövidáru; közben egy vendéglő, aztán még egy: a Klostromhoz, a Szőlőhöz. Majd ismét tovább: Hentesáru, Drogéria, Dohánybolt; egy nagy tábla: Az Apostoli Társaság Kápolnája. Mögötte, egy kertben: Üdvhadsereg. A sort egy keskeny rét szakította félbe. De aztán mindjárt utána kezdődött előlről: Patika, Drogéria, Pékáru. Egy orvosi cégér: Dr. med. Eduard Neuenschwander. – Vagy úgy, az orvos, aki a hulla első felületes vizsgálatát végezte... Aztán végre, Studer már azt hitte, eltévedt, meglátott egy széles, jómódú, szürke kőből épített házat, amelynek előreugró teteje volt: ez volt a vendéglő a Medvéhez.

Az őrmester szobát kért, és kapott egy manzárdot a tető alatt. Kicsi volt, faillatú, az ablak hátrafelé, egy rétre nyílt, amelyet habként borított sok fehér virág. A rét után halvány ibolyaszínű rozstábla következett. Majd befejezésképpen az erdő, amelynek sötét fenyőalapjából néhány lomblevelű fa világoszöld foltja emelkedett ki. Ezek a színek igencsak tetszettek Studernek. Pár percig az ablaknál állt, majd kipakolta a kofferjét, kezét mosott és lement a lépcsőn. Szólt a pincérnőnek, hogy körülbelül fél óra múlva visszajön enni. Aztán keresni kezdte a csendőrörszobát.

Amikor végigment a község utcáján, elhaladva a sok cégtábla mellett, amelyek egymást követték, fel-tűnt neki Gerzenstein második jellegzetessége. Minden házból zene szűrődött ki; hol kellemetlenül hangosan egy-egy nyitott ablakon át, hol tompábban, mikor csukva voltak az ablakok.

– Gerzenstein, a boltok és a hangszórók faluja – mormolta Studer, és az volt az érzése, hogy ezek a szavak alighanem híven kifejezik a község légkörének egy részét...

Murmann csendőr káplár úgy nézett ki, mint egy nyugalmazott parkett-táncos. Uniformisának zubbonya nyitva állt, az inge is tátongott, szabad bepillantást nyújtva a mellkasra, amelyen sűrűbben burjánzott a szőr, mint a haj a fején.

– Adj' isten – mondta Studer.

– Lám csak, a Studer! S biliárdozik-e még? Mi lenne, ha leülne? – Aztán Murmann felemelte a hangját és harsányan elkiáltotta magát, amely kiáltásban egy hosszan elnyújtott i hang dominált, s ez a jelzés Murmann-nének szólt, de nem volt egyértelmű, hogy az asszonyt Emmynek vagy Annynak hívják-e. Bár, az igazat megvallva, ez úgymint mindegy volt.

– Fehéret vagy vereset? – kérdezte Murmann.

– Sört – válaszolta Studer kurtán.

A harsány kiáltás másodszor is felcsattant, és a házban két i hang visszhangzott. Válasz is érkezett, s a kiáltva elhangzó válasz ugyanolyan harsány volt. Csak egy hangfekvéssel magasabb. Aztán megjelent

az ajtóban Murmann-né, aki olyan látványt nyújtott, mint egy Helvetia-szobor a nyolcvanas évekből. Csakhogy az arca sokkal, de sokkal intelligensebb volt, mint azé a bizonyos szoboré. Igaz, a hazafias képmásoktól nem is vár el senki intelligenciát. Minek is?

Emlékszik-e még a Studerre, tudakolta a nyugalmazott parkett-táncos, s az intelligens Helvetia bólintott. Majd afelől kezdett érdeklődni, hogy Studer evett-e már. A Medvében már rendelt ebédet, felelte az őrmester, mire a két nagydarab ember együtt gurult dühbe. Arról szó sem lehet, hiszen magától értetődik, hogy Studer itt étkezik – a harsány duett ellen nem volt mit tenni. Szerencsére az emeleten egy harmadik hang is elkezdett sivalkodni, mire Murmann-né – Emmynek vagy Annynak hívták? – ajánlotta magát. Studernek meg kellett ígérnie, hogy vacsorára egészen biztos, hogy eljön.

– Igen, hm – mondta Studer, kiitta a poharát, nyögött: – Ahh – és elhallgatott.

– Igen – mondta Murmann, kiitta a poharát, nyelt egy nagyot, a szeme könnyes lett a szénsavtól, aztán ő is elhallgatott...

Békés hangulata volt ennek a kis irodának. Az egyik sarokban állt egy öreg írógép, amelynek billentyűi sárgán derengtek, de nagy volt és erős, jól illett Murmann káplárhoz. Az ablakon át, amely nyitva volt, Studer egy kertre látott ki: az ágyásokat, amelyekben már magasra szökött a spenót, kis bukszusbokrok sze-

gélyezték. De a kert közepén, ott, ahol a bukszusbokrok hóhortos arabeszkeket képeztek, áttetszően vörös tulipánok álltak. A sárga árvácskák, amelyek a tulipánokat szerényen körbevették, már elnyílóban voltak. Olyan emberekre emlékeztettek, akik nem tartoznak semmilyen párthoz sem, ezért aztán nem is vitték soha semmire...

– Te a Witschi miatt jössz... – szólalt meg Murmann és visszavett a hangerőből. Az emeleti szobában elnémult a sivalkodás, és Murmann valószínűleg nem akarta ismét megszólaltatni.

– Igen – mondta Studer, és kinyújtotta a lábát. A szék kényelmes volt, kartámasztékok voltak rajta. Studer elengedte magát és kihunyorgott a kertbe, amelyre most rásütött a nap. De a napsugár nem időzött sokáig, visszatért a szürkesség – csak a tulipánok világítottak szakadatlanul...

Studer a vizsgálobíróval folytatott megbeszélésére gondolt. Hogy mennyi energiát volt ott kénytelen elfecsérelni! A Murmann határozottan kellemesebb, jóllehet nem visel nyersselyem inget...

Igen csendes hely ez itt, mondta Studer kis idő múltán, mire Murmann csak nevetett. Hát persze, mondta, neki nincs hangszórója, mint a többi gerzensteininek. Erre Studer is nevetett.

Aztán megint mindketten elhallgattak.

Mígnem egyszer csak Studer megkérdezte, hogy Murmann bűnösnek tartja-e a Schlumpfot.

– Nyavalyát! – mondta Murmann kurtán.

És ez az egyetlen szó több biztonságot nyújtott Studer nyomozó őrmesternek, mint valamennyi eddig általa összegyűjtött kriminológiai és pszichológiai agyafúrtság, hogy megerősítse magában annak a Schlumpf nevű legénynek az ártatlansága felől meglevő, egyébként inkább érzelmi meggyőződését.

Studer tudta, Murmann hallgatag ember. Nem lehet könnyen szóra bírni. Hát igen. Az olyan szavak, amilyeneket az ember a hétköznapi, jelentéktelen beszélgetésekben vált másokkal, könnyedén folynak belőle. Ám mihelyt fontosabb dolgokról kell nyilatkoznia, akkor egy olyan szó, mint ez a „nyavalyát!”, majdnem akkora értéket képvisel, mint egy erőtől duzzadó szakértői fejtegetés.

Studer még nem ismeri ezt a Gerzenstein nevű fészket, mondta Murmann kis idő múltán. Közben megtömött egy pipát és most lassan pőfékelt.

– Majdnem hat éve vagyok itt – mondta Murmann. – És tudom, hogy állnak a dolgok. Semmit sem tehetek. Vigyáznom kell. Tudod, a diplomácia! – (Így mondta: „Diplomancia”, és behunyta hozzá az egyik szemét.) – Jó, hogy jöttél. Én ugyanis teljesen... – Vízszintesen kinyújtotta mindkét karját, a roppant csuklókat szorosan egymáshoz szorítva, hogy ezzel is egyöntetűen demonstrálja, mennyire tehetetlen...

Aztán megint elhallgatott.

– Tudod – mondta egy idő múlva –, az Aeschbacher, a községbíró... – s újfent hosszan hallgatott.

– De az öreg Ellenberger!... – És kacsintott a jobb szemével.

– De a Cottereau eltűnt... – vetette közbe Studer és kortyolt egyet a poharából.

– Ne is törődj vele – mondta Murmann kedélyesen. – Ammajd úgyis visszajön...

– Eeegen... de a rendőr-igazgatóságot nem te riadóztattad, amit aztán a rádióban is leadtak?

– Én? – kérdezte Murmann, és nagy szőrös mutatójával csupasz mellére bökött. – Én? – Studer talán beteg, hogy ilyen ostoba kérdéseket tesz fel? Hisz az egészség az Ellenberger művelte, pusztán szórakozásból! Az öreg egyszer állítólag azt mondta, hogy annak idején Beromünster kolostorát sem a kutyák számára építették: elfoglaltságot kell nyújtani az embereknek. És a rengeteg rádiókészülék...

Studer magában úgy találta, hogy ez a Gerzenstein igen sajátos község, a lakói pedig még sajátosabbak. Ám úgy döntött, nem háborgatja tovább Murmannt, az ebéd a Medvében különben is biztosan vár már rá. Így aztán búcsút mondott és megígérte, hogy vacsorára visszajön. Murmann szemlátomást sokra értékelte ezt a diszkréciót; búcsú közben ugyanis úgy vélte, beszélgetésre lesz még idejük, s ilyenkorájt, a déli órákban ő mindig szunyókálni szokott. Ha az embernek esténként végig kell járőröznie az összes kocsmát, másnap nehéz a feje. És ásított egy kiadósat.

Így aztán Studer ismét odakint állt az aszfaltozott utcán. Jobbra is, balra is, ameddig a szem ellát: boltok, boltok, boltok.

És a házak nem hallgattak...

Szombat délután volt.

A falakon, a nyitott és csukott ablakokon és minden keresztül Gritli Wenger jódlizott.

Jódlizva harangozta be a vasárnapot.

Még egy ember, aki ki akar szállni

A szalonna ugyancsak rágós volt, a savanyú káposzta pedig túl sok lében tocsogott. A vendégszoba néptelen volt. A söntésnél a pincérnő borospoharakat fényesített. Az eső végérvényesen elállt, de az eget valami fehér réteg vonta be, amely vakított.

Studer kellemetlen marást érzett az orrában: ez a nátha lesz, az jelzi érkezését. Nem csoda, mikor ilyen hideg a május. Az őrmester megkóstolta a kávéját. Éppolyan híg és langymeleg volt, mint a felesége kávéja, amikor még az asszony éjszakánként olvasott. Studer beleöntötte a cseresznyesnapzot ebbe a lébe, kért még egyet és elkezdte tanulmányozni a Gerzensteini Híradót. Hangulata lassacskán helyreállt, hátradőlt a sarokban, s addig tekergette a vállait, míg azok kényelmesen nem illeszkedtek a falhoz.

Ekkor egy fiatal férfi lépett be a vendéglőbe. A pincérnő előbb nyers mozdulattal befojtotta a szót egy férfihangba, amely valamelyik sarokban a Nemzeti Tanácsot a múlt héten lázban tartó határozatokról duruzsolt, aztán megszólalt:

– Isten hozott! – Úgy hatott ez, mint valami elfojtott örömkialtás, és Studer figyelmes lett, mint ahogy bármelyik, mégoly szolid férfi felfigyel, ha közvetlen közelében gyengéd kapcsolat szálai kezdenek fűződni. – Pohár világos! – szólta a fiatal férfi kurtán. Egyértelműen elutasító volt.

– Igen, Armin – mondta pincérnő türelmesen, némi szemrehányással a hangjában.

Armin? Studer jobban megnézte magának a fickót. A fiatal férfiak azon rétegéhez tartozott, akik rop-pant gazdag hajzattal rendelkeznek, s azt tartóshul-lám formájában feltornyozzák a homlokuk fölé. Kék színű felöltője derékban oly szűkre volt szabva, hogy az anyag vízszintes ráncokat vetett, a bő szárú, világos nadrág pedig eltakarta a cipője sarkát, és szinte a padlót súrolta.

És az arc? Igen, az arc bizonyos hasonlóságot mutatott egy másikkal, amelyet Studer ma reggel egy kegyetlenül világos helyiségben látott. A fickó arca sovány volt, simább, a bajusz hiányzott, de az áll ugyanaz volt: puha, enyhén tokásodó...

Újabb szerencsés véletlen. Ez biztosan az Armin Witschi. Talán meglesz a bizonyíték.

A pincérnő odabújt a fiatalemberhez. És ez az Armin nem ellenkezett.

Hát nem a boltot kell őriznie? – kérdezte a nő.

A húga hazajött, szabad ma délután, nem kell Bernbe utaznia. Egyébként, folytatta, különben is elege van az egészből. Abba a kócerájba úgysem jön már senki, alighanem neki is hamarosan házalnia kell majd, mint az apjának, és akkor talán... A szünet, amely beállt, jelenteni akart valamit.

– Ugyammá, Armin! – mondta a pincérnő. Mint egy harmincéves lehetett, amúgy nem csúnya arcában fáradt vonásokkal.

Semmi szín alatt nem szabad utazgatnia, mondta a férfinak; az a Schlumpf nem az egyetlen, vannak még elegen az öreg Ellenbergernél, akik mindenre képesek... A pincérnő egyszer csak észrevette, hogy Studer hallgatózik, s lehalkította a hangját suttogásig. Armin kortyolt egyet a söréből. A kisujját közben eltartotta a pohártól. A pincérnő egyre buzgóbban sutyorgott; Armin csak egy-egy szó erejéig vett részt a beszélgetésben. Ám annak a pár szónak, amit közbevetett, súlya volt – hamis súlya, mondta volna leginkább Studer. Felhúzta az óráját. Az óra fél hárommat mutatott. Az őrmester fáradt volt, a végtagjai fájtak, a sutyorgás az idegeire ment. Talán sétálni kellene egyet. Menjen ki Ellenbergerhez? Látogassa meg régi ismerőseit: a Schreiert, aki most zongorázik, és Bucheggert, a bőgőst? A jazzegyüttes, amelyet „The Convict Band” névre kereszteltek!... Nagy humorista az öreg Ellenberger. Nem lehet kiigazodni rajta. De úgy látszik, törődik az embereivel.

Vagy nézzen be inkább ahhoz az asszonyhoz, akinél a Schlumpf lakott?

Sivár egy újság ez a Gerzensteini Híradó. „Megjelenik hetente kétszer az alábbi mellékletekkel: ‘Nők oldala’, ‘Pálmalevelek’, ‘Mezőgazda’”. Mi az, hogy ‘Mezőgazda’? Valamilyen érthetetlen oknál fogva ez a szó bosszantotta Studer őrmestert. Hát ez meg mi?

„Lapzárta előtt kaptuk a szomorú értesítést, hogy elhunyt érdemes polgártársunk, W. Witschi, aki életének 50. esztendejében egy elvetemült gazember ke-

zének esett áldozatául. W. Witschi úr a kötelességteljesítés és a hűség mintaképeként volt ismert, emléke a síron túl is drága marad a számunkra, mert egyike volt ama egyre inkább kihalóban levő jellemeknek – Studer megsimogatta a bajszát, a »kihalóban levő jellemek« roppantmód tetszett neki –, akik ősapáink szokásaihoz híven...” – igen, igen, tudjuk. Studer átugrott néhány sort.

Ám hirtelen megakadt és abbahagyta az olvasást. Zavarta valami: minden bizonnyal a hirtelen csend – a sutyorgás abbamaradt. Studer óvatosan kikandikált az újság pereme felett. Pénzérmék csörgését lehetett hallani. A pincérnő a köténye alatt hordott bőrzacsokban kotorászott. Armin úgy tett, mint akinek semmi köze a dologhoz, olykor-olykor hanyag mozdulattal végigsimította tökéletesen ondolált haját. A bal keze az asztalon dobolt.

De az a bal kéz most eltűnt az asztallap alatt. Vajon mennyi pénzt ad neki a nő? – kérdezte magában Studer. Bankjegyzizegést hallott.

– Fizetnék... – szólt Studer hangosan. A pincérnő elvörösödve felpattant, Armin haragos pillantást vetett a magányos vendégre, s amikor azt Studer viszonozta, a legény nem állta sokáig, mire Studer nem láthatóan bólintott. Megfogalmazta, csak úgy magának, megfigyelését: „Vaj van a füle mögött.”

– Egy ebéd, annyi mint... – darálta a pincérnő a számla tételeit, Studer eléje tolt egy ötfrankost, a viszájárót pedig hanyagul a nadrágzsebébe süllyesztette.

– Fizetek, Berta! – kiáltotta odaát a fiatal férfi. Kezében egy húszfrankost lengetett...

Hogy is hívják a többi szomszéd országban azokat a legénykéket, akik kitartatják magukat? Studer nem kapcsolt azonnal...

Megvan! Strici!...

Ott, ahol a dűlőút az autóúttól jobbra elágazik, állt egy nagy cégtábla:

Faiskola és rózsakertészet

Gottlieb Ellenberger.

Az irányt pedig egy nyíl mutatta. Studer későbbre halasztotta a látogatást. Inkább letért balra, az út itt kissé emelkedik, de hamarosan az erdőbe ér az ember – mindenütt fenyő, csak itt-ott néhány lomblevelű fa... A fenyőillat egészséges, különösen nátha ellen jó, az apja ezt mondogatta mindig. Elhaladtában megnézte magának a kerékvető követ; nyilván ez volt az a kő, amelybe tegnap este az öreg Ellenberger beverte a fejét. Közönséges kerékvető kő, nincs rajta rászáradt vér, úgyhogy Studer inkább balra kikerülte és felkapattott az erdei ösvényre...

Sose vezet jóra, ha az ember úgy veti rá magát egy ügyre, mint az éhes disznó a vályúra. Így hát elégedett lehet a mai napjával. Elég sok ismeretséget kötött, képeket gyűjtött, amelyek tulajdonképpen egy halom csokoládépapírhoz hasonlítanak, bár igaz, hogy mutatósak: legelőször a Wendelin Witschi a 2.1 ezrelék alkoholtartalommal a vérében, ami a kriminológiai

ismeretekkel rendelkező olasz asszisztens véleménye szerint kimeríti az „alkoholhulla” fogalmát. Aztán a Sonja, akinek lyuk van a harisnyáján, s aki oly furcsán viselkedett a fodrászsegéddel szemben.

Végül a strici, barátnőjével, a pincérnővel...

Hát, istenkém, az emberek mindenütt egyformák. Itt Svájcban kissé elrejtőznek, ha valami disznóságot akarnak elkövetni, és amíg senkinek sem tűnik fel a dolog, a polgárok hallgatnak. És ez a Wendelin Witschi, akit a Törvényszéki Orvostani Intézetben konzerváltak, állítólag kihalóban levő jellem volt.

Ám legyen.

Mert miért is ne? Az ilyen kifejezések az élet részei; az emberek, akikre vonatkoztatják őket, továbbtotyognak, kisebb-nagyobb vétkeik miatt senki sem izgatja magát, hacsak nem...

Hát ez az, hacsak nem történik valami előre nem várt dolog. Egy gyilkosság, példának okáért. És a gyilkossághoz úgy kell egy bűnös, mint a kenyérre a vaj. Különben az emberek reklamálnak. Ha pedig az úgynevezett bűnös megpróbálja felakasztani magát, s előkerül egy keménykobakú nyomozó őrmester, akkor előfordulhat, hogy mindazok az apró rendellenességek, amelyek minden ember életében jelen vannak, hirtelen fontossá válnak; a nyomozó ezeket aztán úgy rakosgatja, mint a kőműves a téglákat – ha épületet akar felhúzni... Épületet? Mondjuk egyelőre: falat...

Az erdő szélén Studer megállt, megtörölte a homlokát és végignézett a tájon. Egy táviróoszlopon

egerészölyv üldögélt és pihent. De éppen arra repült egy varjú és bosszantani kezdte a hallgatag madarat. Az ölyv felröppent, a varjú követte, és közben kellemetlenül rekedt hangon káromgott. Az ölyv hallgatott. Egyre magasabbra és magasabbra szállt, nekifeszült a szélnek, szárnyait alig mozgatta. A varjú követte. Mindenáron verekedni akart, ezért hát nem tágított, újra és újra rátámadt a hallgatag madárra. Ám végül is kénytelen volt feladni. Az ölyv elért egy magasságot, ahol a varjú már kényelmetlenül érezte magát. Rikácsolva visszaereszkedett. Az ölyv repült egy teljes kört, és Studer igencsak irigykedett rá. Idelelnem szabadul meg az ember ilyen könnyen a varjaktól.

Mélyebbre hatolt az erdőben. Az erdő igen csendes volt...

Vajon milyen messze juthatott már? A feje fölött szellő játszott a lombokkal. Gyengéd suhogás hallatszott.

És akkor hirtelen a hűvös suhogást valami más zaj szakította félbe. Gallyak törtek, nyögés hallatszott, mintha egy sebesült állat vonszolná magát előre... Egy bozótos mögött Studer ráakadt egy férfira, aki hason feküdt és nyüsztetett. Kabátja hátán felfeslett a varrás, a haja zilált, cipői sárosak.

A férfi arcát alkarjára fektetve sírt – bele a földbe.

Studer egy pillanatra meglátott egy másik képet: azt a fickót, a Schlumpfot, aki a könyökhajlatába préselte az arcát...

Studer most megveregette a fekvő ember vállát, és megkérdezte:

– Mi történt?

A férfi lassan a hátára fordult, de csak hunyorgott és hallgatott. Studer felismerte benne az öreg Coterreau-t, Ellenberger főkertészét...

Mikor Studer még egyszer megkérdezte, tulajdonképpen mi is történt, újból elkezdődött a nyüszítés. A szavak viszont most határozottan kivehetőek voltak:

– Jaj istenem! Jaj istenem! Jézusom, de jó, hogy végre egy ember jön erre. Meg lehet döglenni ebben az erdőben. Ó, jaj, ó, jaj! Összetörték, úgy megverték...

De hát ki verte meg?, érdeklődött Studer. A jajgatás ekkor abbamaradt, a férfi bal szeme ravaszul megvillant – a másik alatt kék folt terjengett és a dagadt bőr szinte teljesen eltakarta –, és Coterreau főkertész egészen nyugodt hangon így szólt:

– Szeretné megtudni, mi? De tőlem nem tud meg semmit. Talán ez..., talán az... Senki sem volt! Jobb lenne, ha felsegítené és hazakísérné, különben is csuromvizes vagyok, egész éjjel az erdőben... Azok a... A gazda már biztosan vár... Nagyon aggódott miattam?

– A rádióban kerestette magát... – mondta Studer, a férfi pedig villámgyorsan felült, de arca grimaszba rándult. Aztán a büszkeség kifejezése ömlött el rajta:

– A rádióban? – kérdezte. Aztán csodálkozva: – Igen, az Ellenberger!... Hogy van, mi van a gazdával? Súlyosan megsebesült?

Studer a fejét rázta és szigorúan megjegyezte, hogy ha nem hajlandó megmondani, ki támadott rá, nem fog neki segíteni.

– Azt csinál, amit akar, nyomozó úr – válaszolta a kis kövér férfi, aztán fésűt és zsebtükröt vett elő, és fésülni kezdett.

– Így ni, és most vigyen haza... Úgyis a maga lelkén szárad, hogy így meggyepáltak. De a Cottereau szívós ember, az nem mond semmit, az tudja, mivel tartozik a gazdájának...

Majd hallgatás után:

– Öregszik az ember – mondta az apró férfi. – Már nem olyan szilaj, mint régebben volt. Kár, hogy a gazda tegnap már nem volt ott, ő másképpen bánt volna azokkal a fickókkal!

– Fickók? – kérdezte Studer. – Milyen fickók?

– He-he – nevetett Cottereau –, szeretné tudni, mi, őrmester? De én nem mondok semmit. Én kiszállok... Pont... Vége... Én kiszállok! – És a fájdalmak ellenére, amelyek szemlátomást gyötörték, egészen energikusan rázta a fejét.

Studer lehajolt. Cottereau belekapaszkodott az őrmester vállába, nyögve felállt, majd lassan megindult. Studer támogatta.

– A hátam! – panaszkodott a kövér ember. – Veretek! És egyre csak azt hajtogatták: „Nesze!... egy vá-

rosi nyomozó avatkozik a dolgainkba? Ez csak egy kis ízelítő, Cottereau!” ezt mondták. „Hogy tartsd a pofád. Megértetted? Nekünk itt van a saját csend-őrünk. Nincs szükségünk városi zsernyákokra!” Igen, ezt mondták. És tőlem nem tud meg senki semmit. Megértette, nyomozó? Néma vagyok. Hallgatok és hallgatok, mint a sír... – Aztán mormolt még egyet s mást az öreg Cotterreau, ami már kivehetetlen volt...

Ha Studer arra számított, hogy Ellenberger majd tisztázza az esetet, csalódnia kellett. Ellenberger egy kis padon ült, a háza előtt. Ez villaszerű építmény volt, még egészen új, a ház mögött pajta állt, s ott derengtek egy üvegház ablakai is. Ellenbergernek vastag, fehér kötés volt a feje körül.

– Nos – szólalt meg szárazon –, *maga* találta meg a Cottereau-t? Köszönöm magának, őrmester. Hiszen maga egy igazi „deus et machina”. – És vontatott nevetésbe kezdett, amikor meglátta Studer arckifejezését.

– Mért riadóztatta a rádiót? – kérdezte végül Studer kíváncsian.

– Később majd megérti – válaszolta Ellenberger és megsimogatta fehér turbánját. – Az is lehet, hogy ezzel nagy szolgálatot tettem magának...

– Szolgálatot? – Studer bosszús lett. – Cottereau hallgat, mint a sír. És maga sem mond semmit. Ki támadt rá magukra, ki hurcolta el a főkertészt?

– Őrmester – mondta Ellenberger és komoly képet vágott. – Alma van ilyen is, amolyan is. Olyan is van, amelyiket a fáról leeheti, mert megérett, és van

megint másik, amelyiket pincébe kell rakni, és csak februárban lesz jó, vagy márciusban... Ki kell várni, őrmester, míg az alma megéri. Legyen türelmes. Megértette?

És Studernek be kellett érni ezzel az információval. Még csak Schreierrel és Bucheggerrel sem újíthatta fel az ismeretségét. Még dolgoznak, volt a válasz.

Egy faiskola az nem holmi állami üzem, mondta Ellenberger harapósan. Itt szombat délután is munka folyik...

Kiadó szoba

Schlumpf eddig, legalábbis így mesélte az őrmesternek, egy házaspárnál lakott, akik a vasútállomás utcájában egy vesszőkosárüzletet tartanak fenn. Hofmannéknak hívják őket.

A házat nem volt nehéz megtalálni. A bolt előtt, a járdán, fonott virágtartók álltak, amelyek szemlátómást valamely nappali szoba és az abban kötelező páлма után sóvárogtak. Studer belépett, mire egy hátsó helyiségben tompán megszólalt egy csengő, s aztán egy asszony jelent meg a boltban. Kékcsíkos ujjas kötényt viselt, haja szürke volt és rendezett. Megkérdezte, mit parancsol az úr, s udvariassága betanultnak hatott.

Azért jött, mondta Studer, hogy információkat gyűjtsön a Schlumpf Erwinről, aki ugyebár itt lakott. Studer őrmester a kantonrendőrségtől. Őt bízták meg az eset felderítésével, így hát szeretne hallani arról a legényről egy s más.

Az asszony bólintott és az arca elszomorodott.

Kétségbeejtő história, vélte az asszony. Az őrmester lépjen csak beljebb, egyedül van itthon, a férje hazalni ment, s talán jöjjön vele a konyhába, mert éppen kávéfőzött, ő is kaphat egy csészével, ha akar... Ne zsenírozza magát.

Studernek éppen kedve volt egy kávéhoz...

Nem is bánta meg, mert a kávé jó volt, nem az a langymeleg lötty, mint a Medvében. A konyha kicsi

volt, fehér és igen tiszta. Csak a szék volt kissé túl keskeny, amelyen Studer helyet foglalt...

Studer óvatosan kérdezősködni kezdett.

Hogy pontosan fizetett-e a Schlumpf? – Ó, igen, minden hónap utolsó napján, amikor a fizetésnapja volt, jött és letett az asztalra 25 frankot. – Hogy esténként mindig otthon maradt-e? – Az első évben igen, de egy ideje mindig késő este jött haza. – Aha, vélte Studer, valami lány volt a dologban?

Hofmann-né mosolygott. Barátságos és anyai volt ez a mosoly. Studernek egyre jobban tetszett ez az asszony. Az meg bólintott.

De ugye a lány soha nem ment fel a Schlumpf szobájába? – Nem, soha. Ő ilyesmit nem akar a házában. Nem mintha bármi kifogása is lenne, de hát falu helyen... Az őrmester úgyis érti...

Studer értette. Most rajta volt a sor a bólintásban, s bólintott is nagy meggyőződéssel. A kedvenc testtartásában ült, a combjai terpesztve, az alkarok a combokon, a két kéz összekulcsolva. Sovány fejét lehorgasztva tartotta.

Olyan sem volt, hogy a lány érte jött volna? – Nem... Vagyis hát, egyszer talán... szerda este...

– Milyen időben?

– Fél hétkor. A Schlumpf éppen hazajött a munkából és a szobájában mosakodott... Már benne volt a mosakodásban, amikor bejött a boltba az a lány, igencsak sápadt volt, de én nem nagyon csodálkoztam, mert hát, ugye, az apját meggyilkolva találták...

Azt mondta, beszélnie kell a Schlumpffal, s hogy le-
hívnam-e. Le is jött, én meg magukra hagytam őket a
konyhában, de jó, ha egy percig beszéltek egymással.
Aztán a lány elment. És a Schlumpf csak éjfél után
jött haza...

– Ez szerdán volt, tehát a holttest megtalálása utá-
ni este, így van?

– Igen, őrmester úr. Rosszul aludtam akkor éjjel,
s négy órakor hallottam, hogy a Schlumpf zoknis láb-
bal leóvakodik a lépcsőn. Hét órakor meg már jött a
Murrmann, hogy a Schlumpfot letartóztassa. De ad-
digra az Erwin már eltűnt...

Az Erwin... Gyengéden csendült a név az ősz hajú
asszony szájából. Szóval két évig lakott az Erwin ugyan-
azoknál az embereknél, és nyilván jól viselkedett, kü-
lönben nem tartották volna meg ilyen sokáig...

– És ismerték az előéletét?

– Ó, őrmester – mondta Hofmann-né. – Egysze-
rűen csak szerencsétlen volt az Erwin. Apám mindig
azt mondta: „Ne ítéljetez, hogy ne ítéltessetek.” Nem,
nem, én nem vagyok bibliafaló fajta, de hát maga is
tudja, őrmester, hogy is van az néha. Erwin már a
második héten elmondott nekünk mindent, a betö-
résekről, Thorberg börtönéről és a javítóintézetéről...
Egyszer meglátogatta az anyja... Jó asszony... Nagy-
ra tartotta az anyját az Erwin... Láta már az anyját?

Studer bólintott. Még most is hallotta az öreg,
nyugodt hangot, amely megkérdezi: – De ugye azé
még megreggelizhet?

A konyhaajtó fölött élesen megszólalt a csengő. Valaki jött a boltba, mondta az asszony, felállt, gondoskodóan megtöltötte Studer csészéjét – szolgálja csak ki magát cukorral meg tejjel, tette hozzá –, aztán kiment kiszolgálni a vevőket.

Studer apró kortyokkal kiürítette a csészét, aztán felhúzta az óráját: nemsokára hat óra. Van még ideje.

Fel-alá járt a kicsi konyhában, két kezét hátul összekulcsolva, nem gondolt semmire, és időről időre meg-
rázta a fejét, ha valamilyen gondolat zaklatni kezdte.

Kétszer, háromszor is elment a nagy konyhaszekrény mellett, anélkül hogy igazából ránézett volna, mígnem egy nyersebb fordulat közben fájdalmasan bele nem ütközött egy sarokba. Csak most szemlélte meg a bútordarabot, figyelmesen és lekicsinylően. Fehér konyhaszekrény volt, alul szélesebb, faajtókkal felszerelve; ezen a széles alsó részen állt egy keskenyebb, üveglakos stelázi. Egy rakat tányér, mellettük csészék és üvegpoharak, néhány sültés tál. A felső polcon régi újságok heverték, rendesen összerakva, s mellettük, rendetlen összevisszaságban, egy halom régi csomagolópapír. A szekrényajtók résnyire nyitva voltak. Studer a rendetlen csomagolópapír-halmazra meredt. És mert unatkozott, kiemelte a csomagolópapírt – erősen, mindkét kezével fogta, nehogy egy kisebb darab a padlóra hulljon –, a halmot az asztalra tette és elkezdte gondosan összerendezni.

Az ötödik lapnál tartott már (ennek a papírdarabnak a színére még később is emlékezett, kék papír volt,

amilyet a süvegcsukrok becsomagolásához használnak), amikor a szeme egy fekete tárgyon akadt meg.

Studer öklével az asztalra támaszkodva, félrebillentett fejjel nézegette a fekete holmit. Minden kétséget kizáróan egy browning volt, egy 6,5-ös kaliberű, kecses fegyver. De mi keresnivalója van egy browningnak Hofmann-né konyhájában? Hogyan csúszott be a papír alá? Talán a Schlumpf...? Kínos história. Ha a thuni vizsgálóbíró értesülne erről a leletről...

Studer habozott. Talán vannak ujljenyomatok a markolaton, bár a markolat recés, és akkor a lenyomatok nem eléggé élesek ahhoz, hogy bármit is bizonyítani lehessen velük...

Megint megszólalt a csengettyű a konyhaajtó felett. A vevők bizonyára elhagyták a boltot. Hofmann-né mindjárt visszajön.

– Eh – mondta hangosan Studer, fogta a kecses fekete holmit – közben röviden felötlött a szeme előtt a lyuk, amelyet ez a holmi ütött, a bemeneti nyílás Wendelin Witschi fejének hátsó oldalán, mintegy háromujnyira a jobb fülétől –, aztán belecsúsztotta a pisztolyt a farzsebébe...

A konyhaajtó kinyílt. Hofmann-né nem egyedül jött vissza. Sonja Witschi volt vele.

Köszönet gyanánt a kávéért egy kis rendet akart csinálni, mondta Studer, de most már mindegy. Fogta a halom csomagolópapírt, feldobta a konyhaszekrény legfelső polcára, majd leült. A lányt mintha egyáltalán észre sem vette volna.

– A faluban már tudják, hogy maga végzi a nyomozást, őrmester úr, ezért aztán a Sonja beszélni szeretne magával – mondta Hofmann-né. Majd a lányhoz fordult: üljön csak le, maradt kávé még neki is...

Studer a lányra nézett. A kis arc a hegyes orrával és a szeplőkkel a halántékán sápadt volt és riadtan látszott. A tekintete pedig egyre került Studerét. Félénken nézett körül a konyhában, pillantásai a csomagolópapírtól megtisztított asztal és a konyhaszekrénynek a papírhalmot immár újra hordozó felső polca között vándoroltak. Ajka szorosan össze volt zárva.

Studer a legszívesebben felállt volna, hogy megsimogassa a lány fejét és megnyugtassa, ahogyan az ember egy reszkető kiskutyát nyugtat meg. De hát ezt nem lehetett. Talán a lány tud valamit az elrejtett pisztolyról? Netán a Schlumpf rejtette el a fegyvert, és a szökése előtti este elmondta a lánynak, hogy hol van? Mért nem jött ide Sonja már korábban, hogy eltüntesse? Kérdések, sok kérdés!... Studer sóhajtott.

Most Sonja Studerhez lépett, látszott, hogy felismeri benne azt az embert, aki a vonaton azt a bizonyos megjegyzést tette Felicitas Rose miatt, mert elpirosvolt, amikor az őrmesternek kezét nyújtott. De talán más oka is lehet ennek a pirulásnak. A békés hangulat, amely eddig a konyhában uralkodott, most szertefoszlott. Feszültség lépett a helyére, amelyet nem csupán a kis Sonja zavara (vagy talán félelme?) okozott – nem, Studernek az volt a benyomása, mintha Hofmann-né viselkedése is megváltozott volna.

A csendet, amely rátelepedett a kicsi konyhára, csak a kék számlapos fehér porcelánóra ketyegése törte meg. És amíg így hallgattak, Studer optimista hangulata felőrlődött, s lassacskán bénító bátortalanság lépett a helyére. Lehet, hogy ehhez a bátortalansághoz az a szokatlan súly is hozzájárult, amely a farzsebét húzta.

Nyilván más vevők is jártak imént a boltban, jegyezte meg váratlanul Studer. – Nem, nem vevők voltak... – Hofmann-né a fejét rázta. – Két úr volt itt... – Két úr? Mi a nevük? – A községbíró és Schwomm, a tanár. – És mit akartak ezek az urak?

Hofmann-né zavartan hallgatott. Studer Sonja Witschire pillantott, akit magában csak Felicitasnak hívott. De a lány csak a vállát vonogatta.

A két úrral jött ő is?, kérdezte Studer a lányt. – Ő szólt nekik és hívta ide őket, amikor látta belépni az őrmestert a boltba.

Studer felállt és megdörzsölte a homlokát – hát, ez egyre bonyolultabb... Hofmann-néből nyilván egy szót sem lehet már kihúzni... Esetleg a lányból?...

– Isten áldja, Hofmann-né – mondta Studer barátságosan. – Te pedig velem jössz. Beszelnünk kell még egy kicsit...

Semmi értelme, hogy megnézze Schlumpf szobáját. Már bizonyára rendbe tették és kitakarították, Schlumpf egykori dolgai pedig nyilván valami dobozban pihennek valahol...

A házból kilépve Studer megbizonyosodhatott felőle, hogy mennyire igaz az iménti feltételezése. Az

egyik emeleti ablak zöldre mázolt tábláján fehér kartonlap lengedezett.

Rajta nehézkes kézírással ez állt:

„Kiadó szoba”.

Az őrmester még egyszer Hofmann-néhoz fordult, a hirdetmény felé bökött és megkérdezte, hogy jelentkeztek-e már új bérlők.

Hofmann-né bólintott.

– Mifélénk?

Hofmann-né késlekedett a válasszal, de a kérdés végül is nem tűnt számára veszélyesnek. Azt mondta hát:

– Schwomm, a tanár szeretné a szobát egy rokona részére, aki egy hónapig látogatóban lesz nála. Aztán benézett a Gerber is, a fodrászsegéd... Igen, ezek voltak mindössze.

– És maga mind a kettőt behívta a konyhába egy kis kávéra?

Hofmann-né elpirult, zavarodottan tördelte a kezét:

– Az ember egész nap egyedül van, tudja...

Studer bólintott, megemelte a kalapját és nagy léptekkel útnak eredt. Mellette tipegett Sonja Witschi. Cipősarkai kopogtak az aszfalton. De úgy látszik, harisnyát váltott. Legalábbis a jobb cipő sarka fölött semmilyen lyuk nem látszott.

A Witschi család otthona

A ház az úttól félreeső emelkedőn állt, egy kisebb falurész közepén, de a környező épületeknél régebbi volt. A bolt ajtaja balra volt a bejárati ajtó mellett; attól balra pedig egyfajta nyitott veranda volt látható, amelynek hátsó falára hófedte hegyek előterében elterülő tavat festettek, s ezek a hegyek rózsaszínűek voltak, mint az elvizezett eperfagylalt. Az ajtó felett cirkalmas írással a következő üdvözlő díszelgett:

„Isten hozott, lépj be, boldogsággal térj be!”

Az emeleti ablak alatt ott állt kék színben a ház neve:

„Alpesi nyugalom”.

A bolt kifakult Maggi-plakátokkal teleaggatott kirakata felett lógott a már ugyancsak viharvert cégtábla: W. Witschi-Mischler, Élelmiszer-kereskedés.

A kert rendetlen volt, a felkötözetlen borsó között magas gaz burjánzott. A ház egyik sarkához rozsdás ásót támasztottak.

Studer egész úton hallgatott és várt, hátha a lány beszélni kezd. De Sonja is hallgatott. Csak egyszer jegyezte meg félénken: – Már ma reggel, a vonaton gondoltam, hogy maga Bernből jön, a Schlumpf végett, s hogy a rendőrségtől van... – Studer bólintott, s várt, mi jön még. – És ahogy megláttam, hogy a Hofmann-néhoz megy, elmentem Aeschbacher bácsiért. Az a Hofmann-né meglehetősen szószátyár...

Studer néma vállrándítással felelt. Ez az egész história hirtelen semmi jót sem ígért. Azt kívánta, bár csak reggel tüzetesebben beszélte volna meg a dolgokat Murmann-nal.

Schwomm, a tanár és Gerber, a fodrászsegéd, gondolta – szóval Gerbernek hívják azt a fiatalembert, aki John Kling-regényeket olvas és töltőtollakkal ajándékoztatja meg magát –, ezek ketten voltak a Hofmann-né konyhájában. És Sonja... Na és a Schlumpf, természetesen.

Ki rejtette el a revolvert? Mért éppen ott dugták el? Azt remélték talán, hogy Hofmann-né megtalálja és elszalad vele a rendőrségre? Tegyük fel, ha Hofmann-né tényleg megtalálta volna a fegyvert, természetesen kézbe vette volna, és mivel, mint minden asszony, kíváncsi, meg is vizsgálta volna. Ezek után természetesen nem lehetett volna többé megállapítani az ujjlenyomatokat. Szóval nem is olyan nagy baj, vigasztalta magát Studer, hogy minden óvintézkedés nélkül, csak úgy egyszerűen zsebre vágta a browningot...

Kár, hogy nem kérdezte meg Hofmann-nét, mikor jött haza Schlumpf kedden este, vagy még inkább kedd éjszaka...

Bár ez tulajdonképpen felesleges, a válasz nyilván ott van az aktákban, hát persze, Studer már emlékezett is arra az oldalra, amelyen ez állt: „Kérdésünkre Hofmann-né úgy nyilatkozott, hogy a vádlott a gyilkosság éjszakáján csak egy óra felé jött haza...”

Studer megrázta a fejét. Furcsa, hogy mennyire nem érdekli ez a terhelő tény. Minden olyan egyszerűen van felépítve: büntetett előéletű ember, aki gyilkosságot követ el, akinek természetesen nincs alibije, akinél megtalálják az áldozat pénzét, aki nem akar beszélni, csak az ártatlanságát hajtogatja, aki öngyilkosságot kísérel meg... Az egész – igen, az egész olyan, mintha csak egy rossz regényben olvasná az ember...

Ám ebben az esetben az ártatlanul gyanúsított egyén természetesen teljesen valós figura, olyan ember, akinek rosszul ment a sora, ám bizonyos ideje ismét jó útra tért, és most... Vajon mit olvasott a Schlumpf szabad idejében? Talán ő is Felicitas Rose-könyveket? Vagy John Klinget? Nem is lenne érdektelen megtudni ezt. A kislány bizonyára tudja, a lány, aki drága töltőtollat ad ajándékba... Vajon viszonya van Gerber fodrászsegéddel? Nem úgy néz ki a dolog... De akkor miért a drága ajándék?

A töltőtoll... Igen... Az ember rendszerint a kabát bal mellzsebében vagy a felső mellényzsebben tartja a töltőtollát. Különösen akkor viszi magával, ha megrendeléseket gyűjt. Vajon Wendelin Witschi kedden szintén magával vitte?... De mikor adhatta oda a lányának?... Wendelin Witschi zsebei üresek voltak, kabátjának hátára nem tapadtak fenyőtűk...

Beléptek a konyhába... A mosogatóban elmosatlan edények... Az asztalon egy tányér, rajta vaj, mellette egy fésű. Studer egyedül volt, Sonja eltűnt...

Egy nyitva hagyott ajtón át az őrmester belépett a szomszédos szobába. Az ablakokon szürkék voltak a függönyök, a zongorát porréteg borította. Az ajtó becsapódott.

Huzatos ez a ház. Az ajtó becsapódásától a zongora felett lógó képről szürke felhő szállt fel. A kép a megboldogult Wendelin Witschit ábrázolta fiatal éveiben, alighanem az esküvőjén készült. A kemény dupla gallér fülei közül kicsi, fekete fej kandikált ki. A bajusz már akkor is siralmas volt. És a szemei...

Az asztalon, amely piros-sárga-kék rojtos terítővel volt letakarva, sok füzet alakú kiadvány hevert. A nehéz fekete bárszekrényt is ilyen füzetek lepték el.

Studer belelapozott a füzetekbe. Mind egyforma jellegű volt: kutyákról vagy gyerekekről készített képek, „Hegyi kápolna”, egy regény, útmutató háziaszonyoknak, grafológiai sarok. És igen feltűnően ez állt valamennyi címlapon:

„Biztosítjuk előfizetőinket... Teljes körű rokkantság vagy halál esetén fizetünk...”

Öt különböző füzetfajta. Ha ezek mind kifizették a biztosítást, akkor az... akkor az egész szép summát tesz ki... És mit is mondott Münch jegyző? Az öreg Ellenbergernek adóslevelei vannak, s fel akarja őket mondani?

Az emeleten léptek szaladtak ide-oda. Vajon mit csinál Sonja odafent, mért hagyja őt egyedül a lakásban? Mintha valami nehéz tárgyat mozdítottak volna el. Studer mosolygott. A lány bizonyára beágyazott,

most, estefelé. Furcsa házirend uralkodik a Witschi családnál...

Studer tovább lapozott a füzetekben. Rábukkant néhány megjelölt helyre, s elolvasta őket:

„Ekkor az érzés előmlött a lányban, forrón és égettőn. A férfi karjába vetette magát, átkulcsolta a nyakát, mintha soha, de soha nem akarná elengedni többé...”

És megint másutt:

„És mi, Sonja, édes szerelmem, hű feleségem – boldogok leszünk...”

„Halottsápadt arccal, minden ízében reszketve állt Sonja a férfi előtt...”

Studer felsóhajtott. A langymeleg kávékra és a feleségére gondolt, aki reggelente megviselt volt, mert éjjel túl sok regényt olvasott...

Aztán az őrmester a súlyos bárszekrényhez lépett. Éppen a Wendelin Witschi fotográfiája alatt, a szekrény felső, polcos részének tetején állt egy váza viaszrózsákkal és tarka őszi lombos gallyakkal. És úgy tűnt, Witschi erre a vázára sandít. Studer gépiesen leemelte a vázát, amely furcsamód nehéz volt – egyébként az őszi lomb is viaszból készült. Az őrmester megrázta a vázát. Valami csörgött benne. Erre felfordította...

Kettő, négy, hat, tíz-tizenöt patronhüvely esett ki belőle. 6,5-ös kaliber...

Az emeleten csend lett. Studer az egyik patronhüvelyt eltette a kabátja zsebébe, a többit visszagurította a vázába, elrendezte a csokrot és a vázát a régi

helyére rakta. Lépések hallatszottak a lépcsőn lefelé. Studer kinyitotta a konyhába vezető ajtót és megállt a küszöbön.

Az őrmester úr bocsásson meg, mondta Sonja, de odafent még rendet kellett raknia, ha az őrmester meg akarja tekinteni a házat. Az anyja csak a kilences vonat után jön haza, addig az állomáson kell maradnia... De az Armin hamarosan hazaér.

Sonja csevegett és kerülte Studer tekintetét; ám mihelyt Studer félrenézett, érezte, hogy a lány tekintete az arcára szegeződik, s ha ismét odanézett, a lány lecsukta a szemhéját. Hosszú szempillái voltak a lánynak. A homloka kerek, kissé előreugró. A haja meg volt fésülve. Sonja sokkal rendezettebben nézett ki, mint ma reggel, a vonaton.

Egyébként üdvözölteti a Schlumpf, mondta Studer csak úgy mellékesen. Kinézett az ablakon. A veteményeskert végében egy régi, düledező sufni állt. A tető faszerkezete behajolt, néhány cserép helye üresen tátongott. Az építmény ajtaja is hiányzott.

Sonja hallgatott. És amikor Studer megfordult, látta, hogy a lány sír. Szívből jövő sírás volt ez, Sonja kicsi arca eltorzult, hegyesen kiugró orra mentén mély ráncok tűrődtek fel, ajka legörbült, szeméből pedig áradtak a könnyek lefelé az arcán, az állán megrekedtek, majd lecsöpögtek a blúzára. A kezei ökölbe voltak szorítva.

– Na de lányom – mondta Studer –, na de lányom!... – Kényelmetlenül kezdte érezni magát. Vé-

gül nem jutott más eszébe, mint hogy előhúzza a zsebkendőjét, Sonjához lépjen és ügyetlenül megpróbálja felitatni a patakozó könnyeket.

– Gyere, lányom, gyere, ülj le...

Sonja az őrmesterhez támaszkodott, a teste reszketett, vállalai elernyedtek. Studer mélyet sóhajtott.

– Gyere, lányom, gyere...

Sonja leült egy székre. Karjai kinyújtva feküdtek az asztallapon a vajas tányér és a fésű mellett...

Odakint egyre sűrűsödött az alkony. Studernek kevés ideje maradt. Fél nyolckor Murmannéknál vacsorázik...

Szánta Sonját. Nem volt kedve kikérdezni... Az apja halott, a kedvese egy cellában ül, ő maga napközben Bernben foglalatoskodik, a fivére egy pincérnővel tartatja ki magát, az anyja meg regényeket olvas a vasútállomáson egy pavilonban...

– Az Erwin – mondta Studer –, az Erwin azt mondta, adjam át az üdvözlését...

– És maga úgy gondolja, hogy bűnös?

Studer némán rázta a fejét. Sonja egy pillanatra elmosolyodott, de aztán megint előtörték a könnyek.

– Nem fogja tudni bebizonyítani, hogy ártatlan...

– mondta Sonja zokogva.

– Te adtad neki a pénzt?

Furcsa, hogy képes egy arc megváltozni!... Sonja mereven maga elé nézett, de kifelé az ablakon, abba az irányba, ahol a régi, düledező sufni állt, amelynek bejárata egy sötét négyszög volt... És a lány hallgatott.

– Mért ajándékoztad a Gerbernek... annak a fodrásznak a töltőtollat?

– Mert... mert... tud valamit... – Értem – mondta Studer. Ő is leült az asztalhoz, de nehéz testének a hokedli túl kicsi volt, s így kényelmetlenül érezte magát. Régóta laknak már a házban? – tudakolta. – Az apja építtette a házat az anyja pénzén, mesélte Sonja, és úgy tűnt, örül, hogy beszélhet. Az apja a vasútnál dolgozott mint kalauz, és akkor az anyja örökséghez jutott. Az anyja itteni, gerzensteini famíliából származik, az apja a tóvidékről jött. Az anyja megnyitotta a boltot, az apja pedig tovább dolgozott a vasútnál. A háború alatt virágzott a bolt, akkoriban még csak kevés üzlet volt Gerzensteinben. Ekkor az apja nyugdíjba ment. Jobban mondvá, egyszerűen kilépett és lemondott a nyugdíjról, mivel volt valami szívpanasza, ami miatt nehézségei támadtak volna a vasútnál. Igen, a háború alatt jól mentek a dolgok. Az Armin később Bernbe járhatott gimnáziumba, utána, úgy volt, hogy az egyetemre megy. De ekkor jött a nagy bankcsőd és a szülei mindent elveszítettek. És ekkor vége lett mindennek. Az anyja gyűlölködő lett, az apja meg elkezdte az utazó kereskedelmet. Mindazonáltal igen keveset keresett. És minden oly drága!... Az anyja nem tudja beosztani a pénzt, mindig, minden pénzt gyógyszerre és hasonlókra ad ki. Aeschbacher bácsi egyszer vagy kétszer besegített... Az utolsó szavak igen akadozva törtek elő.

– Mi van Aeschbacher bácsival? – kérdezte Studer.

Hallgatás...

– És mégis érte mentél, amikor láttál engem bemenni Hofmann-néhoz?

A lány arca gyötrődést tükrözött. Studer sajnálta. Nem akart tovább kérdezősködni. Csak egyet még:

– Ki ez a Schwomm tanár?

Sonja elvörösödött, mély lélegzetet vett, szólni akart, de a hangja cserbenhagyta, köhögni kezdett, zsebkendő-t keresett, de eredménytelenül, így a kezfe-jével törölte meg a homlokát, majd ezt dadogta:

– Schwomm a polgári iskolában tanít, azonkívül községi írnok és osztályvezető is, továbbá ő vezeti a vegyes kórust...

– Akkor sok közös dolga van a községbíróval, Aeschbacher „bácsi”-val, igaz?

Sonja bólintott.

– Minden jót – Studer kezet nyújtott neki. – És ne sírj! Majdcsak jobbra fordulnak a dolgok.

– Minden jót, őrmester – mondta Sonja és kinyújtotta apró kezét. A körmei tiszták voltak.

Nem állt fel, hagyta, hogy Studer egyedül menjen ki. Studer megállt a folyosón és kereste a zsebkendő-jét, de nem találta, s mivel eszébe jutott, hogy a konyhában használta, a bejáratnál visszafordult és kopogás nélkül belépett a konyhába.

A konyha üres volt. A szobába vezető ajtó nyitva állt... Sonja ott állt a nehéz fekete bárszekrény előtt. Kezében tartotta a vázát a viaszrózsákkal és az őszi

lombutánzatokkal, és a váza súlyát próbálgatta. Szemét az apja képmására függesztette.

Studer zsebkendője a konyhaasztal mellett, a padlón hevert.

Studer halkan az asztalhoz lépett, felvette a zsebkendőt, majd visszalopakodott az ajtóhoz:

– Jóccakát, lányom – mondta.

Sonja megpenderült, letette a vázát. Aztán összeszedte magát:

– Jóccakát, őrmester...

Tekintete különös módon a Schlumpf legényére emlékeztette Studert: csodálkozás volt benne és sok rejtett kétségbeesés.

A Wendelin Witschi-ügy – második olvasat

– Foglaljon helyet, Studer – mondta Murmann-né. Az asztalon egy nagy tálban felvágott és sonka volt, hozzá saláta, és az egyik asztalsarkon, közvetlenül Murmann keze ügyében, négy üveg sör.

– Vesse le a kabátját, Studer – mondta még Murmann-né. Aztán ajánlotta magát. Meg kell szoptatnia a gyereket, mondta.

Talált-e Studer valamit? – érdeklődött Murmann, anélkül hogy felnézett volna. Egy fürt salátalevelet igyekezett a villájára tűzni, s ez nagyon lefoglalta. Aztán rágni kezdett, áhítatosan, belefeledkezve.

– Megtaláltam a Cottereau-t... – mondta Studer és kinézett magának egy zaftos sonkadarabot.

– Lám, lám – vélte Murmann. – Ez már valami...
– Egy hajtásra kiürítette a söröspoharát. Aztán mindketten hallgattak.

A szoba egyik sarkában festett parasztszekrény állt, az ajtajain rózsagirlandok tekergőztek...

Murmann kivitte a tányérokat. Aztán leült, pipára gyújtott.

– Na, akkor mesélj...

Ám Studer hallgatott. Belenyúlt a farzsebébe, elővette a Hofmann-nénál talált pisztolyt és az asztalra tette. Aztán a kabátzsebében keresgélt, felvillantotta

a lámpafénynél a Witschiéknél talált patronhüvelyt, majd végül megkérdezte:

– Illenek egymáshoz?

Murmann belemélyedt a tárgyak vizsgálatába. Párszor bólintott...

– A kaliber ugyanaz – mondta csendesen. – Hogy a golyót ebből a pisztolyból lőtték-e ki, nem olyan egyszerű megmondani. Ezek kényes ügyek. Meg kellene vizsgálni a bevágást... Hol találtad a hüvelyt?

– Egy vázában, amely a Witschiék nappalijában áll a zongorán. Tizenöt hüvely volt a vázában. Úgy nézett ki az egész, mintha valaki sietősen kipróbálta volna a pisztolyt...

– Igen? – mondta Murmann.

– A Sonja fél... Egészen biztos, hogy legalább négy embertől: a fodrászsegédétől, Schwommtól, a tanártól, a bátyjától, és lehet, hogy az Aeschbacher „bácsiától” is.

– Igen – mondta Murmann –, megértem. Sonja azt hiszi, hogy az apja öngyilkos lett. De ha öngyilkos lesz az ember, a biztosítók nem fizetnek. És az a Gerber, a fodrászsegéd, rájött, hogy annál az úgynevezett gyilkosságnál nincs minden rendben. És most a Sonja fél, hogy a segéd esetleg kibeszél valamit... Érted?

– Meséld csak el a történetet elejétől a végéig. Nem annyira a tényekre vagyok kíváncsi, mint inkább a levegőre, amiben ezek az emberek éltek... Érted? Azokra az apró ügyecskékre, amikre senki se figyel oda, s amik mégiscsak világossá teszik az egész

esetet... Érthetően!... Amennyire csak lehetséges, természetesen.

Hosszú szünetekkel félbeszakítva, sok-sok kitérővel és számtalan olyan szót, mint „Ugye?” vagy „Érted?” közbeszúrva Murmann csendőr káplár nagyjából a következő történetet mondta el:

Witschi Wendelin huszonkét évvel ezelőtt nősült. Akkoriban a vasútnál dolgozott. A házaspárnak először az Aeschbacher házában volt lakása, aztán meghalt Witschiné egyik nagynénje, az örökség meglehetősen nagy volt, s így elhatározták, hogy házat építenek...

– Mi egyébként a Witschiné keresztnéve? – kérdezte Studer.

– Anastasia... Miért?

Studer mosolygott, hallgatott egy sort, aztán így szólt:

– Csak úgy kérdeztem, de mesélj tovább...

Szóval felépítették a házat, jöttek a gyerekek, a házaspár, úgy tűnik, boldogan élt. Az asszony dolgos volt, rendben tartotta a kertet, kiszolgált a boltban. Esténként nagy egyetértésben kint ültek a padon a ház előtt, a Witschi újságot olvasott, az asszony kötött...

Studer világosan maga előtt látta a képet. Az emeleti ablakok alatt még teljesen új és fakulatlan állapotában ott virít a ház neve: „Alpesi nyugalom”, az ajtó fölött pedig a köszöntés: „Isten hozott, lépj be, boldogsággal térj be!” Wendelin Witschi feltúrt ingujjal ül a padon, időnként félre teszi az újságot (bizonyá-

ra csak a Gerzensteini Híradót olvasta), feláll, hogy felkössön a sövényen egy ágat, amely ide-oda himbálódzott a szélben, aztán visszaül... A két gyerek ott csúszik-mászik a homokban. A levegő csendes. Súlyos szénaillat árad. Az asszony megszólal: „Tudod mit, menjünk be...” Igen nagy békesség. Megszólal a csengő a boltban. Kényelmesen felállnak, együtt bemennek a boltba, a vevővel időjárásról, politikáról diskurálnak... A Wendelin (vajon hogy szólította a felesége? Nem ártana tudni tulajdonképpen... Apus? Minden bizonnyal... Ez illett a leginkább...), a Wendelin a mellénye kivágásába akasztja a hüvelykujjait, hiszen tekintélyes polgár, a községbíró rokona, háztulajdonos... És aztán, egyik év múlik a másik után, jönnek a változások... Az asszony, aki gyűlölködővé válik, az asszony, aki regényeket olvas, aztán a pénzügyi nehézségek, a fiú, aki az anya oldalára sodródik, a kert, amely elvadul, a Wendelin, aki utazva árul, a Wendelin, aki snapszot iszik, a folyóiratok a biztosítósokkal... Hisz’ teljes rokkantságnál az összeg ugyanakkora, mint halál esetén... De az első kép, az csak nem akart eltűnni, Studer egyre a padot látta a ház előtt, a gyerekeket, akik a földön játszanak, a megglazult ágacskát, amely a szélben hajladozik, s amelyet Wendelin egy sárga rafiaszállal helyreköt...

Studer már nem figyelt egy ideje, most aztán felkapta a fejét, mert Murmann éppen ezt mondta:

– ...és egy kutyája is volt neki. Egyszer, mikor a Witschi félig berúgva hazafelé tartott, néhány fickó

belekötött. A kutya ugatni kezdett és rárontott a fickókra. Egyikük agyoncsapta egy kővel...

Természetesen ez is a dolog része. A Witschi, aki magányosnak érzi magát és ezért kutyát tart. Valószínűleg ez a kutya volt az egyetlen lény, aki nem tett neki szemrehányásokat, aki előtt panaszkozhatott... És Studer megint belesüppedt az álmodozásba.

Látta az asztal körül ülni a Witschi családot, a nappaliban, amelyet már ismert. A sarokban áll a poros zongora. A Witschi megpróbál újságot olvasni... Aztán az asszony zsörtölődő hangja: meg az a biztosítás is, az a sok pénz, amit kifizetnek rá! Az asszony csak arra nem gondolt, hogy eleddig ő élvezte egyedül e biztosítások minden előnyét, a tarka füzeteket, bennük a regényekkel... Ezek a regények vajon nem ugyanazt jelentették Anastasia Witschi számára, mint a férjének a pálinka? Lehetőséget, hogy elmeneküljön ebből a sivárságból, elmeneküljön egy másik világba, amelyben bárónők voltak és grófok, kastélyok és tavak és hattyúk és szép ruhák és szerelem, amely olyan frázisokban jutott kifejezésre, mint: „Sonja, egyetlen szerelmem...”

Murmann már jó ideje hallgatott. Nem akarta álmodozásaiban zavarni az őrmestert. Studernek, úgy látszik, váratlanul feltűnt a hallgatás. Felriadt.

– Tovább, tovább... Ne hidd, hogy nem figyelek...

De bizony azt hiszi, vélte Murmann, ugyan min gondolkodott el Studer ilyen mélyen? – Majd később elmondja, de Murmann most ecsetelje inkább azt a

bizonyos két napot, a hulla fellelését, a vizsgálatot, a Schlumpf szökését... – Nem sok mindent lehet erről elmondani, legalábbis nem többet, mint ami az aktákban áll. Studer várjon egy pillanatig...

Murmann felállt, hogy elmenjen az aktákért...

A szobában mély csend honolt... Studer az ablakhoz lépett és kinyitotta az egyik szárnyat.

Az éjszakában jól kivehető dúdolás ütötte meg a fülét. Ismerte ezt a dalt. Egy kislányhang énekelte tegnap a zárka ablaka alatt:

„Én édes angyalom...”

A dúdolás fentről szivárgott lefelé a sötétben. Murmann-né énekelte álomba a gyerekét...

A csendőr visszajött. Papírlapok voltak a kezében, leült, kiterítette a papírokat maga előtt, és beszélni kezdett. Studer, hátát a falnak támasztva, az ablaknál állt.

A Cottereau – egyébként hogy' bukkant rá Studer a Cottereau-ra? – Studer leintette: Később...

Szóval a Cottereau valósággal bezuhant az őrszobára és valami összevisszaságot zagyvált egy halottról, aki az erdőben fekszik... Gyilkosság!...

– Telefonáltam a kormánybiztosnak, mielőtt elindultam volna, s az megígérte, hogy jön. Az ajtó előtt belebotlottam Aeschbacher községbíróba, aki a Schwomm tanár társaságában volt. Ez semmit nem jelent, hiszen az a Schwomm községi írnok is. Ezek ketten rám akaszkodtak, az Aeschbacher mindjárt a kezébe akarta venni a vizsgálat lefolytatását... De ah-

hoz korábban kell felkelnie. Én nem hagyok semmit előírni magamnak. Magamhoz vettem a községi fényképészt...

Ezután így öten elmentek a tetthelyre, a bíró, Schwomm, a tanár, a fényképész és ő, Murmann... na és Cottreau, aki a csapatot vezette... Amikor megérkeztek a tetthelyre, ő, Murmann, utasította a fényképészt, hogy készítsen néhány felvételt, és az egészen jól el is végezte a munkát.

– Így van – mondta Studer –, a fényképész jó munkát végzett. Te is észrevetted, hogy a kabát hátán nincsenek rátapadt fenyőtűk?

Murmann megrázta a fejét.

Ez neki nem tűnt fel. De hát úgyis az a lényeg, hogy Studer észrevette... A községbíró egyre csak bele akart beszélni a dologba: ez gyilkosság, mondta, minden bizonnyal rablógyilkosság, és senki más nem követhette el, mint az Ellenbergernél foglalkoztatott bűnözők egyike... Persze egy halom ember volt ott a felfedezésnél, így aztán a kormánybiztosnak nem volt nehéz odatalálni. Azután még elküldtek Dr. Neuenschwanderért, aki megállapította a halál beálltát, és azt akarta, hogy Witschit szállítsák a községi kórházba. Ám Murmann ragaszkodott hozzá, hogy a boncolást a Törvényszéki Orvostani Intézetben végezzék el. Dr. Neuenschwander dühös lett, de aztán ő is beleegyezett, felvett azonban egy jegyzőkönyvet, amelyet „boncolási jegyzőkönyv”-nek titulált, egy szondával a sebet is megvizsgálta, majd

tudós kifejezéseket használva meghatározta annak állítólagos helyét...

– A zsebek üresek voltak?

– Teljesen üresek – mondta Murmann. – S ez nekem fel is tűnt.

– Miért?

– Magam sem tudom...

– De hát azon a napon a Witschinél állítólag háromszáz frank volt. Hiszen tartozásokat szedett be. És, ugye, otthonról is vitt pénzt magával?

Otthonról biztos, hogy semmi pénzt sem vitt magával, erre ő, Murmann, letenné az esküt. Ám százötven frank biztosan volt nála, tartozásokat gyűjtött be, és a parasztok, akiknél járt, telefonon meg is erősítették a dolgot...

– Tovább! – mondta Studer. Időközben rágyújtott egy Brissagóra.

A kormánybiztos, mesélte Murmann, félénk emberke, és egyre csak az Aeschbachernek adott igazat. Az meg csak azt hajtogatta, hogy gyilkosság történt, s ezt Murmann igen furcsállotta. Ő a maga részéről meg van győződve, hogy a Witschi önkezűleg végzett magával...

– Aligha lehetséges – mondta Studer. – Az igazságügyi orvostaniban az asszisztens eljátszotta nekem a dolgot. Lőpornyomok kellenének. Igaz, a Witschinnek hosszú karjai voltak, de képzeld csak el, hogy kellett volna tartania a fegyvert... – Studer a lámpafénybe lépett, felvette az asztalról a browningot, meg-

vizsgálta, ki van-e biztosítva (a tár ugyan üres volt, de hát...), aztán felemelte... Az őrmester megpróbálta azt a pozíciót utánozni, amelyet az olasz asszisztens mutatott be neki. Mivel a karja meglehetősen vastag volt, ez nem sikerült neki.

Murmann a fejét rázta. Witschi hajlékony ember volt, úgyhogy mindenképpen fennáll a lehetősége annak, hogy...

– Meséld tovább! – szakította félbe Studer.

Már nem maradt sok mesélnivalója. A kormánybiztos parancsára ő, Murmann, délután még kihallgatta Ellenberger munkásait. Ám semmi sem derült ki. Aztán elment a Witschiékhez, de csak a fiút találta otthon. Az nem akart mondani semmit... Végül ez az Armin csak annyit mondott, hallotta, hogy az apját megölték az erdőben, de hát ez a rendőrség dolga.

– Ezen aztán megrökönyödtem. Hiszen reggel szántsándékkal odaküldtem a fényképészt, hogy készítse fel a családot a halálesetre... És akkor képzeld, azt mondja ez a fickó, tulajdonképpen szerencse, hogy az apja meghalt, mert különben a közeljövőben hatóságilag kezelésre küldték volna...

– És a háromszáz frank?

– Elmentem a vasútállomásra, s kikérdeztem pavilonjában a Witschinét. Az elmondta, hogy a férje reggel magával vitt százötven frankot. Tudni akarom, minek vitt magával annyi pénzt. De az asszony egyre csak bizonygatta, hogy a férjének arra szüksége volt. Egyebet nem volt hajlandó mondani. S aztán

még azzal folytatta a Witschiné – pontosan, mint a fia –, hogy a férjével már nem lehetett kibírni, egyre többet és többet italozott, és az Aeschbacher úgy gondolta, kezelésre kell küldeni. Ő maga már nem adott pénzt Wendelinnek, de az Ellenberger, az mindig kisegítette, és adósleveleket állíttatott ki magának... Igen, mondtam, de a százötven frank, amit a Witschi magával vitt az útra, az honnan volt? Ekkor a nő észrevette, hogy ellentmondásba keveredett, előbb olyasmit motyogott, hogy a férjének feltétlenül szüksége volt rá, s ezért adta ő oda neki az utolsó pénzüket, de aztán mást már nem volt hajlandó mondani...

– Szóval, te úgy gondolod, a Witschinek szüksége volt valamihez a háromszáz frankra?

– Igen, mert nézd csak, a dolog egészen egyszerű lett volna. A Witschi lelövi magát az erdőben. De már előtte odarendelte a Schlumpfot, mondjuk, tizenegy órára. A Schlumpf el kell vigye onnan a browningot, mert ha a fegyver a hulla mellett marad, senki sem fogja elhinni, hogy gyilkosság volt. A Schlumpf dolga, hogy eltüntesse a fegyvert és, amennyiben szükséges, bepereltesse magát, ezért háromszáz frankot kap, és megígérik neki, hogy elveheti a Sonját, miután a vizsgálatot berekesztették... Valószínűleg ezt mesélték be neki, az a szerencsétlen flótás meg hagyta, hogy rávegyék, s most benne ül nyakig...

– És te úgy gondolod, hogy semmit nem szabad mondania?

– Természetesen, különben Sonját is belerántja a dologba...

– Te, Murmann... Vagy nem is, előbb inkább azt mondd meg, ki jelentette neked, hogy a Schlumpf a Medvében százassal fizetett?

– Ezt még csak meg sem tudom neked mondani. Azon az estén itt, a szomszédos helyiségben éppen a jelentésemet írtam. Csengett a telefon, felvettem a kagylót, bemutatkoztam, de a vonal végén a hívó nem mondta meg a nevét, hanem csak igen sietősen közölte: „A Schlumpf a Medvében százassal fizetett”, s amikor megkérdeztem, ki beszél, csak egy kattanas halatszott, az illető máris letette a kagylót...

– Mit csináltál azután?

– Nem kapkodtam el a dolgot, végigírtam a jelentésemet, aztán éjfél felé szokás szerint végigjártam valamennyi vendéglőt. A Medvében félrehívtam a tulajdonost és megkérdeztem, igaz-e, hogy a Schlumpf százassal fizetett. „Igen”, mondta a vendéglős. „Ma este, úgy kilenc óra tájban. A Schlumpf rendelt egy fél liter vörösbort, aztán egy konyakot ivott, azután két korsó sört, s mindennek a tetejébe még egy konyakot!...” Furcsállottam a dolgot, hogy Schlumpf ilyen sokat ivott, és megkérdeztem a vendéglőst, hogy a Schlumpf mindig ennyit iszik-e. Nem, mondta a vendéglős, egyébként nem, a dolgot ő is furcsállotta. Talán, így a vendéglős, a Schlumpfnek le kell mondania Sonjáról, most, hogy a lány apja halott... Én ezután még telefonáltam, hogy le-

tartóztassam-e a Schlumpfot, s a kormánybiztos kiadta a parancsot... De ahogy reggel érte mentem, a fickó addigra már elmenekült. Akkor a rendőr-igazgatóságot hívtam fel...

– Igen – mondta Studer –, s nekem jutott a megtiszteltetés, hogy pénteken letartóztassam a Schlumpfot... És mi van a Schlumpf szobájával, átkutattad? És találtál ott valamit?

Murmann megrázta széles koponyáját.

– Nem – mondta. – Legalábbis semmi terhelőt.

– Könyvek voltak a szobában?

Murmann bólintott.

– Milyen könyvek?

– De hát tudod, olyan füzet formájúak, tarka címlapokkal: „Szerelemben egyesülve” és „Ártatlanul bűnös”...

– Biztos vagy benne, hogy az egyiknek ez volt a címe?

– „Ártatlanul bűnös”? Igen, egészen biztos. Aztán még voltak olyan detektívhistóriák. John Kling-történetek, ha jól emlékszem. Tudod, ezek olyan igazi rablóregények...

– Igen – mondta Studer –, tudom...

Studer már régóta ismét az árnyékban állt, az ablaknál. Most megfordult. Előtte az országúton autók száguldottak tova. És miután Studer három autó fényét is látta elsuhanni, megkérdezte halkán, anélkül hogy megfordult volna:

– Az az Aeschbacher... ugye neki is van autója?

– Igen – mondta Murmann. – A Cottereau-val történetekre célsz? De ebben tévedsz... Hisz a baleset után az Ellenberger jött értem, akkor, amikor a Cottereau-val együtt fellökték, igen csúnyán nézett ki az öreg. Én persze azonnal felhívtam a községbíró, aki autón érkezett. Még a Gerbert, tudod, azt a fodrászegédet is magával hozta, a motorbiciklijével együtt. S én az Aeschbacherrel indultam el. Egész éjjel kerestük Cottereau-t az utakon. Előtte még Bernt is felhívtam, hogy autós ámokfutókra figyeljenek. De nem értünk el semmi eredményt. Hol találta rá a Cottereau-ra?

– Az erdőben – válaszolta Studer elgondolkodva. – Ott, ahol ti nem kerestétek... De semmit sem volt hajlandó mondani.

Hallgatás. A bal oldali szomszédos házban hangszóró recsegett. Úgy hangzott, mint valami rekedt kutyaugatás.

– Te – mondta Studer hirtelen. – Az Ellenberger kért meg, hogy keresd a Cottereau-t a rádióban? Vagy nem?

Murmann bólintott:

– Én csak a rendőr-igazgatósággal közöltem a dolgot, a többi már ők kezdeményezték.

– Na, majd meglátjuk, nem lehet-e az almát gyorsabb ézésre ösztökélni.

Murmann kollégájára meredt. Miféle ostoba mondásokat használ ez a Studer? Merthogy Murmann nem volt jelen akkor:

„...és van megint másik, amelyiket pincébe kell rakni, és csak februárban lesz jó... Ki kell várni, őrmester, míg az alma megérik...”

Ám Studer gyűlölte a túl hosszú várakozást. Később már belátta, hallgatnia kellett volna inkább az öreg Ellenbergerre, mert a két megbízatás, amelyeket telefonon Bernbe leadott, oly furcsa eredményeket hozott, hogy az egyébként is kusza história még áttekinthetlenebbé vált. De ezt Studer természetesen nem tudhatta...

– Holnap zene lesz a Medvében, a barátaid játszanak... – mondta Murmann búcsúzóul. – Ott lesz Aeschbacher, meg az öreg Ellenberger is...

– Az érdekes lehet – felelte Studer. Majd az iránt kezdett érdeklődni, mi tulajdonképpen Murmann feleségének a keresztneve: Anny vagy Emmy?

Egyik sem, mondta Murmann, Ida a neve, s ő maga Idynek szólítja. De vajon Studernak elment az esze, hogy asszonyok keresztnevei iránt érdeklődik?

Studer a fejét rázta.

Ez csak amolyan szokás, vetette oda az őrmester és zápfogaira ráharapva vigyorgott. – Jó éjszakát.

Néhány lépés után azonban visszafordult.

– Te, Murmann – kérdezte. – Átkutattad a Hofmann-né konyháját is?

– Felületesen. Úgy gondoltam, megtalálhatnám a browningot...

– Emlékszel, a konyhaszekrényben, a felső polcon, ugye volt ott egy halom csomagolópapír...

– Igen, igen, jól emlékszem rá. Volt közte egy ív kék papír, amilyent a süvegcsukor csomagolására használnak. Levettem az egész halmot, mialatt az asszony a boltban volt, és lapról lapra átnéztem. De nem találtam semmit. Miért?

– Mert én ezt a holmit – és Studer a farzsebére ütött – a kék csomagolópapír alatt találtam...

– Ejha... – mondta Murmann, előszedte a dohányzacskóját és elkezdte megtömni a pipáját. – Ejha... – ismételte még egyszer.

– És a konyhában azóta ott járt: Sonja, a Schwomm tanár, Gerber, a fodrászsegéd – de semmiképpen sem a Schlumpf. Igen, most pedig megyek a Medvébe.

– Nyisd ki jól a szemed tizenegy óra körül – mondta Murmann és felhőket eregetett a pipájából. – Az Aeschbacher minden bizonnyal ott fog ülni a kártyaasztalánál...

A hüvelykujjlenyomat

Az éjszaka hűvös volt. Studer borzongott az őrszobától a Medvéig tartó rövid út alatt. Úgy döntött, iszik még egy grogot, mert nyomással a fejében és azzal a kellemetlen torokkaparással megint a nátha kezdett jelentkezni nála. De az őrmester nem a közös, nagy helyiségben akart ülni. Megkérdezte a vendéglőst, aki a bejárati ajtónál állt, van-e különszoba. A vendéglős bólintott.

A helyiség a vendéglő nagyterme mellett volt, az összekötő ajtó nyitva állt. Odaát meglehetősen nagy volt a zaj, számtalan hang zsongott, amibe a hangszóróból áradó zene foszlányai vegyültek (ez aztán jól be van kapcsolva, gondolta Studer); majd egy hang azt mondta: „Ütöm az adu ásszal, ezt meg a kilencessel...” Csodálkozó kiáltások hangzottak fel. Aztán ugyanaz a hang így szólt: „És itt a maccs...”

A hang lejtése Studert emlékeztette valamire. Hogy mire, csak akkor jött rá, amikor a rádióban megszólalt a bemondó: „Szórakoztató koncertünk utolsó darabjaként hallgassák meg...” Igen, a rádióbemondó irodalmi nyelvet beszélt, de a hanglejtése, az a mód, ahogy beszélt, arra a hangra hasonlított, amelyiknek az imént az a hallatlan kártyabemondása volt...

A vendéglősné hozta a grogot, leült Studer mellé, megkérdezte, hogy van, s hogy van-e előrelépés a nyomozásban, véleménye szerint persze Schlumpf

a tettes... Igaz, mások is hibásak, hogy egy ilyen kis csendes faluban, mint Gerzenstein, ilyen bűntettek fordulhatnak elő.

Kísérteties volt. A vendéglősné beszélt és Studernek az volt a benyomása, hogy Gritli Wengert hallja jódlizni. És amikor a vendéglős is odajött (sokkal fiatalabbnak látszott a feleségénél, ó-lábai voltak, s ahogy később kiderült, korábban dragonyos őrmesterként szolgált), szóval, ahogy a vendéglős beszélni kezdett, egy az egyben Hegetschweiler komikus hangján szólt.

Hol hagyták ezek az emberek a saját hangjukat? Megmérgezte őket a rádió? Ezek a gerzensteini hangszórók valami új járványt terjesztettek el?

Most, most megint meghallotta...

Odakint azon háborgott valaki, hogy nincs mit innia, s ezeket az egyszerű szavakat olyan éneklő hanglejtéssel mondta, hogy Studer már-már az ismert slágert vélte hallani: „Nincs nekem autóm, nincs úri birtokom...”

Az őrmester óvatosan az átjáróajtóhoz lépett, és az ajtófélfá takarásában végignézett a termen.

Annál az asztalnál, ahol ma ebédelt, négy férfi ült. A legfeltűnőbb közülük az volt, aki a sarokba préselte be magát. Nehéz, kövér férfi volt. Felső ajka fölött túszerű, szürke macskabajusz meredezett, az arca vörös volt és felfelé elkeskenyedő, az álla zsírredőkbe ágyazódott. Az egész fej izzott, a homlokába pedig belélogott egy magányos, barna tincs.

Ki az a férfi?, kérdezte Studer a vendéglősnét.

Az a hegyes koponyájú? Ő az Aeschbacher, a községbíró. Studer mosolygott, mert az öreg Ellenbergerre és az általa adott rövid, ám annál találóbb jellemzésre kellett gondolnia: úgy néz ki, mint egy orbáncos koca... Igaz, ám mégsem teljesen, gondolta magában Studer. Ennek az Aeschbachernek figyelemre méltó szemei vannak, nagyon-nagyon figyelemreméltó szemei. Alattomos, okos... Nem, ez az ember nem egy ma született bárány.

A községbíró kártyapartnere olyan férfi volt, aki-ről az lehetett az ember benyomása, hogy fej helyett világossárga, hatalmas fürdőszivacsot visel a nyakán. Studer csak hátulról látta a férfit, de most a hangját is meghallotta:

– Sajnos, sajnos passzolnom kell...

Ugyanaz a hang volt, amelyik előbb azt kifogásolta, hogy nincs mit innia, az a hang, amely egy kuplé-énekes hangjára hasonlított.

– És ki a községbíró partnere? – kérdezte Studer.

– Az Schwomm, a tanár.

„Schwomm, mint szivacs, ez aztán megérdemelte a nevét”, gondolta Studer. A szőke haj bodorítva volt. A férfi magas keménygallért viselt, sötét színű kabátját nyilván mérték után készítették... Studer látta a kezét is. Apró szőrszálak csillogtak rajta a lámpafényben.

Egy másik asztalnál négy fiatalember ült – Armin Witschi volt az egyik, s Gerber, a fodrászsegéd is ott volt, a másik kettő még csak félig-meddig volt felnőtt,

arcuk még pihés volt, a nadrágjuk pedig túl rövid. Mivel ültek, a nadrág a lábszáruk közepéig ért; ők is kártyáztak. A hangszóró éppen ezt mondta:

„Önök esti koncertünk befejező részét hallották...” Senki sem nézett fel. A hang folytatta: „Mielőtt felolvasnánk önöknek az időjárás-jelentést, ismertetnünk kell a kanton rendőr-igazgatóságának közleményét: A ma délben eltűntnek jelentett Jean Cottereau, aki az Ellenberger-féle faiskola főkertésze...” Studer ismerte a közleményt, a berniek elég gyorsan leadták. Kíváncsi volt, milyen lesz a hatása.

„Az említett férfi visszatért. Sem támadóiról, sem pedig elrablásának okáról nem tudott pontos információval szolgálni, ám Studer őrmester, aki a korábban említett gerzensteini gyilkossági ügyben a nyomozást folytatja, azon a véleményen van, hogy a gyilkossági ügy szoros összefüggésben áll Cottereau főkertész elrablásával és Ellenberger úr sebesülésével. Mindazokat, akik közelebbi ismeretek birtokában vannak az ügy kapcsán, kérjük, hogy jelentkezzenek a gerzensteini csendőrőrszobán, vagy a kanton rendőr-igazgatóságán tegyenek telefonos bejelentést megfigyeléseikről.”

Szünet.

Studer beállt az ajtóba és figyelte a közlemény hatását.

A négy fiatal fickó mintha megmerevedett volna. A kártyaasztalon még ott volt az utolsó ütés, majdnem közepen, négy kártya egymáson, de egyetlen kéz

sem mozdult, hogy az ütést félretegye. Legyezőszerűen tartott kártyáikat a mellükhöz szorították.

A községbíró asztalánál senki sem tűnt különösképpen döbbsentnek. Éppen új leosztás után voltak. Aeschbacher egyik kezében a kártyáit tartotta, a másikkal pedig hatalmas vörös fejét támasztotta alá. Száját enyhén félrehúzta, bajsza ágaskodott. A hangszóróban a hang folytatta:

„Az illetékes államügyészség valószínűleg...”

Aeschbacher intett és megszólalt olyan hangon, amely a rádióbemondóéra emlékeztetett:

– Elegem van ebből a recsegésből, elzárni!

Úgy tűnt, a pincérnő csak erre a parancsra vár. Kattanás.

Csend.

A nemrég tisztára súrolt faasztalok fénylettek, a kártyaterítők fekete négyzeteket rajzoltak ki rajtuk. A literes kancsókon visszatükröződött a mennyezeti lámpa sárga fénye. Studer tisztán hallotta, hogy valaki gyufát dörzsöl a porcelán hamutartó recézett oldalához. Aeschbacher községbíró újra meggyújtotta kialudt szivarját, majd hangosan beleszólt a csendbe:

– Egy liter vörösbor azoknak a legényeknek az én számlámra...

Armin Witschi asztalánál mormogás:

– Köszönjük, községbíró úr, nagyon kösz...

Aztán újra megmozdult a csoport. Ez is egy kis sé kísérteties volt. Olyannak hatott, mint mikor egy automatán megnyomnak egy gombot. Hirtelen be-

indultak a megszokott mozdulatok, a kártyalegyezők felemelkedtek, lapok csattantak az asztalon.

Aeschbacher szálegyenesen ült a helyén. A kártyacsomót még mindig a kezében tartotta. Tekintete a kártyázó fiatalok csoportjára szegeződött, mintha kényszeríteni akarta volna őket vele, hogy pillantsanak feléje. De a fickók bele voltak merülve a játékba. A pincérnő odalépett hozzájuk, gyengéden Armin Witschihez simult, miközben lassan letette a liter vörösbort az asztalra. Armin, úgy látszik, ez megzavarta, mert nyersen megfordult – s ekkor észrevette Aeschbacher rámeredő tekintetét. A községbíró intett a kártyacsomóval. Armin szófogadóan felállt, odalépett az urak asztalához. A községbíró serényen a fülébe súgott valamit. S ekkor Studer egyszer csak észrevette, hogy Aeschbacher nem veszi le róla a tekintetét. Az őrmester egyedül állt az ajtóban, a vendéglősné otthagya, így tisztán láthatta a kézmozdulatot, amellyel Aeschbacher rá irányította Armin Witschi figyelmét. Most már Armin Witschi is az őrmester felé sandított. Studer kezdte magát kényelmetlenül érezni, a legszívesebben a grogját itta volna, ami közben bizonyára kihűlt... De még kíváncsi volt a némajáték végére.

Ám semmi egyéb nem történt.

– Aeschbacher, te mondod az adut – szólalt meg a férfi, aki inkább szivacsot, semmint fejet viselt a nyakán, a férfi, akinek egy kuplé zenélt a torkában, a Schwomm nevű tanár...

– Igen, igen – mondta a bíró bosszúsan. Aeschbacher intett Arminnak, hogy most már elmehet. Egyetlen mozdulattal legyezőszerűen szétnyitotta a kezében levő kártyacsomót: –Passz! – vetette oda durván. Majd a pincérnőnek:

– Berti, csukd be az ajtót, huzat van...

Studer visszatért a grogjához. Az összekötő ajtó becsukódott.

A kicsi hálószobában Studer levetkőzött. Aztán, már pizsamában, a nyitott ablakhoz állt és nézte a csendes tájat. A hold nagyon fehér volt, néha felhők úsztak el előtte, a rozstábla furcsamód kékes...

Az őrmester most visszaemlékezett egy jó barátra, akivel egyszer Párizsban dolgozott együtt. Madelinnek hívták és a Police judiciaire-nél volt hadosztályi felügyelő. Sovány, kellemes férfi volt, aki hihetetlen mennyiségű fehérbort tudott elpusztítani, anélkül hogy le-részegeedett volna. Húszéves szolgálati tapasztalatainak sűrítménye gyanánt egyszer ezt mondta Studernek:

– Studer (ő úgy mondta: Sztüdér), hidd el nekem: inkább tíz városi gyilkossági ügy, mint egy vidéki. Vidéken, egy faluban, nos, ott az emberek úgy össze vannak gabalyodva egymással, mint a bogáncsok, mindegyiknek van valami takargatnivalója... Semmit, de semmit nem tudsz meg tőlük. Míg egy városban... Istenkém, hát persze, veszélyesebb, de egyből kiismered a fickókat, fecsegnek, elkottyantják magukat... De vidéken!... Isten óvjon bennünket a vidéki gyilkossági ügyektől...

Studer sóhajtott. Madelin felügyelőnek igaza volt. És sötéten ott áskálódott bensőjében a szemrehányás, hogy miért nem kezelte a browningot a szükséges elővigyázatossággal. Talán mégiscsak lehetett volna még találni rajta valamilyen ujjlenyomatot. De mit segített volna az? Nem állíthatott be a Schwomm tanárhoz vagy Aeschbacher községbíróhoz csak úgy, egy tintapárnával és mintanyomtatványokkal, s nem kérhette meg őket a legbarátságosabb módon, hogy ugyan legyenek már olyan jók és örökítsék meg nagybecsű ujjhegyeiket ezeken a hivatalos papírokon... Na persze, vannak más módszerek is ujjlenyomatok gyűjtésére: cigarettásdobozok – de Studer nem szív cigarettát, s ezek a módszerek mind olyan bonyolultak. A szakkönyvekben jól mutatnak, a kémosztályon, úgy tűnik, érnek el velük sikereket... de a valóságban?... Studer tüsszentett, majd ágyba bújt... – Ott ült egy hatalmas előadóteremben, egy keskeny padba beszorítva. A pad írólapja fájdalmasan nyomta a gyomrát, a lábait nem tudta kinyújtani. A levegő a helyiségben fojtogató volt, alig tudott lélegzetet venni. Egy fekete falitábla előtt fehér köpenyes férfi járkált szüntelenül fel s alá. Erre a falitáblára krétával óriási hüvelykujjlenyomatot rajzoltak. A benne levő vonalak örült mintázatot képeztek, csupa hurok és spirál, hegyek, völgyek és hullámok. Ezekből a vonalakból kiindulva egyeneseket húztak, amelyek kiálltak a képből, s végükön egy-egy számot viseltek. És a férfi, aki a tábla előtt járt fel s alá, ezekre a számokra mutatott és szó-

nokolt: „A kapillárisok a bölcsőtől a sírig változatlanok maradnak, jegyezzék ezt meg maguknak, uraim, és ha tizenkét pont egybeesik, akkor ott a kezükben a matematikai bizonyíték. Ez itt egy férfi hüvelykujja, uraim, a hüvelykujj lenyomata, amely egy tisztviselő figyelmetlensége folytán megsemmisült, amely esetben azonban a távoli hullámlátás általam kidolgozott új módszerével sikerült a restitutio ad integrum, vagyis az eredeti állapotba való visszahelyezés. A vétkes itt ül önök között, megnevezni nem kívánom, mert már úgyszólván eléggé bűnhődik. Nyugdíjba kell mennie, életének alkonyán éhen fog elpusztulni, mert kötelességéről megfélekedve cselekedett. Mert ez a hüvelykujj, hölgyeim és uraim...” Az első padsorban ült Sonja Witschi, fehér ruhát viselt, és megvetéssel tekintett Studerre. Ez nagyon fájt Studernek. De még inkább az fájt neki, hogy Aeschbacher községbíró Sonja mellett ül és karját a lány vállán nyugtatja. Studer el akart bújni a pad alá, mert érezte, hogy valamennyi jelenlővőnek őfelé irányul a tekintete, de nem tudott, a pad túl szűk volt... Ekkor hirtelen megjelent az ajtóban a rendőrkapitány, és hangosan így szólt: „Már megint blamáztad magadat, Studer? Gyere ide, azonnal gyere ide...” Studer kikínlódta magát a padból, Sonja és Aeschbacher nevetett rajta, a fehér köpenyes úr egyszerre csak a Schwomm tanár volt, aki ezt mondta: „A szerelem, az a buta szerelem...” Aeschbacher egyre csak magasra emelve tartotta a hüvelykujját, amely csak nőtt és nőtt, s végül már akkora volt, mint a táb-

lán a rajz... „Poroszkópia”, kiabált az orvosköpenyes Schwomm tanár, „daktiloszkópia”, ordította. S az ablaknál ott állt Madelin felügyelő, haragosan nézett, és így veszekedett: „Olvasta Locard-t, Sztüdér, tizenöt és hat, hat és tizenegy pont, ennyi volt elégséges a bizonyításhoz a Desvignes-ügyben. És a Witschi-ügyben?... Mindent elfelejtett, Sztüdér? Szégyellje magát.” A rendőrkapitány pedig előhúzott a zsebéből egy pár kézi bilincset és megbilincselte Studert. Aztán így szólt: „De én nem hívlak meg egy fél liter vörösre az állomási büfében. Én nem!” Studer sírt, sírt, mint egy kisgyerek, az orra szúrt a sok könnytől, s botorkált a rendőrkapitány mögött. A férfi hátán, közvetlenül Studer szeme előtt, fehér tábla lógott. Azon is egy hüvelykujjlenyomat volt látható. S a lenyomat alatt vastagon kihúzott kézírással: „Semmi fenyőtű, de elveszett egy ujjlenyomat...” Aztán Studer egy cellában ült, két ágy volt benne. Az egyikén ott feküdt a Schlumpf, szájából kék virág lógott. Ő is a jobb hüvelykujját tartotta magasra és kacsingatott. Aztán felállt, a virág még mindig ott lógott a szájában, Studerhez lépett, megállt előtte, s hüvelykujját a szemébe akarta szúrni. Studer meg volt bilincselve, nem tudott védekezni, hát csak ordított...

A hold a szemébe sütött. A pizsamája csuromvizes volt, alaposan megizzadt. Studer még sokáig ébren feküdt. Nem tudta elhessegetni az álmat, s ezért nem mert újra elaludni. Nem a hüvelykujj, a hatalmas hüvelykujj volt az, ami foglalkoztatta. Furcsamód az

álmában látott másik képtől nem volt képes szabadulni: Aeschbachertől, aki karját Sonja vállán nyugtatta, s őrajta nevetett...

Odakint csend volt. A gerzensteini hangszórók hallgattak.

The Convict Band

Az öreg Ellenberger a feje köré csavart fehér kötéssel úgy nézett ki, mint valami varietéfakír, aki a fellépéshez használt szmokingját zálogházba adta, s ezért most egy kölcsönként öltönyben kell sétára indulnia. Ellenberger ugyan nem sétált, magányosan és csendesen ült azon számos kerek vasasztalka egyikénél, amelyek piros abroszaikkal úgy néztek ki, mint holmi légyölő galócák egy expresszionista festő fantáziájában...

Az idő derült volt, meleg, ráadásul a nap is sütött kitaróan. A Medve kerthelyiségében álló gesztenyefák merev piros piramisokat tartottak ágaikon, s szirmaik piros hó gyanánt hullottak az asztalokra.

A kert nagy volt; hátul, ahol kerítés zárta el, táncemelőnyet alakítottak ki. Két pár táncolt éppen. A zenekar szinte a kerítéshez tapadva játszott. Harmonika, klarinét, nagybőgő. Amikor az őrmester átlépdelt a kerten, hogy az öreg Ellenbergert üdvözölje, odabólintott a zenészeknek. A három férfi, úgy tűnt, megörülve, visszabólintott. A harmonikás mosolygott, egy pillanatra levette a kezét a billentyűkről és intett. Ő volt a Schreier.

A Schreier, akit Studer három évvel ezelőtt tartóztatott le a gazdaasszonyánál... A nagybőgős a vonóval intett – ő is ismerős, manzárdbetörések specialistája, a rendőrségen két év óta semmit sem hallottak felőle...

Studer leült az öreg Ellenberger asztalához.

Üdvözlés... – Hogy s mint... – Szép időnk van...

Aztán Ellenberger megkérdezte:

– Beérett már az alma, őrmester? – és grimaszt vágott fogatlan szájával.

– Nem – mondta Studer.

A sör friss volt. Studer ivott egy hosszú kortyot. A zenekar tangót játszott.

– „A zürichi fürdőben”... – mondta Ellenberger a zeneismerő ember arckifejezésével. Még a nyelvével is csettintett hozzá. Lábat kinyújtotta maga elé. Fekete selyemzokni, barna félcipő...

– A la vôtre, commissaire... – mondta az öreg Ellenberger. Majd azt akarta megtudni, beszél-e az őrmester franciául. Studer bólintott. Belenézett az öreg arcába – ez az arc furcsamód megváltozott. A vonások ugyanazok voltak, de a kifejezés más lett. Olyan volt, mintha egy színész, aki eddig megtévesztőleg az öreg paraszt szerepét játszotta, most hirtelen abbahagyná az alakoskodást. De az álarc mögül éppen hogy nem egy színészarc bontakozott ki, helyette egy elgondolkodó öregúr ült Studer előtt, aki folyékonyan, akcentus nélkül beszél franciául, s mondókáját finom kézmozdulatokkal kíséri. Kézfejen a bőr tele volt apró foltokkal, a színük a száraz bükkfalombéra emlékeztetett.

Azon, hogy ennyire ragaszkodik elbocsátott fegyencekhez, nem kell a felügyelő úrnak csodálkoznia, fejtegette Ellenberger, még mindig franciául. Vagyónát a gyarmatokon kereste össze, s ott mindig fegyenc

munkaerőt osztottak be hozzá. Jó barátságban volt a kormányzóval... De hát oly számár az ember. Öregkorára kitört rajta a honvágy Svájc iránt, s itt, ebben a Gerzensteinben vett magának birtokot... Tulajdonképpen, tette hozzá, ez a faiskola, amelyet megnyitott, nagy luxus. Nyereségre nincs már szüksége, a pénze biztos helyen van befektetve, legalábbis olyan biztosan, ahogy a mostanihoz hasonló bizonytalan időkben egyáltalán lehetséges.

Studer csak félig-meddig figyelt arra, amit az idős férfi mondott. Azzal volt elfoglalva, hogy összehasonlítsa az emlékezetében élő öreg Ellenbergert azzal a férfival, aki most itt ült előtte. Már péntek este, a kávéházban, a mérgesen szürke estére nyíló ablak mellett, a kerek asztalkánál, sajátosan bizonytalan érzései voltak a faiskola-tulajdonossal szemben. Akkor úgy érezte, hogy ezen az öreg férfin minden hamis. Minden? Nem egészen. Az érzés, amelyet a Schlumpf irányában látszott táplálni, igazi volt, biztosan...

De mi a célja Ellenberger mai viselkedésének? Miért mutat egészen más arcot? Studer észrevétlenül megrázta a fejét. Úgy érezte, még az öreg Ellenberger mai arca sem az igazi. Vagy nincs is igazi arca ennek az embernek? Nem egyéb, mint egy félresikerült szélhámos? Nem lehet rajta kiokosodni.

Két fiatalember és egy lány foglalt helyet a közelben. Sonja Witschi halvány bólintással köszönt. A két fickó sugdolózva beszélgetett, grimaszokat vágtak, oda-odasandítottak Studerre, kölcsönösen meg-

jegyzéseket tettek. A pincérnő jött a sörrel, Armin Witschi pedig kihívóan átkarolta a csípőjét. A pincérnő kis időre megállt, lassan elvörösödött, fáradt arca meghatottan örvendezőnek látszott... De aztán máshonnan szólították. Gyengéden kibontakozott a karolásból... Armin Witschi tenyerével végigsimította a haját, amely tartóshullámok formájában tornyosult alacsony homloka felett. A kisujját elállva tartotta...

– Strici... – mondta Studer halkán, csak úgy magának; nem hangzott elítélően, inkább jóindulatú megállapításnak hatott.

– Istenkém, persze... – válaszolta az öreg Ellenberger és fintorra húzta fogatlan száját. – Nem is olyan ritka dolog, mint hinné az ember...

Armin haragosan feléjük pillantott. Szavaikat aligha értette, ám valószínűleg érezte, hogy róla van szó.

Armin Witschi asztalánál a másik fiatalember Gerber volt, a fodrászsegéd. Bő szárú szürke flanelnadrágot viselt, hozzá kék pólóinget nyakkendő nélkül. A karjai igen soványak voltak...

Gerber felállt, meghajolt Sonja előtt. A pár fellépdelt a táncemlévényre. Schreier, a harmonikás, hamisat fogott, amikor a két táncolót meglátta, Studer figyelni kezdett... Láttá, hogy a három zenész tekintete őrá irányul... Odabólintott nekik, s maga sem tudta, mért bólogat olyan bátorítólag...

A három zenész egyszínű egyenruhát viselt: mustársárga nadrágot, mustársárga, ujjatlan pulóvert, s az ingük is mustársárga volt.

Az öreg Ellenberger szemlátomást kitalálta Studer gondolatmenetét, mert így szólt:

– Én ajándékoztam nekik az egyenruhát... Én is terveztem... Izgatott a gondolat, hogyan botránkoztatnám meg kissé az itteni jó polgárokat... Istenkém, ha egyszer nincs más szórakozása az embernek...

Studer bólintott. Most a legkevésbé sem beszélgetni volt kedve. Hátrahajolt a székét és kedvenc pozitúrájába helyezte magát: a lábak terpesztve, az alkarok a combokon, a kezek összekulcsolva. Előtte a kerthe-lyiség, a sűrű lombok közt itt-ott napsugarak hatoltak keresztül és fehér foltokat rajzoltak a szürke kavics-
ra. Ha a zene elhallgatott, a beszélgetés halk morájába belevegyült a fakoronákban ülő láthatatlan madarak vibráló csiripelése...

És Studer őrmester nem érezte igazán jól magát...

Az elején minden túl jól ment – és furcsamód az elmúlt éjszakai álom nyomasztotta leginkább. Reggel megvizsgálta a pisztolyt. Olcsó modell volt, hal-
ványan emlékezett is rá, hogy látta egy berni kira-
katban... Tizenkettő vagy tizenöt frank? Studer még
tegnap telefonált a csendőrőrszobáról, megadta a
pisztoly számát és kérte, nézzenek utána a fegyverke-
reskedőknél... Minden bizonnyal teljesen kilátástalan
azonosítani a vásárlót... De talán sikerül bebizonyíta-
ni, hogy a Schlumpf semmiképpen sem vásárolhatta
a browningot...

Valaki megállt Studer előtt. Először csak két fe-
kete nadrágszárat látott, amelyek erősen ki voltak

térsedve. Aztán tekintete lassan felfelé vándorolt: hatalmas has, amelyen széles szövetöv feszül, dupla gallér, egy nyakkendő fekete csomója; végül, zsír-párnákba ágyazva, a községbíró, Aeschbacher arca...

És Studer az álmára gondolt...

Ám Aeschbacher maga volt a barátságosság. Udvariasan köszönt, megkérdezte, szabad-e helyet foglalnia, szívélyesen kezét fogott Studerrel, majd szuszogva leült... A pincérnő felszólítás nélkül hozott neki egy korsó világot, s a sör eltűnt Aeschbacher belsejében, csak egy kis hab maradt a korsó alján...

– Még egyet... – mondta a községbíró és szuszogott. Megveregette az öreg Ellenberger karját, s az öreg olyan hangokat adott ki magából, mint egy kandúr, amelyik nem tudja, meghitten doromboljon-e, vagy fújva és köpve nekiugorjon annak, aki megzavarta.

Aeschbacher úgy mentette meg a helyzetet, hogy megkérdezte, nincs-e kedvük egy parti „rablós”-t játszani...

A pincérnő, aki a második korsó sört hozta, máris ugrott, a kártyaabrosszal jött vissza, kiterítette, a kihegyezett krétát a tisztára törölt táblára rakta, majd ismét távozott: három üres söröskorsót vitt magával...

– Egy pont három rappen – javasolta Aeschbacher.

Az öreg Ellenberger a fejét rázta. A messze földet bejárta és hibátlan franciasággal beszélő úr álarca a másik álarcnak adta át a helyét. Most ismét az öreg paraszt ült ott az asztalnál, és ugyancsak az öreg paraszt volt az, aki kellemetlenül károgó hangon így szólt:

– A három rappen túl alacsony tét. Tíz rappen alatt nem játszom...

Studer még kényelmetlenebbül kezdte magát érezni. A „rablós” átkozottul veszélyes játék. Ha az embernek nincs szerencséje, minden további nélkül elveszíthet tizenöt frankot... Márpedig tizenöt frank nagy összeg!... Nem venné jól ki magát, ha a kártyaveszteségeket felvenné a költségelszámolásba. Ám ugyanakkor annyira kíváncsi volt, hogy fognak viselkedni partnerei játék közben, hogy végül is bólintott. Aeschbacher magához húzta a táblát, s a felső peremére krétával három betűt rajzolt: S. E. A. Aztán keverni kezdett, majd osztani. Az öreg Ellenberger közben acélkeretes szemüveget húzott elő a kabátzsebéből és az orrára tette...

Az első játszmaiban Studer tudott mondani százötvenet. Fellélegzett.

– Örmester – mondta a községbíró, és körmével macskabajszát vakargatta –, úgy hallom, nyugdíjba készül?...

Studer ennyit mondott: – Igen.

– Úgy – és Aeschbacher egyetlen fogással legyezőszerűen csapta szét a kártyáit és emelte fel az orra elé –, javasolhatnék a maga számára... Javasolhatnék a maga számára egy érdekes elfoglaltságot. Egy barátom – folytatta bizalmasan – magánnyomozó irodát nyitott és keres egy rátermett férfit, aki nyelveket tud, akinek van némi sütnivalója, s aki önállóan is képes a nyomozásokat vinni. Belépés, amilyen hamar csak lehet. Hogy magát

a rendőr-igazgatóságtól minden további nélkül elereszék, arról majd én gondoskodom. Vannak kapcsolataim. Nos, rááll? Akkor majd reggel telefonálok...

– Studer, ne hagyja, hogy ez a kígyóbüvölő elkábítsa – szólt közbe az öreg Ellenberger. – A kígyóbüvölő mindig megígéri a csillagos eget, aztán ha az ember jobban megnézi, egy kenyérgyürkét is alig kap. Aeschbacher mérgesen kapta fel a fejét.

– Ellenberger, legyen olyan jó és fogja be a pofáját, mert huzatot csinál – mondta gyűlölködve. – Akkor a községbíró úr olyankor jöjjön elő a javaslaival, amikor Studerrel négyszemközt van. Ha nyilvánosan ajánlgat, akkor teljesen helyénvaló, hogy ő, Ellenberger is hozzáfűzze a véleményét.

Studer a kártyát keverte.

A szomszédos asztálnál Armin Witschi felállt, derékon ragadta a pincérnőt és a vonakodó lányt a táncpódium felé cibálta. A piros ajkú fodrászegéd is felállt, s megfogta Sonja karját. Sonja szemlátomást nem szívesen ment...

Studer a két párt bámulta, ahogy azok a megemelt pódiumon egymáshoz simulva táncolnak. Sonja a kezével kitámasztotta a fodrászegéd vállát, hogy némi távolságot tarthasson. A zenekar játszott, és Schreier énekelte is a refrént:

„Halihó, halihó, így köszön a svájci...”

– Allez! allez! – mondta Aeschbacher türelmetlenül. – Várjuk a bemondást! – De aztán ő is megfordult és nézte a táncolókat.

– Hát igen, a Sonja – bólintott. – Rendes lány!

Aeschbacher aztán ezt jobban tudja, mint bárki más, jegyezte meg halkan Ellenberger, aztán megint olyan dübörgő nevetést hallatott, ami egyáltalán nem illett sovány fizikumához...

A házból a kertbe vezető ajtóban megjelent a vendéglősné, kutatva körülnézett, megtalálta a három férfi asztalát és odament hozzájuk.

– Községbíró úr – mondta a nő a jódlizó Gritli Wenger hangján –, telefonon keresik.

– Nocsak – felelte Aeschbacher. Talán, vélekedett, hírt kap az eltűnt autójáról.

Studer kezdett odafigyelni.

Mikor veszett el az autó? – érdeklődött. – Tegnap este, jött a válasz. Itt hagyta a Medve előtt, de amikor éjfél tájban haza akart indulni, már nem volt meg. Sajnos elfelejtette bezárni.

Studer magában szitkozódott. Már a Murmann-ra sem lehet számítani. Mért nem említette ezt neki a csendőr?

Azonnal jön vissza, mondta Aeschbacher és elment a vendéglősnével. Kövér hasát úgy cipelte maga előtt, mint a házaló a deszkatáblát, amelyre az áruit pakolja ki.

Az öreg Ellenberger hirtelen ismét a kormányzó igen előkelő barátja lett, igen választékos francia nyelven arra figyelmeztette Studert, hogy legyen óvatos a községbíróval.

Studer erre azt felelte, hogy ő úgy tudta eddig, Aeschbacher olyan ostoba, mint egy ma született bárány.

Az csak egy olyan mondás volt, vélte Ellenberger, és a kártyáit zuhatag formájában pergette le az asztalra. Ó, nem, Aeschbacher nem ostoba... Őt, Ellenbergert az sem lepné meg különösebben, ha ez az autólopás is csak valami trükk lenne. De ekkor már jött is vissza a községbíró. Macskabajszát kellemetlenül gúnyos mosolyba fintorította.

– Thunban elcsípték a tettetést – mondta. – Menem kell az autóért. Maga meg menjen a telefonhoz, őrmester, a vizsgálóbíró akar beszélni magával...

– Ma? Vasárnap?

– Igen... Úgyhogy ma este visszamehet Bernbe. Az ügy lezárult...

– He? – mondta az öreg Ellenberger.

De Aeschbacher már a fejébe nyomta széles peremű filckalapját, köszönt: – Minden jót! – és elhagyta a kerthelyiséget.

És valóban, a vizsgálóbíró ott volt a vonalban.

Első szavai így hangzottak:

– Nos, a Schlumpf vallott, őrmester...

– Vallott? – ordította Studer a telefonba. Kezdeti igazán megvadulni. Ez most már tényleg sok: a múlt éjszakai álmom, a revolver, az üres patronhüvelyek a zongorán álló vázában, a községbíró ajánlata, a feszültség Ellenberger és Aeschbacher között, Sonja Witschi, különösen az a Sonja, aki a fodrászsegéddel táncolt – és aztán, mindenekelőtt, Murmann csendőr válasza arra a kérdésre, vétkesnek találja-e a

Schlumpfot: „Nyavalyát”, mondta a Murmann..., és most a vizsgálóbíró így fuvolázik a telefonvonalban: „Nos, a Schlumpf vallott, őrmester...”

– Mikor? – kérdezett vissza Studer haragosan.

– Ma, ebéd után, fél egykor, ha önt annyira érdekli az időpont... – Még ironizál is! Ez már túl sok volt Studer őrmesternek!

– Jól van – mondta igen csendesen. – Holnap reggel Thunba jövök, vizsgálóbíró úr.

– Ön ezt opportunusnak tartja? – kérdezte a hang.

Az „opportunus” szó aztán végleg betette a kiskaput. Hát nem tud ez az ember rendesen beszélni az anyanyelvén? Nem mondhatta volna legalább azt, hogy „szükségszerűnek véli”? Nem, csak és kizárólag „opportunus”!

– Sőt – recsegte Studer –, sőt, szükségesnek.

– Csak úgy mondtam – válaszolta a vizsgálóbíró békülékenyen. – Beszéltem ugyanis az államügyész úrral is, és neki is az volt a véleménye, hogy az ügy további vizsgálata szükségtelen. Indítványozni fogjuk az ön visszahívását...

De a vizsgálóbíró nem jutott tovább mondókájában.

– Kérem – Studer a legszebbik nyelvhasználatát vette elő. – Nyugodtan tegyék csak. Ám ugyanakkor azt tanácsolnám önöknek, nézzenek kicsit körül a szakirodalomban. Vannak ugyanis különböző vallo-mások... Egyébiránt meg visszahívhatnak, ha ebben örömeiket lelik. Én ugyanis arra gondoltam, hogy sza-

badásra megyek. És Gerzenstein ugyancsak megtet-
szett. A levegő igen egészséges... Lehet, hogy még a
feleségemet is idehívom. Mikor csípték nyakon az au-
tótolvajt?

– Mit? Hogy? – mondta a vizsgálóbíró. – Az autó-
tolvaj? Ma reggel állította le egy rendőr. Egy büntetett
előéletű...

– Beszél ez az illető a Schlumpffal?

– Igen... nyilván... azt hiszem. Ugyanabba a cel-
lába tettük...

– Hogy mit nem mond! Nahát akkor, a vizontlá-
tásra, vizsgálóbíró úr! Holnap reggel! Lehet, hogy ho-
zok magammal még egy fontos tanút is... – és Studer
letette a kagylót.

Már senki sem táncolt. Valamennyi asztal foglalt
volt. A pincérnő tányérokkal szaladgált, amelyek kar-
csú ementálszeletekkel, kövér, zsírtól csöpögő sült
hurkákkal vagy matt fényű főtt marhakolbászokkal
voltak megpakolva. A mustáros üvegek világossárga
tartalmukkal körbejártak. Bor jelent meg az asztalo-
kon. Palackos bor. Armin Witschi egy palack Neuen-
burgit rendelt. Sonja csak a pohara szélét érintette az
ajkával. Zavartnak és ijedtnek látszott.

A zenészek kicsattanóan sárga uniformisainak
rövid pulóverujjaiból inas és barna karok nyúltak ki,
ugyancsak barnák és cserettek voltak az arcok is: a
„The Convict Band” három tagja egy asztalnál ült,
amelyet az öreg Ellenberger asztalának közvetlen kö-
zelébe toltak. De Ellenberger merev tartásban egye-

dül trónolt a helyén – a legények előtt két üveg bor volt és egy nagy sonkatál.

Ahogy Studer végigment az uzsonnázók sorain, futólag észrevette, hogy Armin Witschi gúnyos mosolyra húzza a száját – Sonja a kézfejére támasztotta az arcát és a semmibe bámult, pohara még tele volt, s érintetlenül feküdt a tányérján a zaftban úszó sült hurka is.

És az őrmester újból helyet foglalt az öreg Ellenberger mellett. A „The Convict Band” egy emberként az őrmesterre üritette poharát. Hirtelen egy üres pohár állt Studer előtt – ekkor felállt a Schreier, fogta a palackot és megtöltötte a poharat...

– Öt perc múlva a posta előtt, őrmester – suttogta a legény. – Mutatnom kell magának valamit...

Studer Ellenbergerre sandított, aki úgy tett, mintha semmit sem hallott volna, aztán az őrmester észrevétlenül odabólintott Schreiernek – mi akar ez lenni már megint? mit tud ez a fickó? –, koccintott a három zenésszel, köztük az igen szikár Bucheggerrel, akinek szabálytalan arca és lapátforma fogai voltak, a Bertellel, akinek a keresztnevét elfelejtette, bár emlékezett rá halványan – ezt a fickót is nyakon csípte egyszer? Most bögőzik, megjavult, úgy tűnik...

Hangosan pedig így szólt az őrmester:

– Emelem poharam a zenekar egészségére! – és kiüritette a poharát. Eszébe jutott egy buta közmondás: „Sörre bor – mindenkor, borra sör – meggyötör...” Nem tudott szabadulni tőle, kimondta hát hangosan

is, a három fickó pedig kötelességtudóan nevetett, ám amikor elült a nevetés, Studer halkán bejelentette:

– A Schlumpf vallott!

Furcsa érzés volt megfigyelni, miként reagál az asztalnál ülő másik négy ember. Az öreg Ellenberger megköszönte a torkát és ugyanolyan halkán így szólt:

– *Vous n'y comprendrez jamais rien, commissaire...*

– (Soha nem fogja megérteni ezt a dolgot...)

A Bertel felpattant – úgy nézett ki, mint egy kis ravasz majom – és kivágott egy káromkodást, amelyben sok szó esett a megváltóról és a csillagos égről.

Buchegger, a sovány medve, csak egy szót mondott:

– Idióta!

Schreier azonban beletúrt hosszú fekete hajába, kissé félrefordította az arcát, hogy azok hárman, ott a másik asztalnál, mintegy két méter távolságra tőlük, jól értsék, amit mond:

– Na még ilyen, a Schlumpf vallott! – és könnyed fejmozdulattal jelezte az őrmesternek, figyelje Sonja, a fivére és a fodrászsegéd reakcióját. És valóban, a hatás *annál* az asztalnál még sajátosabb volt.

Sonja összerezsent, keze ökölbe szorult, kihúzta magát és gyűlölettől eltelve meredt a bátyjára. Halkan kérdezett is tőle valamit. Armin vállat vont. Gerber, a fodrászsegéd elsápadt, amúgy is savószerű arcszíne most zöldesre váltott, nyugtatgatva paskolta Sonja karját, mintha azt akarná jelezni, a lány csak ne izgassa magát, mert ha a Schlumpf el is vészett, ő minden-

esetre még itt van... Aztán Sonja arckifejezése ijedtté vált, fel akart állni, de a bátyja és Gerber visszahúzta a székre, s kezébe nyomtak egy poharat. Sonja ivott. Előhúzta kezításkájából a zsebkendőjét, megtörölte a szemét és Studer felé pillantott – tekintetük találkozott, Studer könnyed, nyugtató mozdulatot tett a kezével – mire Sonja váratlanul, bizalommal eltelve elmosolyodott, és Studer tudta, hogy valamikor majd még számíthat ennek a lánynak a segítségére.

– Valószínűleg ejtem a Schlumpfot... – mondta Studer hangosan, felállt, köszönt a körben ülőknek, aztán nagy léptekkel elhagyta a kerthelyiséget.

Öt perc múlva Schreier utolérte az őrmestert. Uniformisát közben levetette, s most egyszerű öltönyt viselt.

Witschi lőállása

– Jól ismerem a Schlumpfot – mondta Schreier és lépéseit az őrmesteréihez igazította. – És én kezdettől fogva mondtam neki: „Csak semmi nőügyek, annak mindig rossz vége van. Egy pincérnő, az még elmegy. De nem egy lány a faluból.” Hát nincs igazam, őrmester?

Studer morgott valamit, sóhajtott. A büntetett előéletűeknek nincs könnyű dolguk, ha odakint ismét munkát találnak. Elég, ha egyvalaki rájuk ismer és utánuk kiáltja, hogy „börtöntöltelék” – mit tegyenek akkor? Panaszt emeljenek? Még csak ki sem kell mondani a szót, azt a szót, amely a legsúlyosabb sértésnek számít, egyszerűen a velük szemben tanúsított magatartással ki lehet fejezni azt a megvetést, amelyet irányukban táplálnak. Mert hát alapjában véve nem is voltak ezek olyan elvetemült gazemberek... Amikor Studer annak idején a Schreiert letartóztatta, mit csinált éppen ez a fickó? Segített az asszonynak, aki-nél lakott, babot karózni... Na igen...

– Mit akarsz mutatni nekem? – kérdezte Studer.

– Azt majd meglátja, őrmester. A Witschi ugyanis öngyilkos lett...

Már megint ez az állítás! Murmann ugyanazon a véleményen van... Öngyilkosság!... De hát, úristen az égben! Az a Witschi nem volt varázsló!...

Igaz, hogy hosszú karjai voltak annak a Witschi-nek. De tegyük fel, hogy odatartotta a revolvert a jobb

füle mögé és ebből a helyzetből adta le a lövést, akkor még mindig marad *egyetlen* megmagyarázhatatlan tény: a lőpornyomok hiánya. Könnyebb tötetet használt? Valószínűtlen. Akkor meg hogyan? Tegyük fel, a Witschi megcsinálta a dolgot valahogy – akkor jönnie kellett valakinek az öngyilkosság után, hogy elvigye a browningot. A browningot, amelyet aztán a Hofmann-né konyhájában eldugtak a csomagolópapír alá. De ki dugta el? Ki ment el a revolverért? Előre eltervelt dolog volt?

– Hogy jutott eszedbe, hogy a Witschi maga lőtte le saját magát?

– Azt akarom éppen megmutatni...

Az utcán autók bömböltek. Motorkerékpárok berregtek ellenségesen. Érződött, hogy vasárnap van. A házak elhagyatottaknak tűntek, de nem voltak némák, nem, még ma sem. Itt egy recsegés, ott egy zümmögés, olykor-olykor dallamfoszlányok...

Gerzenstein hangszórói játszadoztak a légköri zavarokkal, s nem volt ott senki, aki felügyeljen rájuk... Így aztán csintalankodtak, csak úgy maguknak, hogy kicsit megfűszerezzék a magányos délután unalmát... Hét közben oly sok tennivalójuk van mindig. Énekelnek, játszanak, beszélnek. Professzorok, szövetségi tanácsosok, papok, pszichológusok – a hangszórók alázatosan szajkózzák a szavakat, amelyeket valamilyen fontos személyiség felolvas a papírjából –, és a szavak behatolnak a gerzensteiniek fülébe, felpuhítják a fejüket... Olyan

a hatásuk, mint a tartós esőzése a tőzeges lápon... A hangszórók Gerzenstein uralkodói. Hát nem egy rádióbemondó hangján beszél maga Aeschbacher községbíró is?...

Végre érkeztek Witschiék házához. Itt is recsegett valami a csukott ablaktáblák mögül, olyan hangosan, hogy Studer előbb azt hitte, valami társaság gyűlt össze az egyik szobában...

De csak az elárvult hangszórók egyike volt, amely az időt múlatta...

„Alpesi nyugalom” – állt odafenn kék színben, amely már kezdett lekopni.

„Isten hozott, lépj be, boldogsággal térj be...”

Mért hatott úgy Studerre ez a köszöntő, mint valami gúnyolódás? Boldogság! Voltak a Witschiék valaha is boldogok? Az őrmester szeme előtt megjelent Witschi Wendelin ingujjban, amint újságot olvas, aztán feláll, megköti egy sövénybokor rakoncátlankodó ágát... Megszólal a bolti csengő... Beszélgetések, politikáról...

És most Witschi egy hideg fehér helyiségben fekszik, bemeneti nyílással a jobb füle mögött...

Studer megrázkódott. Schreier így szólt:

– Jöjjön csak velem, őrmester! – és ment előre, át a kerten, az öreg, rogyadozó sufni irányába, amelynek már behajolt a tetőszerkezete... Az ajtó hiányzott, helyén fekete lyuk tátongott.

Ám a sufniiban egyáltalán nem volt olyan sötét. Hiányzott néhány tetőcserép. A szegényes világosság,

amely beáramlott a lyukakon, szürke félhomályá keveredett a sötétséggel...

Törött ásók, egy elgörbült gereblye, üres ládák, rafia, persiledobozok, csomagolópapír... A tetőről a padlóra beeső fénynyalábokban parányi, csillogó porrészecskék táncoltak.

– És? – kérdezte Studer. Köhögnie kellett. A sufni levegője megülte a tüdejét.

Schreier egy ládarakathoz lépett, óvatosan félretolta, s végül előhúzott egy ajtót, nyilvánvalóan a sufni ajtaját, amelyen még rajta lógtak az elrozsdásodott zsanérok.

– Van zseblámpája? – kérdezte a legény.

– Igen.

– Világítson kicsit ide! – kérte Schreier.

Studer a fénykúppal végigsiklott az ajtón. Fogai közül halkán füttyentett.

Kettő, négy, hat, tíz-tizenöt lövésnyom az ajtó közepe fölötti részen. Valamennyi egy körülbelül hatvan centiméter magas és negyven centiméter széles négyszögön belül helyezkedett el. És ez a négyszög, benne a lövésektől származó lyukakkal, világos foltot képezett a különben a vénségtől megfeketedett ajtón. Nem vitás, a négyszöget legyalulták. Még látszottak a gyalukés nyomai...

De a legfurcsább ezekben a lövésnyomokban a következő volt:

Az első lyukak, a négyszög bal felső sarkában, kör alakú széleiken egyértelmű égési nyomokat mutattak.

– Deflagrációs nyomok! – jegyezte meg halkan Studer.

Öt lyuk viselt magán ilyen nyomokat. A hatodik lyuktól kezdve a nyomok gyengülni kezdtek, s minél lejjebb foglaltak helyet a négyszögben, annál halványabbá váltak. Az utolsó három belövésnek tiszta volt a széle, körülöttük a fa fehér maradt...

Az ajtó vastag volt. Valamennyi golyó benne volt a fában. Studer kihúzta noteszából a vékony ceruzát és elkezdte lemérni vele a lyukak mélységét. A lámpát Schreier kezébe nyomta. Több mérést is végzett, igen körültekintően, hüvelykujjának körmét erősen a ceruzára nyomta, hogy a lehető legpontosabban – akár tized-milliméternyi pontossággal – megállapíthassa a lyukak mélységében fellelhető esetleges különbségeket. Mind a tizenöt lyuk egyforma mély volt. Tehát az utolsó lövéseket, amelyeknek a szélei tiszták maradtak, ugyanolyan távolságból adták le, mint az előzőket. De mért csak a korábbiaknál vannak égett szélek?

– Mért csak az első lyukaknál vannak löpornyomok? – kérdezte Studer hangosan.

Schreier kuncogott. Kellemetlen volt. Studert ez a kuncogás a börtönre emlékeztette. Olyan cinkosan hangzott.

– Beszélj, ha tudsz valamit! – förmedt rá a fickóra.

– Nem vagyok teljesen biztos a dologban, őrmester – mondta Schreier –, de biztos maga is tudja, ha a torkolat elé egy darab papírt tesz az ember, s úgy süti

el a pisztolyt, akkor az összes lőporrészecske a papíron marad és...

Studer dühbe gurult:

– És te úgy gondolod, hogy a Witschi bal kézzel odatartott a torkolat elé egy újságlapot, s aztán leadta a lövést? Mutasd be, ha tudod...

Schreier megrázta a fejét. Előhúzott valamit a zsebéből, ráirányította a fényt. Egy piros keménypapírnégyszög volt. „Riz La Croix” – ez volt rajta olvasható. Vagyis nem más, mint egy csomag cigarettapapír borítója.

– Ezt itt találtam a sufniban – mondta Schreier szerényen. – Amikor itt kutakodtam. A Schlumpf le tartóztatása utáni napon. Igen.

– És? – kérdezte Studer.

– A családban senki sem sodorja maga a cigarettát. Az öreg Witschi szivarozott, az utóbbi időben pedig pipázott. Az Armin angol cigarettát szív, olyat, amelyet a boltjukban árulnak. Tehát...

– Tehát? – kérdezte Studer. Kezdte érdekelni ez a Schreier.

– Én a következőképpen képzelem el a dolgot: az öreg Witschi fogott néhány cigarettapapírt, összegyúrta, majd bedugta elől a csőbe. Ki kellett próbálnia, hányra van szüksége, hogy tiszta lövésnyom keletkezzen. Ezért lőtt olyan sokszor. Mígnem sikerült...

– Világos – válaszolta Studer. – Bonyolult, de nem lehetetlen.

Gondolataiba merülve forgatta ujjai között a piros keménypapír borítót. Egy vékony fehér lapocskára még mindig volt benne. Studer leszakította, ujjai közé csíptette, gyufával meggyújtotta, majd hagyta, hogy a tenyerében elégjen. Nem volt több az egész egy rövid, igen világos lángú fellobbanásnál. Studer a hamura irányította a lámpa fénykúpját. Parányi fekete maradék. És mégis, ha Witschi, mondjuk, több ilyen papírt is felhasznált, a hamu biztosan nem tűnt el egészen. Nyomokat kellett hogy hagyjon a sebben. De az igazságügyi orvostanon az asszisztens semmi ilyesmiről nem beszélt. És Studer tudta, hogy a vizsgálatot igen precízen hajtották végre... Fel kellene ismét hívni az olaszt, kár, hogy ma vasárnap van...

– Ezt jól csináltad, Schreier, nekem sose jutott volna eszembe. De vajon az esküdszéket is meg tudjuk győzni vele? Na és a browning? Mert ugye az nem volt ott a hulla mellett... Ki vette el onnan? Ki tűntette el?

– A Schlumpf, természetesen – mondta Schreier.
– De most már tűnjünk el innen, őrmester! A vénasszony – Schreier Witschinére céltzott – bármelyik pillanatban hazajöhet. Négy és öt között zárja be a pavilont. Még vasárnap is, és már öt perccel múlt négy...

– Rakd vissza még az ajtót – mondta Studer. És Schreier fogta az ajtót, a falhoz támasztotta, s eléje pakolta a ládákat, dobozokat...

– Csak nehogy elégessék – sóhajtotta Studer. – Akkor aztán nincs több bizonyítékunk... Bizonyíték?... Nagyszerű egy bizonyíték!

Elhagyták a sufnit, átmentek a kerten, egy pillanatra megálltak a kertkapu mellett és visszaneztek a házra. Amikor ki akartak lépni az utcára, egy sovány, fekete alak állta el útjukat.

– Engem keresett az úr? Vagy mi egyebet kerestél? Az én telkemen! Az őrmester úr! – A hang kérdésről kérdésre egyre emeltebb lett...

Anastasia Witschi, szül. Mischler

Studer csak futólag látta Witschinét, még annak idején, mikor megérkezett. És az a tény, hogy Anastasiának keresztelte el, teljesen véletlenül (érdekes módon tényleg az volt a neve), egyáltalán nem volt ésszerű ok nélkül való.

Witschiné ugyanis úgy nézett ki, mint a cenzúra karikatúrája. Márpedig a franciák a háború alatt az „Anastasié” névre keresztelték a cenzúrákat...

Miután Witschiné befejezte kérdéseinek sorolását, szusszanásnyi szünetet tartott. Tekintetével rosszalóan Studer kísérőjét méregette. Hát ennek meg mi keresnivalója van itt, kérdezte, s ez az utolsó kérdés még több méreggel volt átítatva; az asszony hangja megbicsaklott. Schreier elvörösödött.

Studer kényelmetlenül érezte magát, de kifelé semmit sem mutatott. S hogy a lábujjai reszkettek a cipőjében, azt sem látta senki.

– Önt kerestük, Witschiné – mondta Studer, s a hangja egészen mély volt, valószínűleg az asszony túl magas hangjának ellenpontjaként. – Megnéztük a kertet. Szép kert, valóban csodálatos kert. Kicsit gondozatlan, de hát, persze, ez most érthető...

– Még sose járt errefelé? – kérdezte Witschiné. Studer ránézett. Vajon csapda ez a kérdés? Nem... valószínűleg nem... Szóval Sonja nem beszélt a látogatásáról. Witschiné nem is várt egyébként választ.

Ha az őrmesternek kérdeznivalója van, hát jöjjön be...

– Semmi takargatnivalóm nincs – mondta. – Nincs, nincs bizony. A *mi* lelkiismeretünk tiszta, amit nem mondhat el magáról mindenki.

Schreier most elsápadt. Reszketett. Furcsa, mennyire érzékenyek tudnak lenni ezek a látszólag minden hájjal megkent fickók!...

– Csak nyugalom – mondta Studer halkán és kezét a fiatalember vállára tette. – Most menj el! Mindent köszönök. Nagyon sokat segítettél. Minden jót!

Schreier szótlánul kezet nyújtott az őrmesternek. Az idős asszonynak nem köszönt.

– Ön túlzottan nagylelkű ezekkel az emberekkel, őrmester úr. – (Witschiné külön hangsúlyt helyezett az „Ön” szóra, csak hadd vegye észre Studer, hogy ő nem azokhoz a közönséges népekhez tartozik, akik boldog-boldogtalant a „maga” megszólítással illetnek.) – Lépjen beljebb, ne álldogáljunk az ajtóban.

A konyha tiszta volt. A mosogatóban ezúttal nem volt elmosatlan edény. A fésű eltűnt. A nappali is rendbe volt szedve.

A váza hiányzott Wendelin Witschi képmása alól.

– Foglaljon helyet, Studer úr. Hozok valami innivalót. Bizonyára szomjas.

Witschiné egy üveg málnaszörppel és két pohárral tért vissza. Studernek – tetszik, nem tetszik – innia kellett. Az italtól enyhe hideglelést kapott.

– Szegény férjem – mondta Witschiné és az orrán át vette a lélegzetet. Megtörölte a szemét a zsebkendőjével. Ám a szeme száraz volt és az is maradt.

– Hát igen – mondta Studer és kezével befedte a poharát, amelyet Witschiné újból meg akart tölteni az a ragacsos folyadékkal. – Szomorú, hogy így kellett bevégeznie az életét. Ám az is lehet, hogy szerencse...

– Szerencse? Hogyhogy szerencse? Mit akar ön ezzel mondani?

– Nos, hát csak a biztosítás végett... – mondta Studer és körülményesen rágyújtott egy Brissagóra. Szavak szökőárja zúdult most rá. És Studer hagyta, hadd zubogjon...

Mert felöltött benne valami furcsa dolog, olyan látomásféle:

A szoba, egészen váratlanul, elsötétül. A lámpa, amelyet egy zöld ernyő leárnyékol, csak homályos fényt ad. Az asztalon üres tányérok. Az asztal felső végén ül a megboldogult Wendelin Witschi. Jobbra mellette a felesége, balra Sonja, szemben vele a fiú.

Witschi hallgat, szája sarkában, a homlokán fáradtságtól eredő ráncok. Az asszony fecseg, megszakítás nélkül. Csak ő, Witschi, egyedül ő a hibás. Ő rántotta adósságba a családot, most hát az ő dolga az is, hogy a megfeneklett hajót levigye a zátonyról. Pénzt vett fel, anélkül hogy bárkit is megkérdezett volna – na és azok a részvények, mert ugye azokat is ő vette, nemde? Witschi felemeli a kezét, a fehér, sovány kezét, mintha tiltakozni akarna. De az asszony tovább

karattyol. Na ne, ő csak hallgasson, hallgasson csak szépen. Aztán hirtelen suttogóra fogja: A biztosítások jó pénzt hoznának... Egy baleset... Na nem valami súlyos, de úgy kell végrehajtani, hogy támadásnak látszódjék... Van épp elég büntetett előéletű alak a faluban, akikre rá lehet kenni...

Most közbeszól a fiú. A húga úgyis egy ilyennel akaszkodott össze, vegye hát ő kézbe a dolgokat. Hívja találkára azt a fickót, hogy ne legyen alibije... Akkor aztán be lehet perelni, s ha az apa felismeri, a fickó már semmit se tehet...

Az asztal végén Witschi a kezét tördeli, s rázza a fejét megállás nélkül, de senki sem figyel rá. A szavak áradata özönlik tovább. A fiú az anyától, az anya a fiútól veszi át a szót. Sonja csendben ül, a zsebkendőjébe sír. De hiába, sehogy sem talál oltalmat a két másik terveivel szemben...

Vajon hányszor játszódott le ez a jelenet, ahogyan Studer most látta és hallotta, a Witschi család nappalijában, mialatt az öreg Anastasia csak mondta a magáét, s szavai úgy suhantak el az őrmester füle mellett, mint egy áporodott északkeleti szél?

Studer bólogatott, szakadatlanul rá-rábólintott az asszony szavaira. Úgyis hazugság az egész, minek odafigyelni?...

Látta maga előtt, egészen kivehetően, a sufnit.

Az asszony egy istállólámpát tart a kezében. És Witschi kipróbálja a revolvert. Az ajtó fehérre gyalult négyzetére lő, mindig ugyanabból a tíz centiméteres

távolságból. Nem messzebbről, nem is közelebből. Megpróbálja egy cigarettapapírral, aztán hárommal, majd öttel. Vajon hány kell ahhoz, hogy ne maradjanak deflagrációs nyomok?

Tizenöt patron, gondolta Studer... De hol lehet a dobozuk? Meg kellene találni. És egyre visszatolakszik ugyanaz a kép: a Witschi, aki lögyakorlatot tart az istállólámpa fényénél...

Az asszony bizonyára egy zsákot tart oda, hogy tompítsa a lövések hangját.

Különben hogy lett volna lehetséges, hogy a szomszédok nem hallottak semmit?... De talán hallottak valamit, a legközelebbi ház mintegy ötvenméternyire van... Van-e értelme utánakérdezni?

És mintha valami álomból jönne, Witschiné szóáradatának kellős közepén Studer halkán felteszi a kérdést:

– Amikor a férje a sufniaajtóra lövöldözött, ön ugye egy zsákkal próbálta a hangot tompítani?

A pohár nagyot csattant és széttört a padlón. Witschiné tágra nyitotta a szemét, a hályog, amely az egyiket takarta, fehér volt.

– Hogyan?... Micsoda?... – dadogta Witschiné.

– Semmi, semmi – Studer fáradtan legyintett. – Úgyszincs semmi jelentősége, hisz a Schlumpf mindent bevallott. – De félig csukott szempillái alól az őrmester kíváncsian figyelte az asszonyt.

Nagy fellélegzés. Witschiné felállt, kiment a konyhába, söprűvel és személtapáttal tért vissza és összetakarította a cserepeket.

– A cserép szerencsét hoz – mondta Studer hal-
kan.

Gyilkos pillantás az asszony részéről. Aztán:

– Úgy! Szóval a gyilkos vallott végre! Micsoda szerencse! Akkor magának itt már semmi dolga, őrmester! – („Maga” és nem „ön”! Studer mosolygott.)

– Tökéletesen igaza van, Witschiné, már nincs semmi dolgom...

Mennyi idő lehet? Odakint még világos nappal van. A sufni ott áll a kert végében, jól látni az ablakon át. Studer hosszasan nézte. Így gondolkodott: ma éjjel itt kell örködnöm a közelben, mert anya és fia kísérletet fog tenni az ajtó elégetésére. Nem kellett volna mondanom semmit? Dehogynem, egészen jó volt ez így. Egy riasztólövés néha egészen jól jön. Jóllehet az ügy egészében reménytelen. Homályos, nagyon homályos... Igaza van Madelin felügyelőnek! Gyilkossági ügy vidéken!... Hagyjuk békén Witschit? Felál-dozta magát a családjáért... Agyonlőtte magát, hogy fizessen a biztosító... Tényleg ő lőtt?... Derékszögben kitarzott karral?... Talán mégiscsak több van az egész mögött... De akkor ki lőtt?... A Schlumpf?... Mégis a Schlumpf?... Lehet szerelemből gyilkolni?... Miért ne? Ámbár, aligha hihető... Az Armin?... A strici?... Nem, nem, túl gyáva... Az anya?... Nyavalyát... Akkor ki? Jó lenne tudni, ki vásárolta a revolvert, az talán jelentene némi fogódzót...

– Hol dolgozik a lánya Bernben? – kérdezte Studer hangosan.

– Loebnél – az idős asszony hangja remegett. Hagyjuk őt békén, hagyjuk békén Anastasia asszonyt, gondolta Studer. Kinyújtotta a kezét, hogy elköszönjön. De Witschiné nem látta a kezét. Apró léptekkel az ajtóhoz ment, kinyitotta. Arcán odafagyott mosoly ült.

– Vizontlátásra, őrmester úr – mondta.
Studer szótlánul biccentett a fejével...

Schwomm

Az utcán Studer meghallotta a zenét. A harmonika különösen hangosan szólt. Úgy látszik, Schreier újból elfoglalta a helyét...

És vajon ki ült az asztalnál, buzgón Armin Witschihez beszélve, a nyakán magas állógallérral, a lábán a sűrű flanelnadrághoz viselt fekete, magas szárú fűzős cipővel?

Schwomm, a tanár.

Felpattant, amikor Studer elment mellette. Arca tanácstalan volt és gyermekded. Felső ajka fölött kicsi szőke bajusz volt látható.

– Örmester úr – mondta Schwomm tanár elfúló hangon –, hallottam, hogy ön foglalkozik a Witschi-üggyel. Sokáig haboztam, hogy eláruljam-e önnek, amit a dologról tudok. Ám most már sürgős késztetést érzek, hogy hazám igazságszolgáltatásával szembeni kötelezettségemnek eleget tegyek és...

– Ne beszélj annyit, Schwomm! – szólt rá durván Armin. Studer szigorúan ránézett a fiatalemberre. Az bólintott, mintha azt mondaná: „Bámulhatsz rám, ameddig akarsz, nem ijedek meg tőled...”

– Nem akar az asztalomhoz jönni, Schwomm tanár úr? – kérdezte Studer udvariasan, és kezével az asztal felé intett, amelynél borospoharát hüvelyk- és mutatóujja között csavargatva, gondolataiba merülve még mindig ott ült az öreg Ellenberger...

Schwomm helyet foglalt. Jobban mondva, leült a vas kertiszék külső peremére, aztán előhúzta a zsebkendőjét és megtörölte vele a homlokát. Arcbőre majdnem olyan sárga volt, mint a bodorított haja.

– Én ugyanis azon az estén, amikor a szegény Witschi gyilkos kéz áldozata lett – mondta Schwomm tanár és kezeit tördelte –, hallottam két lövést...

– Igen? – mondta Studer szárazon.

– Nafene! – szólalt meg az öreg Ellenberger és szája sarkait grimaszba húzta.

– Igen – bólintott a tanár. – Két lövést. Azon az estén véletlenül az erdőben sétáltam... Velem volt... Ugye nem kell megmondanom, kivel voltam az erdőben?

Ellenberger hahotázó basszusa még inkább zavartabbá tette a tanárt.

– Nem beszélhetnék négyszemközt önnel, őrmester úr? – kérdezte és elpirult.

Studer megrázta a fejét. Kevésbé az érdekelte, amit a tanár el akar mesélni, hanem inkább az, amit elszándékozik hallgatni. És a férfi viselkedéséből következtetni lehet arra, amit takargatni akar.

Schwomm tanár megköszöri a torkát.

– Körülbelül tíz óra volt, amikor elhagytam az országutat és rátértem egy mellékútra. Mentem az erdőben, csak úgy, magányosan, ahogy a vers is mondja, és nem is gondoltam semmire. Az est csendes volt és lágy, álmos kismadarak csivogtak az ágakon...

– Nafene! – recsegte újból az öreg Ellenberger, de Studer leintette. Armin Witschi asztala üres volt. Ger-

ber, a „The Convict Band” tagjainak gyűlölködő pillantásaitól kísérvé, ismét Sonjával táncolt, a „strici” pedig a pincérnővel, akinek buzgón próbált megmagyarázni valamit (talán rá akarja beszélni valamire?).

– ...és időről időre egy-egy menekülő állatka surrant nyugvóhelye felé. A társaságomban levő hö... személyvel már meglehetősen messzire hatolhattam az erdő lágy mélyébe, amikor egy felénk közeledő motorkerékpár berregésére lettem figyelmes az úton, hozzátennem, könnyű motorkerékpárról van szó...

– Tegye csak hozzá nyugodtan – mondta az öreg Ellenberger és rekedten elkrárogta magát. Vagy nevetett inkább?

De a tanár már nem zavartatta magát.

– A zörej, ha szabad így neveznem, hirtelen megszűnt. Ágak pattogását hallottam...

– Nagyjából meg tudná állapítani a távolságot, úgy értem, azt a távolságot, amely önt az úttól elválasztotta? – kérdezte Studer és füstölt a Brissagójával.

– Nem pontosan – felelte halkán Schwomm. Úgy látszott, mintha lélekben máshol járna. Szeme ködösen a távolba meredt – a távolságot itt a zsúfolásig megtelt kerthelyiség képezte. – Ám esetleg meg tudnám találni azt a helyet, ahol álltam...

– Rendben – mondta Studer. – Tovább, Schwomm tanár úr.

– Erre az első részre, vagyis a motorkerékpár közeledésére és hirtelen leállítására abban a pillanatban természetesen nem ügyeltem. Az egész csak később

jutott eszembe, amikor a faluban hallottam, hogy egy Zehnder márkájú robogó megtalálásáról beszélnek, arról a robogóról, amely állítólag a balesetet szenvedett Wendelin Witschié volt...

Balesetet szenvedett?, gondolta Studer. Mért mondja ez az ember előbb azt, hogy „gyilkos kéz áldozata lett”, aztán meg „balesetet szenvedett”? Ő lenne? És eszébe jutott, milyen durván förmedt rá Armin Witschi a tanítóra.

– Tovább, kérem – mondta Studer.

De Schwommnak nem volt szüksége erre a biztatásra. Beszélt, és szavait patetikusként szánt mozdulatokkal kísérte.

– Ekkor, hirtelen, az erdő csendjében két lövés dörrent. A velem levő hö... személy összerezzen. Én megnyugtattam. Bizonyára semmi rossz nem történt. De mivel attól féltem, jobban mondva a velem levő hö... személy attól tartott, hogy megtámadhatnak bennünket, nagy kerülőt téve elhagytuk az erdőt, messze a falu előtt jutottunk ki ismét az országútra, majd azon mentünk tovább. Kis idő múltán megpillantottunk az útszélen egy elhagyott motorkerékpárt. Egy fához volt támasztva... – Schwomm szünetet tartott.

– Látni nem láttak senkit? – kérdezte Studer.

– Hogy láttunk-e valakit? Azt nem. Csak hallottunk valamit: a két lövés után sok lábdobogást. Észrevettünk egy sötét árnyalakat is, de az nem az országút felé közeledett, hanem az ellenkező irányban távolo-

dott, arrafelé, ahol az erdő az Ellenberger úr faiskolájával találkozik.

– Egy árnyalakot? – kérdezte Studer. – Nem tudná közelebről leírni ezt az árnyat?

Válasz helyett Schwomm igen lágy hangon visszakérdezett:

– De hát az ügy a Schlumpf vallomásával tulajdonképpen megoldódott, vagy nem?

– Na persze, persze. – Studer Schwomm összekulcsolt kezére nézett. Figyelt a tanár hangjának lejtésére. Mért kezdett vajon bele egy tanúvallomásba, hogy aztán hirtelen, még mielőtt a végére érne, feltegye a kérdést, hogy nemde az ügy már megoldódott? Ennek két oka lehet: vagy csak fontoskodni akar a tanár, hogy valamilyen szerephez jusson az ügyben, és ez a lehetőség nagyon is valószínűnek látszik, vagy Schwomm tud valamit, ám valamilyen oknál fogva nem meri kimondani az igazságot, s úgy vágja ki magát a slamasztikából, hogy az általa látottak felét közli, mintegy terhelt lelkiismerete megnyugtató gyanánt. Mert ez az ember tud valamit, annyi bizonyos. Bár-hogy is nézzük, művelt ember – végül is polgári iskolai tanár –, nem véletlenül használ olyan ugyancsak sivár fordulatokat, mint „álmos kismadarak csivogtak az ágakon”. Aztán meg itt van az a másik kifejezés, amelyet valószínűleg véletlenül ejtett el: „balesetet szenvedett”.

Hallgatás az asztalnál. A zene elnémult, véget ért a szám, s a beszélgetések moraja felhangosodott.

A szomszédos asztalhoz visszatért a három fiatal. Sonja egykedvűen pillantott a tanárra – úgy látszik, nem ő volt az a „személy”, aki a tanár kíséretét képezte, ha egyáltalán lehet következtetéseket levonni tekintetekből. Armin arca ezzel szemben enyhén el volt torzulva. Úgy tűnt, keres valakit. Pillantása olykor-olykor érintette Schwomm tanárt, aztán oldalra siklott, úgy látszott, ismét kutatóúton jár, aztán fennakadt a vendéglőből a kerthelyiségbe vezető ajtón...

Ott állt a pincérnő. És Studer inkább érezte, semmint valóban látta, ahogy a nő teljesen észrevehetetlenül jelt ad – könnyed fejmozdulat, megránduló szájszeglet...

Armin hátradőlt, ásított, kezét a szája elé emelte. Alig észrevehető bólintás – az ásítás csak álca volt, azal próbálta elterelni az őt leső Studer figyelmét a fejmozdulatról...

Studer már nem volt fáradt. Az volt az érzése, ismét ott van az események sűrűjében. Nincs többé kizárva belőlük. Mindenekelőtt: úgy tűnt, történik valami, események vannak a láthatáron, Studer ezt érezte minden porcikájában. Nyugodt maradt. Előbb ebből a fürdőszivacs-szőke emberből, ebből a tanárból kell kiszednie mindent, ami csak kiszedhető, s aztán...

Studernek máris megvolt a másnapi programja.

Na de mennyi minden történhet még ma és holnap között!... Itt van még közben az egész éjszaka. Tudta jól Studer őrmester, hogy az elkövetkező éj-

szakán nem fog sokat aludni... De hát mit számít ez? Csak tisztán dolgozz!, vezényelt saját magának. Még ha az ügy annyira rendetlenek és kuszának is látszik! Rend a lelke mindennek. Tisztaság! Tisztaság minde-
nekelőtt!

– És hogy nézett ki az az árnyalak? – A kérdés raj-
taütésszerűen hatott. Az ábrándozó tanár felriadt.

– Szinte elsuhant – („suhant”!), mondta Schwomm tanár) –, szinte elsuhant, tőlünk tíz méter távolságra... vagyis... tőlem. – Magassága? – Középmagas... Igen, középmagas... – A tanár hirtelen elhallgatott.

– Középmagas? – kérdezte Studer barátságosan.
– Nincs hasonlítási alapom. Körülbelül milyen magas volt ez az árnyék? Bár el kell árulnom önnek, Schwomm tanár úr, hogy ennek az árnyéknak talán nincs is jelentősége, de esetleg megerősíti a feltevézéseinket. Ha az árnyalak olyan magas lett volna, mint mondjuk a Schlumpf vádlott, akkor ez igen fontos lenne a bírák szempontjából, akik egy vallo-mással mit sem tudnak kezdeni mindaddig, amíg a vádlott mindennemű mozgása a tett előtt és után valamennyi pszichológiai motívummal együtt nincs tökéletesen tisztázva. Én most egy diplomás emberrel beszélek, ugyebár, egyszerű emberrel kevésbé tudományosan fejezném ki magamat; szóval mekkora volt az árnyalak?

– Én Erwin Schlumpfot tulajdonképpen igen kevésszer láttam. Ám azt hiszem, az árnyék az ő méretét mutatta...

– Számunkra igen nagy jelentőséggel bírna, ha esetleg az ön... az ön kísérorjének a nézetét is hallhatnánk, de ez alighanem lehetetlen...

– Ki van zárva, teljesen ki van zárva... Soha, de soha nem tudnám vállalni a felelősséget...

– Jó, jó – vágta félbe Studer az esküdözést. Armin asztala felé sandított. Úgy látta, történik ott valami. Armin buzgón suttogva győzködte valamiről a hűgát, a fodrászsegédnek egy kézmozdulattal jelezte, hogy ne hallgatózzon. Aztán Armin felállt – a pincérnő még mindig a terembe vezető ajtó félfáját támasztotta, és hirtelen mintha megsüketült, sőt, meg is vakult volna, mert a vendégeknek sem a kiáltásait, sem pedig az integetéseit nem volt hajlandó észrevenni. Armin felállását viszont látta, sarkon fordult és eltűnt a Medve belsejében. Armin lehorgasztott fejével átkullogott a kerten. Aztán hirtelen gyorsabb kullogásba kezdett, lépteit megnyújtotta – majd a nyitott ajtó őt is elnyelte...

– Jó, jó – ismételte Studer kis szünet múlva, és tekintetét nem tudta levenni Sonjáról. Elkeseredés, félelem, tanácstalanság tartotta nyugtalanágban a kis lányarcot.

Bárcsak bízna bennem, mondta magában Studer. S mialatt szórakozottan Schwomm további szavaira fülelt, egyfolytában a feleségére gondolt. Ha itt lenne... Azóta, hogy a regényolvasásról leszoktatta, a Hedy (Studernét Hedwignek hívták) igen sikeresen tud szót érteni elgyötört, szótlán emberekkel – különösen nőkkel.

Schwomm tanár éppen ezt mondta:

– Természetesen nem akarom azt állítani, hogy Erwin Schlumpfot pillantottam meg elvetemült tette utáni menekülése közben... – („Balesetet szenvedett – elvetemült tett”, futott át Studer agyán...) – Ám mindenképpen furcsállottam, hogy az árnyalak Ellenberger úr faiskolája felé vette az irányt...

– A faiskola mint árnyékvilág, hehehe... – mekegett az öreg Ellenberger. Studer lesújtó pillantást vetett rá.

– Ön teljesen biztos abban, hogy két lövést hallott, és a két lövés után az árnyalakot a faiskola irányában látta eltűnni?

– Azt hiszem – Schwomm dadogott –, azt hiszem, két lövést hallottam. – De nem mert Studer szemébe nézni.

– Azt hiszem, azt hiszem! – mondta Studer szemrehányólag. – Egy magafajta férfi ne higgyen, hanem legyen egészen biztos. Szóval két lövés volt? Igen?

– Iiigen – sóhajtotta Schwomm.

Hallgatás. Aztán újból játszani kezdett a zenekar. És szinte célzatosan: „Ha egyszer szíved eladod...” Studer látta, hogy a fodrászsegéd táncra kéri Sonját. A lány megrázta a fejét. Aztán hóna alá kapta kis kézitáskáját és átrohant a kerthelyiségen. Mi volt ez, menekülés? Nem inkább egy utolsó kísérlet arra, hogy utolérjen valakit?

– Ki bízta meg önt azzal, hogy két lövésről beszéljen nekem, míg én öt tanúvallomás alapján meg tu-

dom erősíteni, hogy egyetlen lövés dördült? – (Ez az öt tanúvallomás szemenszedett hazugság volt, semmi ilyesmi nem állt Murmann jegyzőkönyvében, de hát, mit meg nem tesz az ember, hogy kiderítse az igazságot?)

– Öt tanúvallomás? – Schwomm elsápadt. – Meg tudja erősíteni?

– Igen, meg! – mondta Studer durván. – Mindazonáltal nem is érdekel az egész. Önnek rossz a lelkiismerete, Schwomm tanár úr. Megpróbált megszabadulni a rossz lelkiismerettől, amikor itt nekem csak a felét, mi az, hogy a felét!... csak egy negyedét mondta el az igazságnak. Semmi mást nem akarok hallani – intette le Studer, mert Schwomm kinyitotta száját, hogy igazolja magát. – Már egyetlen szavát sem hiszem önnek. Van szerencsém ajánlani magam...

Ha Studer irodalmi nyelvhasználattal élt, és ez meglehetőst ritkán fordult elő, mindig ugyanaz volt a hatás – függetlenül attól, hogy civilekre vagy fiatal nyomozókra tette. Mindannyian érezték, legjobb lesz az őrmestert békén hagyni.

– Forró, forró! – káromta az öreg Ellenberger. – Vous brulez, commissaire! – Mint a játékban szokás, ahol meg kell találni egy eldugott tárgyat, s a beavattottak a keresőt olyan szavakkal irányítják, mint: „hideg”, „langyos”, „meleg”, „forró”, attól függően, hogy a kereső közeledik az eldugott tárgyhoz, vagy távolodik tőle.

– Maga sem játszhat örökké, Ellenberger – mondta Studer. Arca igen sápadt volt, keze ökölbe szorult. Aztán vállat vont, elindult a hangos asztalok között, s ment ahhoz az ajtóhoz, amelyben Armin Witschi eltűnt.

A „The Convict Band” one step-ritmusban épp ezt játszotta: „Mennem kell, mennem kell, itt hagyom már e várost...”

Szerelem a bíróság előtt

Hétfő reggel fél nyolc, Murmann csendőr káplár irodájában.

Studer az ablaknál ült és kinézett a kertbe, amelyet apró szemű eső áztatott. Hűvös volt. A forró vasárnap csalás volt csupán.

Az őrmester egyedül volt. Fáradtnak látszott. Magába roskadva ült a kényelmes karosszékben, kedvenc testtartásában: az alkarok a combokon, a kezek összekulcsolva. Arcbőre eső áztatta papírra emlékeztetett. Időről időre sóhajtott.

Kezében egy levelet tartott, három sűrűn teleírt ívet. Ezt olvasgatta, hol ledobta a lapokat, hol ismét felvette őket, a fejét csóválta. Biliárdpartnerének a levele volt. Münch, a jegyző furcsa dolgokról írt, olyan dolgokról, amelyek talán... talán a megoldást jelenthetik – ennek a gondosan befalazott Witschi-ügynek a megoldását. „Szigorúan bizalmas”, ez állt a fejlécen. Tulajdonképpen mit képzel ez a Münch? Érdekes tényekről számol be, ám nem szabad őket felhasználni.

A levél elfogadott váltókról szólt. Váltókról, amelyek együttesen tekintélyes összegre rúgnak. Olyan váltókról, amelyeket egy bizonyos gerzensteini polgár fogadott el, s amelyek most a beváltásukra várnak. A gerzensteini személy, akiről szó van, egy héttel ezelőtt a kantonbankkal szerződést kötött. A váltók ma jártak volna le, a bank egy héttel ezelőtt kínkeservesen

nyolc nappal meghosszabbította (Münch így írta: „prolongálta”) a terminust. Tehát mához nyolc napra ki kell őket fizetni. Tízezer frank. Tisztességes „összegecske”. Münch nem nevezte meg az elfogadót, de nem nehéz kitalálni, kiről van szó... A pénzt pedig a Witschi zsebelte be. Hat hónappal ezelőtt...

Ennek a Witschinek aztán vastagon van a füle mögött a vaj, úgy látszik, tisztességesen szórta a pénzt. Vajon hová tűnt el ekkora összeg? Tőzsdei spekuláció? Talán. Münch azt írja, Witschi közvetlenül a csőd szélén állt (és furcsamód az a bizonyos gerzentszteni polgár is a csőd szélén állt...). A jegyző beszámolt egy különös esetről. Ezt írta:

„Ezenkívül, kedves őrmester, még egy különös történetet kell elmondanom neked. Biztosan emlékszel még, akkor, ott a biliárdparti közben, amikor megláttuk az öreg Ellenbergert, meséltem, hogy Ellenberger beállított hozzám, mert fel akart mondani egy, a birtokában levő és a Wendelin Witschi házáat terhelő második jelzálogot. Nos, ez nem egészen így van. Ellenberger már járt egyszer nálam, egy héttel korábban, és felmutatott egy, a Witschi által aláírt, tizenötezer frankról szóló adóslevelet. Zálogként a Witschi egy húszezer frankról szóló életbiztosítást tett le. Ellenberger ráállt, hogy kifizesse a prémiumot. Nem tudom, mi készítette rá, de Ellenberger most visszalépett. Követelte az érintett összeg visszafizetését, valamint a kifizetett prémiumok megtérítését, és engem kért meg, hogy mindezt közöljem Witschi-

vel. Hétfőn délután (tehát május 1-jén) telefonáltam Witschinek Gerzensteinbe, hogy keressen meg az irodámban. Délután három felé ért oda. Közöltem vele hitelezőjének elhatározását. Witschi igen izgatott lett, azt mondta, ő tönkrement ember, s nem marad más választása, mint hogy véget vet az életének. Figyelmeztettem, hogy ez mit sem változtat a dolgon, sőt még tovább súlyosbítja a helyzetet, mert a biztosító azonnal megtagadja az összeg kifizetését...”

Most néhány technikai fejtegetés következett, aztán Műnch így folytatta:

„Witschi elkezdett panaszkodni, szidta a feleségét és a fiát, ahogyan ő fejezte ki magát, pokollá tették az életét. Megpróbáltam megnyugtatni. Ám ő egyre izgatottabb lett, s váratlanul egy revolvert húzott elő a zsebéből és azzal fenyegetett, hogy itt, az irodámban lövi agyon magát, ha nem segítek neki. A férfi kezdett az idegeimre menni, meg akartam tőle szabadulni, ő meg csak tovább panaszkodott és jajveszékelt: a községbíró be akarja zárítani... Én a szavába vágtam: ehhez nekem semmi közöm, tűnjön el az irodámból, mert én nem szenvedhetem az effajta csendháborítást. Erre megint sírni kezdett, nem, nem fog addig elmenni, míg nem kap tőlem tanácsot. De én nem tudtam neki tanácsot adni, s ezt közöltem is vele. Akkor ő most lelövi magát, mondta erre Witschi. Én meg: de nem az én irodámban. Itt, mondtam, nincs meg hozzá a megfelelő nyugalom, de van egy üresen álló szobáskám, ha akar, fáradjon be oda, s ott megfelelő körülmények kö-

zött mondhat búcsút a világnak. Most persze azt gondolod, kedves őrmester, hogy én egy szívtelen ember vagyok. De egyáltalán nem vagyok az. Hidd el, már számtalan ilyen esettel találkoztam a praxisomban: az öngyilkossággal való fenyegetőzések igen jól bevált zsarolási kísérletek. Az embereknek egyáltalán nincs szándékukban végezni magukkal, csak hatást akarnak elérni, megpróbálnak kicsikarni valamit. Bizalmasan mondom neked, s te meg fogsz engem érteni.”

Studer a fejét csóválta. Witschi esetében talán mégiscsak valódi kétségbeesés lehetett? Látta maga előtt Wendelint, ahogy ott feküdt a ravatalon az igazságügyi orvostan világos, vakítóan fehér helyiségében... Azzal a nyugodt, szinte üdvözült kifejezéssel az arcán... Münch tovább folytatta, és amit írt, tulajdonképpen őt, a jegyzőt látszott igazolni:

„Bevezettem a Wendelint egy félreeső kis szobába és azt mondtam neki: ‘Kérem!’ Aztán becsukódott az ajtó. Őt lépést sem tettem meg, amikor lövést hallottam. Mégiscsak kényelmetlenül kezdtem érezni magam. Visszamentem, kinyitottam az ajtót: Witschi ott állt a szoba közepén. Egy öreg tükör, amely a falon lógott, látta a dolog kárát... De Witschi nem tett kárt magában. Amit furcsállok, csak annyi, hogy aztán két nap múlva agyonlőve találtak rá az erdőben. Erről nem tudok véleményt alkotni...”

Kinyílt az ajtó. Két nő lépett be. Monumentálisan, anyásan, vigyázóan Murmann-né Sonját vezette be a szobába.

Studer ránézett a két nőre. Bólintott.

– Köszönöm, Murmann-né – mondta. – Nem volt feltűnés?

– Nem, nem – válaszolta az asszony. – A vasútállomás előtt vártam rá, s ő igen készségesen jött velem.

– Együtt megyünk Thunba, lányom, meglátogatjuk a Schlumpfot. Jó lesz így? Csak nem akartam, hogy anyád tudjon róla, s azért küldtem oda a csendőr feleségét, hogy figyelmeztessen. Érted? Amúgy semmi veszélyes nincs a dologban...

– Igenis, őrmester úr – Sonja buzdgón bólogatott.

– De nem kell hogy lássanak bennünket a faluban – folytatta Studer. – Murmann kölcsönadja a motorbiciklijét. Ő majd előremegy, ott vár. Te a hátsó nyeregbe ülsz, s kilenckor már Thunban is leszünk. Előbb nincs értelme. Most menj el Murmann-néval. Nekem még dolgom van. Majd szólok, amikor indulunk. Te előremész, s aztán majd találkozunk. Érted?

Sonja némán bólintott.

– Gyere, lányom – mondta Murmann-né.

Ám Sonja még habozott. Végül dadogva megkérdezte (és Studer észrevette, hogy már-már zokogásban tör ki), nem tudja-e az őrmester, hova tűnt Armin?

– Mért? Nincs otthon?

Nem, nem látták azóta, hogy... igen, azóta, hogy felállt az asztaltól; de az anyjuk szemlátomást nem aggodik, ma reggel is elment a pavilonba... Mit gondol az őrmester?

De az őrmester, úgy látszik, semmire sem gondolt, mert hallgatott. Számított valami ilyesmire. Az egész éjszakát Witschiék kertjében töltötte, s nem vette le a szemét a sufnról. Mielőtt megkezdte örökösét, benézett a sufniába. Az ajtó Witschi lökésrleteivel (tulajdonképpen, még egyáltalán nem is bizonyított, hogy Witschi gyakorolt, gondolta) még mindig ugyanott állt, és az éjszaka folyamán sem próbálta meg senki elvinni. Witschiék háza csendes és sötét volt, Anastasia asszony tíz óra körül jött haza. Egy óra hosszat még világosság volt a konyhában. Azután egészen reggelig sötétség volt a házban. Studer biztos volt benne, hogy Witschiné tudja, hová ment a fia. Egész biztosan felbukkan majd, ha megint tiszta lesz a levegő.

De mi készítette szökésre Armin Witschit, a stricit? Talán Schreiernek, a harmonikásnak hangosan kimondott szavai: „Na lám csak, a Schlumpfli valolt?” – Elképzelhető, hogy a Schlumpf vallomása nem is volt a terv része?

Milyen könnyen megtudhatta volna Studer Armin tartózkodási helyét! Ám egyelőre nem akarta tudni. Ma a reggelinél Bertának, a pincérnőnek ki volt sírva a szeme. Egyre-másra száraz szipogásokat hallatott, és Studer jólelkűen megkérdezte, mi a baj?

– Semmi se’ – mondta Berta.

De Studer nem tudott uralkodni magán és ugyanazon a jólelkű hangon tovább érdeklődött: mennyi pénzt kellett adnia az Arminnak?

Ötszáz frankot, az egész megtakarított vagyonát! De az őrmester tartsa meg ezt magának, nehogy továbbmondja! Mihelyt kifizetik a biztosításokat, az Armin feleségül fogja őt venni, megígérte neki, sőt, meg is esküdött rá. Nem is tudja, miért mondja el mindezt az őrmesternek, nem lett volna szabad semmit sem mondania, az Armin megígértette vele... és így tovább. Studer nyugtatólag megpaskolta a lány kezét. Ez a pincérnő! Nem volt már túl fiatal, a vendégeivel mindig barátságosan kellett viselkednie, meg kellett hallgatnia a vaskos vicceket, és a tevőleges kedveskedéseket is kénytelen volt elviselni... S akkor jön egy ilyen Armin Witschi... Barátságos, tapintatos, boldogtalan, na és tanult ember... Csoda, ha a lány beleszeretett? Talán nem is olyan rossz fiú ez az Armin. Beszélni kéne egyszer ezzel a legénnyel, gondolta Studer és befelé mosolygott: Studer őrmester mint házasságközvetítő!...

Sonja válaszra várt. Reménykedve nézett Studerre.

– Az Armin vissza fog jönni – mondta. – Menj most Murmann-néval. Egy óra múlva indulunk.

És Sonja ment.

Studer az íróasztalhoz ült. Fogott egy ív papírt, maga elé tette, s egészen fent, középre odaírta:

MÉRLEG.

Aztán elkezdett gondolkodni. De itt sem lehetett továbblépni. Úgy tűnt, a Witschi-ügy egyik fő jellemzője az, hogy lehetetlen bármelyik részét is lezárni.

Tegnap este például vajon nem Ellenberger és a falubíró viselkedését akarta megfigyelni kártyázás közben? Mi jött közbe? Természetesen egy telefonhívás, majd a Schreier felfedezése.

És most, mi sem természetesebb, megcsörrent a telefon. Studer felvette a kagylót, és, ahogy berni irodájában tette mindig, beleszólt:

– Igen?

– Te vagy az, Studer? – kérdezte egy hang. A rendőrkapitány volt.

– Igen – mondta Studer. – Mi van?

– Nos, figyelj ide. Reinhardt ma reggel sorra vette a fegyverboltokat. Mindjárt az elsőnél szerencséje volt. A tulajdonos már ott volt a boltban, és jól emlékezett, hogy tizennégy nappal ezelőtt eladott egy browningot. A márka megegyezik, a szám megegyezik. Emlékszik a férfitra is, aki megvette...

– És? – kérdezte Studer, mivel a kapitány hallgatott.

– Türelmetlen vagy? Csak semmi izgalom, Studer. Már megint csak blamálsz magad... He?... Olyan csendes vagy, Studer. Szóval, a Reinhardt elmondta, a fegyverkereskedő még jól emlékszik a vevőre. Idős férfi volt, akinek minden foga hiányzott, félvászon öltönyt viselt. Az eladónak feltűnt továbbá, hogy a férfin modern barna félcipő volt és fekete selyemzokni. Nevet nem adott meg...

– Az nem is fontos. – Studer akadozva beszélt. Egyrészt nehéz volt megemésztetni ezt az újságot, másrészt számított is valami hasonlóra...

– Na most jól figyelj ide – mondta Studer. – Küldök neked egy browningot, expressz adom fel, aztán az igazságügyi orvostaniból elküldik a golyót, amely a Witschi fejében akadt el. Van kéznél szakértőd? Igen? Jól van. Átadod neki mindkettőt és készítettetsz vele egy szakértői véleményt arról, hogy a Witschi fejében talált golyót abból a browningból lőtték-e ki, amelyet én küldtem. A Reinhardt pedig még vegye sorra a többi boltot is. Talán adtak el egy második fegyvert is ugyanabból a márkából. Megértettél? – És a szakértői véleményre szükségem van még ma este. Legkésőbb ötkor. Vizsontlátásra...

Studer egészen óvatosan letette a kagylót, s arcát az öklére támasztotta. Közben tekintete a „MÉRLEG” szóra esett, amelyet gondosan felírt egy fehér papírlap fejlécére. „Ez még ráér”, gondolta, áthúzta a szót, elővigyázatosan összehajtogatta a lapot és eltette a kabátzsebébe.

A nedves zokni kellemetlen. Különösen, ha az ember érzi, hogy a kétnapos náthája súlyos hurutba készül átcsapni. Végül is, bizonyos életkorban az ember érzékenyebbé válik, jobban csüng az életen, retteg a tüdőgyulladástól, szeretne száraz fehérneműbe bújni, hogy elkerülje ezt a veszélyt. De ha mindez nem lehetséges (hisz az ember nem kérdezheti meg egy elegáns, selyeminget viselő vizsgálóbírótól csak úgy egyszerűen: „Nem tudna véletlenül kölcsönadni egy pár száraz zoknit?”...), akkor az ember összeszorítja a

fogát, még ha a fogaknak az a minden rendet nélkülöző ötletük is támadt, hogy kocogó zörejt keltsenek...

És mindez attól van, hogy az ember – magát húszévesnek képzelve – felült egy kétkerekű tragacsra és zuhogó esőben huszonöt kilométert furikázott. És az sem vigasztalja igazán, hogy a Sonja harisnyája is vizes lett.

Az említett Sonja kint várt a folyosón. Ott ült kicsire összehúzódva egy fapadon, s egy rendőr járőrözött előtte fel és alá.

Studer ismét a számára túl kicsiny széken ült, amelyet valószínűleg a vádlottaknak tettek oda, ült, szemben a vizsgálóbíróval, aki címerdíszes pecsétgyűrűjét forgatta, miközben így beszélt:

– Nem értem önt, Studer úr. Az ügy, hogy úgy mondjam, le van zárva. Kezünkben a fickó vallomása, a teljes vallomása, amelyben azt mondja... azt mondja... – A vizsgálóbíró elengedte a gyűrűjét és idegesen keresgélni kezdett az asztalon. Végül napvilágra került a kék keménypapír dosszié, amelynek címkéjén ott állt a felirat: *Schlumpf Erwin, Gyilkosság*.

– Azt mondja... – mondta a vizsgálóbíró már harmadszor és hadakozott a rebellis papírlapokkal –, igen... itt: kilestem Witschi urat, s rászögeztettem revolverrel kényszerítettem, hogy szálljon le. Ő követett az erdőbe, ahol is én kényszerítettem, hogy szolgáltatassa ki nekem az irattárcáját, valamint az óráját és a pénztárcáját. Nem tudom, mi késztetett arra, hogy ezek után egy lövéssel leterítsem őt, de azt hiszem, félttem, hogy eset-

leg felismert, bár arcom alsó felére fekete kendőt kötöttem... (Kérdésre válaszolva:) Feltétlen szükségem volt a pénzre, hogy kerékpárt vásárolhassak magamnak...

A vizsgálóbíró elakadt. Studer megtörölte az orrát és trombitajeleket fúj, abbahagyta, tüsszentett, de ez a tüsszentés elfojtott kuncogásra emlékeztetett. Végre megnyugodott, és könnybe lábadt szemmel megkérdezte:

– A Schlumpf fiú szóról szóra ezt mondta? Már úgy értem, hogy ilyen mondatokat, mint: „ahol is én kényszerítettem, hogy szolgáltatssa ki nekem az irattárcáját...” vagy „...mi készítetett arra, hogy ezek után egy lövéssel leterítsem őt...”. Tényleg így mondta?

A vizsgálóbíró sértődött arcot vágott.

– Ön is tudja, őrmester – mondta szigorúan –, hogy jogunkban áll átfogalmazni a vallomásokat. Nem stenografáltathatunk le mindent, amit egy vádlott összehord. Az akták könyvekké vastagodnának...

– Hát igen, látja, vizsgálóbíró úr, ezt én mindig is nagy hibának tartottam. Én a vádlottak szavait, csak úgy mint a tanúvallomásokat, nemcsak hogy stenografáltatnám, de még lemezre is felvételném. Nyomon követhetnék a hangok minden kis rezdülését...

Hallgatás. A vizsgálóbíró szemlátomást meg volt sértve. Studer úgy döntött, hogy kiengeszteli. Felállt, a nyitott kandallóhoz lépett, amely a helyiség egyik sarkában volt – fából rakott tűz lobogott benne, most, májusban! –, s háttal a kandallónak állva melegítette a cipőtalpait.

– A dolog úgy áll, vizsgálóbíró úr, hogy beigazoldni látok az ügyben néhány furcsaságot. Ezért aztán nehezemre esik, hogy higgyek a Schlumpf bűnösségében. Magammal hoztam egy tanút, akit szívesen szembesítenék a legénnyel. Kint van a folyosón. De előtte nem szabad, hogy lássák egymást. Nincs egy helyisége, amelyben a tanú várakozhatna? Aztán hívom, ha majd szükséges lesz.

A vizsgálóbíró bólintott. Megnyomott egy gombot, majd a belépő rendőrnek parancsba adta, hogy a személyt, aki az őrmesterrel jött, vigye a várószobába (mint a fogorvosnál, gondolta Studer), azután pedig vezesse elő a Schlumpf Erwint.

Schlumpf első szavai ezek voltak:

– De hiszen már vallottam, mit akar még tőlem?

Csak ekkor vette észre az őrmestert, odabiccengett neki, s szemét lesütve a székhez akart osonni; de Studer elébe ment, és odanyújtotta neki a kezét:

– Na, Schlumpf barátom, hogy vagy, mióta nem láttalak?

– Nem jól, őrmester – mondta Schlumpf, és kezét mozdulatlanul nyugtatta Studeréban. Az őrmester megszorította az ernyedt kezét.

– Más elhatározásra jutottál, Schlumpf öcsém, amint hallom?

– Igen, nagyon nyomasztott a dolog.

– Nocsak – mondta Studer és mosolygott. Schlumpf csodálkozva pillantott fel.

– Hát nem hisz nekem, őrmester?

– Én még mindig abban hiszek, amit a vonaton meséltél. – Studer tüszentett.

– ‘gésségére – mondta Schlumpf gépiesen. A vádlottak székén ült, fejét lehorgasztotta, néha Studer felé sandított, mintha veszély fenyegetné abból az irányból. Úgy nézett ki, mint egy nebuló, aki egy pofon érkezését sejdíti, s nem szeretné elvéteni a pillanatot, hogy felemelt karral kivédje azt.

– Ne tarts tőlem, Schlumpf öcsém – mondta Studer –, csak segíteni akarok neked. Ismerted azt a férfit, akit tegnap autólöpés miatt behoztak?

Ez mellbe vágta Schlumpfot. Tágra nyitotta a szemét, kinyitotta száját, mondani akart valamit, de ekkor közbeszólt a vizsgálóbíró:

– Mit jelentsen ez, őrmester?

– Semmit, vizsgálóbíró úr. A Schlumpf már válaszolt. – Aztán, rövid szünet múltán: – Rágyújthatok, ugye? – és előhúzott egy sárga paklit a zsebéből. Vigyorgott: – Cigaretta. És a Schlumpf is örömmel elszív egyet. Hadd tisztuljon a léggör.

A vizsgálóbíró akarata ellenére elmosolyodott. Furcsa egy szerzet ez a Studer... Az egyik sarokban állt egy elárvult szék. Studer a támlájánál fogva megragadta, odapenderítette középre, lovagló helyzetben ráült, alkarjait a támlára támasztotta, keményen Schlumpfira nézett és így szólt:

– Miért hazudsz a vizsgálóbíró úrnak? Egy nagy zöldség az egész, hisz másképpen ölted te meg a Witschit. Feltartóztattad, ez talán igaz lehet, mondtad

neki, hogy beszélni akar vele valaki, és aztán ahogy ott mentél mögöttem, lelőttem. Majd a hátára fordítottad a hullát, és elvetted az irattárcáját – így volt? Amikor otthagytad, a hátán feküdt, igaz? Az igazságot mondd már végre. A hazudozás nem segít. Biztos vagyok benne.

– Igen, őrmester úr. A hátán feküdt, s ahogy rá-sütött a hold, a Witschi rám bámult... És én futottam, futottam...

Studer felállt, meglendítette a karját, mint egy cirkuszi artista: – Quod erat demonstrandum – ami bizonyítandó volt.

Két lépéssel az asztalnál termett, belelapozott az aktacsomóba, előrántott egy fényképet és Schlumpf orra alá dugta:

– Így feküdt a Witschi, a hasán feküdt, te tökkel-ütött, érted? És nem is feketett a hátán, mert nincsenek fenyőtűk a kabátján. Megértettél?

És aztán a vizsgálóbíróhoz fordulva:

– Nincs itt még egy fénykép valahol? Amelyiken csak a fej látszik?

A vizsgálóbíró teljesen megzavarodott. Keresgélt az aktacsomóban. Dehogynem, van még fénykép, tudta ő azt jól. Kettő, amelyiken a Witschi egész teste látszik, s egy, amelyiken csak a fej van rajta, a fej a jobb fül mögötti lyukkal, s körülötte a fenyőtűkkel borított erdőtalaj. Végre megtalálta és odanyújtotta Studernek.

– A nagyítót – mondta az őrmester. Úgy hangzott, mint egy parancs.

– Itt van, Studer úr. – A vizsgálóbíró teljesen megilletődött. Meddig kell még alkalmazkodnia ennek a nyomozónak az utasításaihoz?

Studer az ablakhoz lépett. Csend volt a szobában. Az eső egyhangúan surrogott az ablaküvegeken. Studer bámult valamit a nagyítóval, bámult, csak bámult... Végül:

– Ki kell nagyíttatnom a fotót. Magammal vihetem?

– Ez tulajdonképpen a vizsgálóhatóság dolga – mondta a vizsgálóbíró, s igyekezett, hogy hangja elutasítóan tárgyilagos színezetet kapjon.

– Igen, és akkor három hétig tart. Van kéznél valakim, ma estére megcsinálja. Szóval elvihetem? – Studer felkapott az asztalról egy borítékot, egy íróőmbről leszakított egy cédulát, ráfirkált pár sort, bezárta a borítékba, aztán megnyomta a csengőgombot. A rendőr nyitott ajtót. Studer máris előtte állt.

– Fogd a biciklidet, tekerj a vasútállomásra, expressz. Itt van pénz. De szaporán!...

A rendőr csodálkozva pillantott a vizsgálóbíróra. Az, bár kissé zavartan, de bólintott, majd így szólt:

– De előbb vezesse be azt a személyt, aki az őrmesterrel jött. Már biztosan meg is feledkezett róla, Studer úr...

– Így igaz – mondta Studer szórakozottan. – Teljesen kiment a fejemből.

Megtörölte a homlokát, hüvelyk- és mutatóujjával megmasszírozta a szemhéját.

Azok a fekete pontok a fenyőtűvel borított talajon, a fej mellett... vajon mik azok a fekete pontok? Úgy néznek ki, mintha egy elszenesedett cigarettapapír párányi darabkái lennének... Hátha a nagyításon tényleg felismerhetőek!... Nehéz, de nem teljesen lehetetlen... Akkor... Akkor Schwomm tanár talán mégsem hazudott, amikor két lövésről beszélt... Akkor, igen, akkor a dolog jelentősen leegyszerűsödik... Gyerekjáték lesz...

Rövid, éles sikkantás. Sonja állt az ajtóban.

Schlumpf felpattant.

– Nahát, fogjatok kezét, gyerekek – mondta Studer szárazon a szoba sarkából.

A két fiatal ott állt egymással szemben, elpirulva, zavarodottan, lógó karokkal. Végül: – Adj’ isten, Erwin.

Mintha fojtogatnák, úgy jött a válasz: – Adj’ isten, Sonja.

– Üljetek le! – mondta Studer és a székét a Schlumpfé mellé állította. Sonja hálásan biccentett az őrmesternek és leült. Apró kezét – a körmei nem egészen voltak tiszták – Schlumpf karjára tette és igen halkán megismételte:

– Adj’ isten. Hogy vagy?

A legény hallgatott. Studer újra a kandallónál állt, melegítette a vádliját és a párt nézte. A vizsgálóbíró kérdőleg pillantott feléje. Studer nyugtatgató kézmozdulatot tett: „Ne zavarjuk őket.” S nyomatékuul még a mutatóujját is a szájára tette.

Egy széllökés halkán megzörrentette az ablaküvegeket.

Aztán megint az eső surrogott egyhangúan. A következő szellőkés becsapott a kandallóba, és Studer hirtelen kékes füstfelhőbe burkolódzott. Köhögnie kellett volna, de erőszakkal visszafojtotta az ingert. Nem akarta megzavarni a csendet...

Sonja keze föl s alá járt simogatólag a legény kabát-ujján, majd megtalálta a csuklóját, és ott megállapodott.

– Jó fiú vagy – mondta Sonja csendesen. Szeme tágra nyílt, a barátja szemébe nézett. És Schlumpf is csak nézett és nézett. Studer alig ismert rá az arcára. Ez az arc nem mosolygott. Komoly volt és nyugodt. Mintha a Schlumpf fiú hirtelen felnőtt volna.

– Nagyon nehéz volt? – kérdezte Sonja csendesen. Úgy tűnt, mindketten elfelejtik, hogy nincsenek egyedül a szobában. Schlumpf hirtelen mélyen felsőhajtott, aztán felsőteste előrezuhant. Feje a lány ölében feküdt. A kis Sonja szemlátomást megnőtt. Egyenes derékkal ült ott, kezei összekulcsolva a Schlumpf legény fején nyugodtak.

– Igen, jó fiú vagy. Tudod, én mindig rád gondoltam. Mindig, mindig rád gondoltam. – Úgy hangzott az egész, mint egy bölcsődal.

Akadozva, alig érthetően, mert Schlumpf feje ott maradt, ahol volt, s a ruha is tompította a szavait, megszólalt:

– Érted szívesen csináltam. – Aztán felemelkedett, Schlumpf mosolygott. Furcsán görcsös volt ez a mosoly; s a legény azt mondta:

– Tudod, én már hozzá vagyok szokva.

Még ha fel is emelte a fejét, Sonja összekulcsolt kezei még mindig a tarkóját fogták. A lány közelebb húzta magához, és megcsókolta a homlokát.

– Nem szabad többet erre gondolnod, megígéred? Soha többet! Elmúlt...

Schlumpf buzgón bólogatott.

Studer elköhintette magát. Nem tudta visszatarítani, különben a füst átjárta volna a tüdejét. Orrfúvása ismét olybá hatott, mint egy trombitaszó, de mint egy győzedelmes trombitaszó. A vizsgálóbíró arca el-lágyult. A papírvágó késével játszott, az aktafedélen dobolt vele, amelyen szép, kerek betűs írással ez állt: „*Schlumpf Erwin*”, alatta pedig nyomtatott nagybetűkkel: „*Gyilkosság*”.

Csendesen letette a papírvágó kést, az aktacsomót a pereménél fogva az asztalhoz kocogtatta. Majd felkapott az asztal széléről egy vastag, öreg könyvet, alácsúsztatta a Schlumpf-aktát, és tenyerével többször rácsapott a könyv fedőlapjára.

– Igen – mondta, s ez inkább sóhaj volt. A vizsgálóbíró agglegény volt, s valószínűleg szemérmes is. Talán irigyelte ezt a Schlumpf fickót. – Igen – mondta még egyszer, ezúttal valamivel határozottabban. – És mi ennek az egésznek az értelme, Studer úr?

– Ó, semmi az égvilágon – mondta Studer. – Sonja Witschi szeretne tanúvallomást tenni.

Ez minden bizonnyal enyhe túlzás volt, mivel Sonja Witschi eddig következetesen megtagadta a tanúvallomást. Sőt, néma volt, mint a hal.

– Witschi kisasszony – a vizsgálóbíró roppant udvarias pózt vett fel. – Most azonnal hívatom az írno-
komat, ön pedig közölni fogja velünk, van-e mon-
danivalója az ön édesapja halálát illetően. – Közben
nem nézett fel, s magában saját mondata miatt bos-
szankodott.

Studer szót kért. Majd eljätssza ő a bírósági írnok
szerepét, mondta. Jobb egymás között maradni. S ő
egészen jól elbánik az írógéppel, ha a szükség úgy kí-
vánja. Igaz, csak két ujjal. De biztosan menni fog, ha a
Sonja nem beszél túl gyorsan. A vizsgálóbíró bólintott.
Schlumpfnak fel kellett állnia, ott állt tehát a fal mel-
lett és Sonjára meredt. Sonja pedig beszélni kezdett.

A Witschi-ügy – harmadik és utolsó előtti olvasat

Minden mögött az öreg Ellenberger állt...

– A gerzensteini faiskola-tulajdonos – szólt közbe Studer.

– Honnan tudja ezt? – kérdezte a vizsgálóbíró.

– Apa mondta el nekem. Két héttel ezelőtt, még most is emlékszem rá. Együtt indultunk sétálni, vasárnap volt, az idő is szép. Az erdőben jártunk. Apa azt mondta, otthon már nem bírja ki, anya állandóan kínozza, na és Armin is, a biztosítás végett, amit elzálogosított, s akkor mondta apa, hogy minden mögött az öreg Ellenberger áll. Az az ember anyát mindig felbőszíti.

– Miféle biztosítás? – kérdezte a vizsgálóbíró.

– Tudja, azok a füzetek!... – mondta Studer, mint-ha ezzel mindent megmagyarázott volna. – És...

– És aztán volt még egy társaságnál baleset- és életbiztosításunk is...

Studer ismét félbeszakította:

– És ez volt az öreg Ellenbergernél tizenötezer frankért elzálogosítva, ugye?

Sonja bólintott.

– Ez két éve történt – mondta a lány. – Akkor kezdődött az egész szerencsétlenség. Anyám vagyona idegen részvényekbe volt fektetve, már nem emlékszem, hogy is hívták őket, s ezek sokat kamatoztak...

– Részesevést fizettek... – állapította meg a vizsgálóbíró.

– Igen, s a papírok egyszer csak egy fabatkát sem értek. Apa ekkor fogta az életbiztosítását és elzálogosította Ellenbergernél. Akkoriban apa sokat volt együtt a Schwommal, a Schwomm tanárral. A Schwomm tanárnak volt egy rokona Elzászban. Ez a rokon egy társaságnál, egy német társaságnál dolgozott, amelyik tíz százalék kamatot ígért. Igen, azt hiszem, így volt. És apa nagyon boldog volt, még mondta is, most vissza tudja szerezni az elvesztett pénzt, aztán elment az Ellenbergerhez és pénzt vett fel nála a biztosítására. A pénzt a tanár rokona zsebre vágta és Németországba ment vele... De soha többet nem hallottunk felőle – úgy értem, a pénz felől. Azt az embert Baselban letartóztatták. Nemcsak Gerzensteinben csapta be az embereket, hanem a városokban is. Az a németországi társaság, nos, az tényleg létezett, de neki nem volt hozzá semmi köze. Schwomm tanár kérte apát, hogy ne beszéljen a dolgról. És apa hallgatott is...

– Azt hiszem, ezt az egész históriát nem kell felvennünk a jegyzőkönyvbe, Studer úr – mondta a vizsgálóbíró.

– Persze, persze... – válaszolt Studer, megrántotta párszor az írógép váltóját, aztán összekulcsolta a kezét.

– Most aztán végleg elromlott minden – mesélte Sonja tovább. – Otthon alig lehetett már kibírni. Semmi pénz, sok adósság... Az Armin, akinek abba kellett

hagyni az iskolát, napról napra utálatosabb lett, anya meg reggeltől estig jajveszékelt... Akkoriban gyakran megfordult nálunk Aeschbacher bácsi. Nagyon kedves tudott lenni a községbíró úr, az Aeschbacher bácsi. Majdnem annyira szerettem, mint apát. Amikor látta, hogy egyre szomorúbb leszek, megszerezte nekem azt az állást Bernben. Anya pedig megkapta az újságospavilon-t. Apával a bácsi nem jött ki jól. Magam sem tudom, miért. És apa mindig leste, titokban; néha már félttem. Miért volt az egész? Nem is tudom... Furcsa egy ember ez az Aeschbacher bácsi... – tette még hozzá Sonja, majd elhallgatott egy pillanatra.

– Aeschbacher bácsi rendszerint este jött el hozzánk. Én mindig egyedül voltam otthon. Anyának ott kellett maradnia a pavilonban az utolsó, a kilencórás vonatig, apa is későn jött meg, Armin pedig... Arminnal nehéz volt kijönni.

Hallgatás. A nagy szél az ablakokon túl elcsendesült. A szobában szürkés világosság derengett.

– Senki más nem tudta a faluban – mondta Sonja, és a hangja csendes volt –, de Aeschbacher bácsi boldogtalan ember volt. Én tudtam. És én kedveltem őt, bár nem szívelhette apát. S apa sem...

– Jó, jó, rendben van – mondta a vizsgálóbíró, s látni lehetett rajta, hogy türelmetlenkedik. – Engem leginkább az érdekel, ami a gyilkosság estéjén történt.

Sonja felpillantott, szemrehányóan a vizsgálóbíróra nézett, s aztán olyan hangon, amely az anyjára emlékeztetett, így szólt:

– De hát, ami korábban történt, arról is kell beszélnem, különben maga nem tud követni!

– Hát persze – vélte Studer is –, csak hagyjuk beszélni. Van elég időnk. Schlumpf öcsém, kérsz egy cigarettát?

A Schlumpf legény bólintott. Sonja tovább mesélt.

– Úgy fél évvel ezelőtt apa és az Aeschbacher bácsi között minden megváltozott. Úgy látszott, mintha a bácsi félne apától. És ez... – Sonja megakadt –, ez egy este után kezdődött... – Sonja elpirult és átsandított Schlumpfira. Az meg csak állt, mint a cövek, némán cigarettázott, láthatóan izgatott volt, és mélyen leszívta a füstöt...

– Egyik este megint egyedül voltam Aeschbacher bácsival. Szomorú volt. Ez december elején történt. Odakint már sötét volt. Fel akartam gyújtani a lámpát. Ekkor azt mondja Aeschbacher bácsi: „Hagyd a lámpát, lyányom, fáj a szemem.” Aztán hallgatott és a kövér kezét ernyőszerűen a szeme elé rakta. Én az asztalnál ültem. „Minden rosszul megy. Nem választottak be a bizottságba...” Milyen bizottságba?, kérdeztem. „Á, te ezt nem érted”, mondja ő erre. És hogy menjek oda hozzá egy kicsit. Egy mély karosszékből ült, egy teljesen sötét sarokban. Én odamentem, ő a térdére ültetett és magához szorított. És én egyáltalán nem féltem, mert Aeschbacher bácsi mindig jó volt hozzám.

Sóhajtás.

– Ekkor hirtelen kivágódott az ajtó, felgyúlt a fény. Az ajtóban ott áll apa és Armin. „Úgy”, mondja apa,

„hát elkaptalak végre, Aeschbacher. Hogy jössz te ahhoz, hogy ölelgeted a lányomat?” A bácsi ellökött magától, aztán felugrott: „Részeg vagy, Witschi!”, mondta. Aztán engem elküldött. Egyebet már nem hallottam. Még egy félórát együtt voltak. Az Armin is velük volt. Ettől az időtől fogva a bácsi már alig beszélt velem. De apával egyre rosszabbul álltak a dolgok, a faiskolás öreg Ellenberger papírokat adott neki, azokat ő Bernben beváltotta. Aztán eltűnt Gerzensteinből néha egy hétre, kettőre, majd visszajött, fáradtan, szomorúan. Ha megkérdeztem, hol járt, csak annyit mondott: „Genfben”. Egyszer véletlenül találkoztam apával Bernben. A főpostán. A boltból küldtek ki, hogy adjak fel nekik egy csomagot expressz. Apa nem vett észre. Ott állt egy postafiók előtt, leveleket vett ki belőle, feltépte a borítékokat, majd elhajította őket. Nagyon szomorúnak látszott szegény apa, úgy ment ki a csarnokból, mint valami öregember. Akkor én felszedtem az egyik eldobott borítékot. Egy genfi banktól jött.

– Spekulált, továbbra is spekulált... – mondta Studer halkán, és a vizsgálóbíró bólintott.

Meg lehet bocsátani a Wendelinnek, gondolta Studer. A családjáért tett mindent. Vissza akarta szerezni a pénzt, a felesége pénzét...

Sonja most tovább mesélt:

– Apa akkoriban egyre gyakrabban ment el Ellenbergerhez. És sokat ivott is. Nem rendszeresen. De úgy hetente egy-két alkalommal részegen jött haza. Egyszer pálinkáért küldött. Fél litert kellett vinnem

neki. Korán felment a szobájába. Anya aznap este Aeschbacher bácsinál volt vendégségben. Csak későn jött haza. Másnap reggel az üveg üres volt. Eldobtam, nehogy anya meglássa.

Megint hallgatás. A vizsgálóbíró látszott, hogy nagyon türelmetlen. De Studer nyugtató kézmozdulattal lecsillapította az ideges úriembert.

– Nyolc nappal ezelőtt szokásomhoz híven fél hétkor mentem haza. Apa már otthon, a nappaliban volt, a zongoránál állt, s nem hallotta, hogy jövök. Én pedig meglestem, mit csinál. A kezében volt a váza, amelyik mindig a zongorán áll, megrázta, mire valami megcsördült benne, visszaállította a helyére és az őszi lombos díszet is megigazgatta. Kérdeztem: „Mit csinálsz itt, apa?” Egy kicsit megjéjt. De aztán nem faggattam tovább. Másnap reggel elsőként keltem fel. Tizenöt patronhüvely volt a vázában. Igen!

Sonja ránézett a vizsgálóbíróra, ránézett Schlumpfra. Úgy látszik, hangos csodálkozásra számított. Ám azok mindketten hallgattak. Csak Studer, aki az írógép előtt ült és még egyetlen betűt sem ütött le, csak ő intette le:

– Ezt tudjuk. Az ajtót is megtaláltuk, amelyiket az apád céltáblának használt...

Ettől végre a vizsgálóbíró is furdalni kezdte a kíváncsiság. És Studernek mesélnie kellett a sötét sufni-ban tett felfedezéséről, a gyalult négyzetről a vénségtől megfeketedett ajtón s a lövések ütötte lyukakról, melyek szélein nem látszottak löpornyomok.

A vizsgálóbíró bólintott.

– És mi történt kedden este, mit csinált ön akkor, Witschi kisasszony?

– Sétáltunk az Erwinnel – mondta Sonja, s arca sápadt maradt. – Együtt voltunk az erdőben, szép este volt. Tizenegy órakor hazamentem. Apa még nem volt otthon. Anya az asztalnál ült, a konyhában. Izgatottnak látszott. Armin sem volt otthon. Megkérdeztem, hol maradnak el mindketten. Anya vállat vont. „Odakint”, mondta. És fél tizenkettőkor megjött Armin. Anya megkérdezte: „Megcsinálta?...” Armin bólintott és elkezdte kiüríteni a zsebeit.

– Állj! – kiáltotta a vizsgálóbíró. – Studer úr, írja, kérem. – És a tanúvallomásokra jellemző bevezető kliséet követően lediktálta Sonja elbeszélését.

– Tovább – mondta azután. – A zsebek tartalma?

– Egy browningpisztoly, egy levéltárca, egy töltőtoll, egy pénztárca, egy óra. Armin mindent kirakott az asztalra. Én reszkettem a félelemtől. „Mi történt apával?”, kérdeztem egyre-másra. De anya és Armin nem adott választ. Armin kinyitotta a levéltárcát és kivett belőle egy százas és egy ötvenes bankót. Anya elvette tőle, a fiókos szekrényhez ment, elzárta az ötvenest, és három százfrankossal jött vissza. Armin fogta a pénzt, letette az asztalra és így szólt: „Nos, most jól figyelj ide, s holnap tedd azt, amit mondok. Apa agyonlőtte magát.” „Nem”, kiáltottam és elkezdtem sírni. „Nem! Ez nem lehet igaz!” „Most ne bógj, hanem figyelj ide. Apa úgy találta, ez lesz neki a leg-

jobb. De megbeszélte velünk, anyával és velem, hogy a dolog nem lehet öngyilkosság. Mert ha öngyilkosság történik, a biztosító semmit sem fizet.” Én csak sírtam egyre. Aztán megjegyeztem: „De hát az emberek rá fognak jönni, hogy ő maga lőtt saját magára. A regényekben tényleg így van, na de a valóságban?” Nem volt igazam, őrmester úr?

– Nos, talán, igen... – mormolta Studer és az írógépbe befűzött papírral bíbelődött igen odaadóan. A papír ferdén állt.

– Mondtam is az Arminnak, s megkérdeztem tőle, hogy bírja elviselni, hogy apa értünk ölte meg magát... Akkor azt mondta, megállapodtak apával, hogy csak meglövi magát, ejt magán egy súlyos sebet, mert a biztosító teljes rokkantság esetén is fizet – például a lábába lő az ember, mondta a bátyám, de úgy, hogy amputálni kelljen a lábat... Ezt, pontosan ezt mondta a bátyám...

– Örültség, agyalágyultság, eszelősség! – suttogta a vizsgálóbíró, kinyújtotta a karját, úgy, hogy a kabátujjai szinte könyékig felcsúsztak, s mindkét kezével hadonászott a levegőben. – Hiszen ez... Mit szól hozzá, Studer?...

– Locard, a lyoni Locard doktor, ön tudja, kiről beszélek, vizsgálóbíró úr, egyik könyvében írja – (s Madelin felügyelő barátom előszeretettel idézi) –, tévedés, hogy vannak normális emberek. Minden ember legalábbis félig örült, és ezt a tényt egyetlen vizsgálatnál sem szabad figyelmen kívül hagyni... Emlékszik

az osztrák fogtechnikus esetére, aki egy favágótuskóra tette a lábát, s addig gyötörte fejszével, amíg egyetlen húscafaton lógott – csak azért, hogy magas összegű baleset-biztosítást vághasson zsebre...? Lett is belőle nagy per...

– Na igen – mondta a vizsgálóbíró. – Ausztriában! De mi Svájcban vagyunk!

– Az emberek mindenütt egyformák – sóhajtott Studer. – Mit írok?

A vizsgálóbíró elkezdett akadozva diktálni, de a mondatai annyira szerteágaztak, hogy Studernek nem kis fáradságába került kibogozni ezt a mondat-szerkesztést...

– Tovább, tovább! Witschi kisasszony! – A vizsgálóbíró megtörölte a homlokát egy kisméretű színes zsebkendővel, s a helyiséget levendulaillat lengte be...

Sonja elbátortalanodott. Nem értette, miről tárgyaltak imént az urak. Örültség?, gondolta, mért lett volna örült? Hisz oly nagy szükségünk volt arra a pénzre!...

Aztán tovább mesélt:

– Ekkor anya teljes hidegvérrel megkérdi: „Hol érte a lövés?” És Armin ugyanilyen hidegvérrel válaszol: „A jobb füle mögött.” Ekkor anya elismerően bólint: „Ezt jól csinálta az apus.” Ám ezután vége lett a nyugalmának. Soha nem láttam anyát sírni, akkor sem, amikor az egész pénzt elvesztettük. Mindig csak perlekedett. De most az asztra hajtotta a fejét és a

vállai rázkódtak. „De anya!”, mondja az Armin. „Hisz’ jobb így!” Anya mérgesen felpattant, fel és alá szaladgált a szobában, s egyre csak ezt hajtogatta: „Huszonkét év! Huszonkét év!”

Érezni lehetett, hogy Sonja még egyszer átéli a jelenetet, maga előtt látja az egészet. Szemhéját leeresztette. – Milyen hosszú pillái vannak ennek a lánynak...

Studer ábrándozott... Szóval, az a kép, amit akkor alkotott magának, amikor a Witschinét meglátogatta, mégiscsak hibás volt... Látta az asztalt, s körülötte az embereket: Anastasia Witschi győzködi a férjét, hogy ne legyen gyáva... Biztos, hogy így volt. Ám az asztalnál egy személlyel többet képzelt el a kelleténél: ez a személy Sonja volt.

Sonja semmiről sem tudott, nem mondtak el neki semmit, míg nem állíthatták kész tények elé... és még talán akkor is vonakodott volna, ha... ha nem lettek volna ott azok a regények: „Ártatlanul bűnös” volt a címe az egyiknek – az olyan embereknek, mint amilyen a vizsgálóbíró is, nincs érzékük effajta bonyolult dolgokhoz.

Bonyolult dolgok?...

Hisz egyszerű az egész! Lenyűgözően egyszerű!

De úgy látszik, az egyszerű nyomozó könnyebben megért ilyen bonyolultságokat, mint a sokat tanult ember... Sonja átpártolt az ellenfélhez... Sajátos módon azzal kezdődött, hogy az őrmester felitatta ennek a lánynak a könnyeit... Az ilyen dolog oly finom,

mint a levegőben úszó szálak a vénasszonyok nyara idején; elgondolkodni szabad felőlük, de beszélni rólok? Bizony, mert ha kimond az ember ilyesmit, egyből a fejéhez vágják a Locard-féle idézetet... Joggal! Joggal!...

Furcsa, az ember hangja hogy meg tud változni! Sonja hangja mélyebb lett, s kissé rekedt, amikor folytatta elbeszélését:

– Ekkor azt mondja a bátyám: „Úgyis jóban vagy a Schlumpffal. Még össze is akartok házasodni. Most aztán megmutathatja, hogy tényleg úgy szeret-e. Holnap megmondod neki, hogy keverje magát gyanúba. Úgy kell kinézni a dolognak, mintha ő követte volna el a gyilkosságot... Amíg ki nem fizetik a biztosítást... Akkor majd teszünk róla, hogy szabadlábra helyezték.” Én vonakodtam, de nem sokáig. A butaságom volt az oka. Túl sok regényt olvastam. Mert a regényekben gyakran előfordul, hogy egy férfi feláldozza magát egy nőért, szántszándékkal bezáratja magát, csak hogy ne kelljen a nőt elárulnia. Azután mindent megbeszéltünk. Hogy másnap felkeresem a Schlumpfot, adok neki háromszáz frankot, ő meg elmegy a Medvébe, iszik valamit, s egy százassal fizet. Aztán a bátyám telefonált a Murmann-nak...

Ez az a telefonhívás, amiről Murmann beszélt! Az ismeretlen férfihang! Tényleg úgy volt megrendezve minden, mint egy regényben... Beszélni kellene még azzal az Arminnal... És milyen szerepet játszott az ügyben a fodrászsegéd? Gerbernek van motorkerék-

párja; vajon tud autót is vezetni? Bizonyára! Meg kellene tudni, mit látott Cottereau, Ellenberger főkertésze, amiért oly csúnyán el kellett hogy páholja néhány fickó... Studer egyre jobban az álmaiba merült. – Az öreg Ellenberger pisztolyt vásárolt... Talán mégiscsak két lövés volt? Valaki besegített az öngyilkossági kísérletnél?... Talán tartotta Witschi karját?... Vagy Witschi mellélőtt, s egy másik...

– Tulajdonképpen mért ajándékoztad a töltőtollat a fodrászsegédnek? – kérdezte Studer a beállt csendben. És közben látta maga előtt Gerbert a túlzottan piros ajkával és a kabátjával, amelynek kék hajtókái vannak.

– Együtt látott bennünket azon az éjszakán, a Schlumpfot és engem – mondta Sonja csendesen. – És azzal fenyegetőzött, elmondja a kormánybiztosnak, hogy a Schlumpf ártatlan...

– Mikor látott benneteket? – egészen élesen tette fel Studer a kérdést.

– A szerencsétlenség estéjén, kedden, tíz órakor, a falu másik végén, messze attól a helytől, ahol apát megtalálták...

– Értem – mondta Studer. Aztán ismét az írásba merült. A vizsgálóbíró lassan diktált. Studer követni tudta...

Bár mégiscsak fáradságos munka volt ez. A vizsgálóbíró kezdett kérdéseket feltenni, keresztben-kasul, mindent tudni akart, egyre mélyebbre fúrt, már egy jó félóra, sőt egy egész óra is eltelt. Már Studer

homloka is izzadságtól gyöngyözött, Sonja pedig az összeroppanás szélén állt. Csak a Schlumpf legény tartotta még magát. Állt a falnál, röviden és világosan válaszolt, ha kérdést tettek fel neki. Ugyanakkor nem látszott rajta, hogy túlzottan örülne, hogy hamarosan élvezheti szabadságát. Studer nagyon is jól értette. A hőszerepnek vége – és ez a Schlumpf legény egyáltalán nem úgy viselkedett, mint egy regényhős! Az ártatlanságát bizonygatta, megpróbált véget vetni az életének... Nem, egyáltalán nem volt valami fényes figura... Hála istennek, gondolta Studer; nem állhatta a hőöket. Úgy vélte, hogy épp a hibák azok, amik szeretetre méltóvá teszik az embert...

Végre, végre elkészült a vizsgálóbíró. Az egész kérdezősködés nem derített már ki semmi fontosat. Ha felvették volna Sonja vallomását egy lemezre, gondolta Studer, a benyomás életszerűbb lenne, valódibb, mint ez a függő beszédben megírt jegyzőkönyv... Annyi baj legyen.

– Természetesen – mondta a vizsgálóbíró, miután kegyesen elbocsátotta Sonját („Várj rám, lányom”, mondta neki Studer, „hazaviszlek...”) és Schlumpfot –, természetesen meg fogom beszélni az államügyész úrral a dolgot, és akkor a Schlumpf szabadon bocsátásának már semmi sem fog az útjában állni...

– Óvakodjon ettől, vizsgálóbíró úr – fenyegette meg Studer a mutatóujjával, s furcsa kifejezés bujkált a szemében. – Az államügyész urat egyelőre hagyja ki a játékból. Hisz önnek még bizonyítékokra van szük-

sége, ki kell hallgatnia előbb a fivért meg az anyát. Be kell idéznie a faiskola-tulajdonost. Bizonyítékok kel-
lenek...

– De Studer, az isten szerelmére, hisz a napnál is világosabb, hogy öngyilkosságról van szó...

Studer hallgatott. Aztán így szólt:

– Szeretnék beszélni az autótolvajjal...

– Szükséges ez?

– Igen – mondta Studer.

A vizsgálóbíró megvonta a vállát, mintha azt akarta volna jelezni, hogy az embernek ugyancsak engedékenynek kell lennie. Ám akart egy kis dicsőséget is, ezért tett egy epés megjegyzést:

– Ön az imént Locard doktort idézte, nemde? De... ön... – Studer tekintetétől a vizsgálóbíró hirtelenjében nem tudott tovább beszélni. De az őrmester gátlástalanul kimondta ellenfele gondolatát:

– Úgy véli, hogy én magam is félbolond vagyok? Kedves uram – a vizsgálóbírót eléggé mellbe vágta ez a megszólítás: micsoda közvetlenkedés! –, valamenynyünknek van egy bogár a fejében. Sőt, némelyeknek egész darázsfaszek...

A vizsgálóbíró sietősen a csengőgomb után nyúlt...

Az autótolvaj

A fickó úgy nézett ki, mint valami tacskó-agár keverék. A tacskótól iksz-lábait, az agártól pedig előreugró, hegyes ábrázatát örökölte. Egyébként Augsburgi Hans volt a neve, s ötszörösen büntetett előélettel rendelkezett. Most már a komolyabb elzárás veszélye fenyegette.

Jóllehet Augsburgi Hans inkább más kantonokban űzte az ipart – betörő volt, ám sorozatosan csődöt mondó, kisztílú, nyomorult dilettáns –, Studer mégis ismerte, mert idegen hatóságok felkérésére neki kellett őt fülön csípnie...

– Adj’ isten, Augsburgi – mondta Studer. Felállt az írógép mellett elfoglalt helyéről, elébe ment a belépőnek, és kezét rázott vele. Az ajtóban álló rendőr némiképp megütközött ezen, ám Augsburgert ez a szívélyes fogadtatás nem zökkentette ki a nyugalmából.

– Na nézd csak, a Studer! – mondta. – Adj’ isten, őrmester!

Aztán a vizsgálóbíróhoz fordult:

– Az őrmester ugyanis rendes fickó – mondta Augsburgi. – Szót lehet vele érteni. Őrmester, van egy cigarettája?

– Igen, ha nem hazudsz! – És Studer odakacsintott a vizsgálóbírónak, jelezve, hogy maga szeretné lefolytatni a kihallgatást. A vizsgálóbíró bólintott, megkereste íróasztalán az „Augsburgi Hans, Autó-

lopás” feliratot viselő dossziét, s odanyújtotta Studernek.

Studer belelapozott. Semmi érdekes. „Rutinszerű járőrözés közben... a vasútállomás előtt... a járművezető feltartóztatása... jogosítvány nélkül... a rendőrségi nyilvántartásban szereplő egyénről van szó... nem tanúsított ellenállást... hagyta, hogy elvezess...”

– Az Augsburgernél talált holmik jegyzéke csatolva van az aktákhoz? – kérdezte Studer.

– Hogyne, azt hiszem – mondta a vizsgálóbíró és ismét játszadozni kezdett a papírvágó késsel.

– Hát persze, itt van – és Studer olvasni kezdte:

„Pénztárca, benne 12 frank 50

1 zsebkendő

1 ing

1 nadrág...”

Lejjebb pedig ez állt:

„1 6,5-ös kaliberű browningpisztoly”...

Hát ez meg mi?

– Nos, Augsburger, ez nem csekélység! Fegyverviselés? Mióta van neked revolvered? Életfogytigra akard bevarratni magadat? He?

Ám Augsburger hallgatott.

– Szeretném látni a pisztolyt – mondta Studer.

A rendőr behozta.

– Meg van töltve – jelezte a rendőr.

Studer kézbe vette a pisztolyt, biztosította. A tárban még hat patron volt, s egy a csőben...

– Egyet felhasználtál, Augsburger?

Augsburger kitartóan hallgatott. Csak a bőr rándult meg arca jobb oldalán, mint valami lónak, amelyet böglyök háborgatnak.

– Még csak ki sem tisztítottad a csövet? – Studer egyre vontatottabban beszélt. Ez fel is tűnt a vizsgálóbírónak.

– Hat és feles – mondta Studer és bólintott. – Ugyanilyen kaliberű a golyó is, amely Witschi fejében elakadt...

– Na de őrmester, hiszen már tudjuk, hogy...

– Semmit sem tudunk, vizsgálóbíró úr. Hallottunk egy tervről, hogyan lehetne – amilyen gyorsan csak lehet – pénzhez jutni, de a terv, úgy látszik, nem úgy sült el, ahogyan kellett volna. – Studer látta, hogy Augsburger feléje fordítja egyik nagy fülét, igyekezett hát a lehető leghomályosabban beszélni.

– Egyre csak arra gondolok, amit az Igazságügyi Orvostani Intézetben az az asszisztens eljátszott. A pózra, amelybe a megboldogult Witschinek be kellett állnia, hogy éppen a jobb füle mögött találhassa el magát... Na és a hiányzó lőpornyomok... igaz, hogy cigarettapapírokkal lehetséges a dolog, mégsem hiszem igazán, alighanem több van a dologban, mint véljük.

Studer minden átmenet nélkül elhallgatott. Augsburger lesütött szemmel ült.

– Hol voltál az utóbbi két hétben? – kérdezte meg Studer hirtelen.

– Hát... hol is...

– Nesze, itt egy cigaretta – mondta Studer barátságosan. Eltartott egy ideig, míg füstölni nem kezdett.

– Nézd, Augsburgi – magyarázott Studer atyásan. – Ha nem tudod igazolni, hol voltál akkor éjjel, amikor egy bizonyos Wendelin Witschit meggyilkoltak, akkor csak egyet mondhatok neked: én... De nem, énnekem akkor már semmi közöm hozzád. Az esküdszék tudni fogja, mi a dolga. Ugyanis rablógyilkosságról van szó...

– Na de azt már bevallotta a Schlumpf! – kiáltotta el magát Augsburgi.

– Röviddel ezelőtt vissza is vonta a vallomását, jobban mondva én bebizonyítottam neki, hogy ő semmiképpen sem lehetett a tettes. Előkerült egy tanú is, aki megesküszik rá, hogy a gyilkosság feltételezhető időpontjában együtt volt a Schlumpffal.

– Akkor nekem az az ember hazudott! – mondta Augsburgi haragosan.

– Kicsoda?

– Az öreg Ellenberger.

– Na és miért loptad el vasárnap éjjel a községbíró autóját?

– Túlzottan felforrósodott a levegő Gerzensteinben – mondta Augsburgi, de fesztelensége némiképp alábbhagyott.

– S mért hajtottál egyenesen a vasútállomás előtti tere, ahol egészen biztos lehettél, hogy elkap egy rendőr?

– Eltévedtem, Interlaken felé akartam továbbmenni...

– S erre te áthajtasz a városon, jóllehet minden gyerek tudja, hogy az az út a város felső peremén megy át!

– Inni akartam még valamit...

Egyre vontatottabb válaszok.

– És hol loptad a browningot?

– A browningot? – Augsburgi elkezdte megismételni a feltett kérdéseket, ami jó jel volt, és Studer tudta, hogy hamarosan megtöri. – A browningot? – Aztán igen szaporán:

– Az ott hevert az öreg Ellenbergernél az íróasztalon, onnan vettem el...

– Hm. – Studer elhallgatott. Ebben lehet valami. Az öreg Ellenberger két hete vásárolt Bernben egy 6,5 mm-es browningot. Ez lenne az? A másikat Armin dugatta el a Hofmann-né konyhájában, na de kivel dugatta el? Ebben a pillanatban ez mindegy.

– Te Ellenbergernél laktál? – kezdett el Studer ismét kérdezni.

– Igen. – Augsburgi rábólintott párszor.

– Melyik szobában?

– Fent, a tető alatt.

– Mért fogadott be az Ellenberger?

– Ó, csak úgy, együttérzésből.

– Találkoztál a többiekkel is?

– Ritkán. Az öreg Ellenberger mindig felhozta az ennivalót.

– És ő mondta neked, hogy lopd el a községbíró autóját, hogy hagyd magad elkapni Thunban, az-

tán próbáld meg rávenni Schlumpfot, hogy vallomást tegyen?

– Mi? Hogyan? – kérdezte Augsburgi. Őszintén ijedtnek látszott, Studernek azonban egyre inkább az volt az érzése, hogy a fickó betanult szerepet játszik.

– Egész biztosan te mondtad Schlumpfnek még tegnap, hogy azonnal jelentkezzen kihallgatásra, és mondja a vizsgálóbírónak, ő gyilkolta meg a Witschit. Valószínűleg valami kényszerítő körülmény felemlegetésével vetted rá a vallomásra. Azt mondtad neki, mondjuk, hogy kiderült, nincs minden rendben a gyilkosság körül, inkább öngyilkosság gyanúja merült fel, s az egész családot az a veszély fenyegeti, hogy biztosítási csalásért letartóztatják őket. Az lenne a legjobb, ha Schlumpf magára vállalná a dolgot. Így volt? Nyugodtan bevallhatod, ha így történt. Elég, ha megkérdezzük a Schlumpfot.

– Azt előbb kellett volna megtennünk – mondta a vizsgálóbíró sóhajtva. – De ön mindig olyan heves, kedves Studer, én szóhoz sem jutok.

– Önmagától eszébe sem jutott! – válaszolta Studer kurtán. – De még mindig behozhatjuk a Schlumpfot. Szembesíthetjük... Ám még mielőtt megejtenénk ezt a szembesítést, lenne néhány kérdés ehhez az emberhez.

Elhallgatott és gondolataiba merült.

– A revolvért nálad találták, Augsburgi, soha nem tudod majd bebizonyítani, hogy az öreg Ellenberger íróasztaláról emelked el. Ennek tudatában

vagy, ugye? Ellenberger viszont tagadni fogja. Nem leszel képes bizonyítani, hogy a keddről szerdára virradó éjjelt az ágyadban töltötted. Vagy talán igazolhatna téged az öreg Ellenberger?

– Hát... hát igen, azt hiszem.

– Jól van. Szóval ki bízott meg a Schlumpf rábeszélésével? Beszélj.

– Az... az Armin Witschi...

– Azt kellett mondanod, hogy az üzenet a hűgától jön?

– Igen.

– Egyedül beszéltél vele? Úgy értem, az Arminnal?

– Igen, senki más nem volt jelen.

– Honnan ismerted?

– Ó, csak úgy... Láttam már... Még korábban.

– Szívesen megnézném még az ellopott autót; vagy talán már hazavitte a községbíró úr?

– Igen, tegnap. – A vizsgálóbíró bólintott.

– Annál jobb! – vélte Studer. – Mihelyt megtudok valami újat, jelentem önnek. Egyébiránt a Schlumpfot áthelyeztetheti egy magánzárkába. Nem fogja megpróbálni ismét felkötni magát... Aviszonlátásra!

Ez az „Aviszonlátásra!” sajátos gyönyörrel töltötte el Studert.

Magában még akkor is nevetett, amikor végigment a folyosón, hogy megkeresse Sonját.

Látogatások

Sonja kezei Studer vállán nyugodtak. Az őrmester kellemesnek találta ezt az érintkezést. Az eső is elállt, az ég most fehér volt. Északkeletről viharos, hideg szél fújt, de Studer a hátába kapta, s így nemigen jelentett akadályt. Jó kis tragacsot szerzett be magának ez a Murmann csendőr. Nem ütött nagy zajt. Ha Studer lepillantott a fekete aszfaltra, fehércsíkos mintázatot látott rajta. Minden jó és szép lett volna, de az őrmester nem érezte jól magát. Fájt a feje, s a mellkasa jobb oldalán, meglehetősen mélyen, egy szúrós pont rakoncátlanzkodott. A legelső vendégfogadónál Studer megállította a motort, bement és rendelt egy grogot. Ez volt a mindent gyógyító medicinája.

– Hova valósi a pincérnő? – kérdezte, s a szavak kissé nehézkesen jöttek elő a szájából.

– Melyik pincérnő? – kérdezte Sonja.

– Az ott, a Medvében. A fivéred barátnője.

– Zägerschwilben lakik. Miért, őrmester?

– Zägerschwil? Az messze van?

– Nem éppen túl messze – mondta Sonja –, de hát rosszak az utak. Kis falu Emmentalban. Egy dombon...

És Sonja mindezt honnan tudja? – Hát az Armin mesélte egyszer, hogy a pincérnő egyik szabadnapján odafent járt vele. – El akarja venni Armin ezt a lányt? Hisz az sokkal idősebb nála. Vagy nem? – Így van,

de a szüleinek van pénze, s maga Berti is összespórolt valamennyit. Armin volt is már párszor a szülőknél.

– Ne látogassuk meg a szülőket? – kérdezte Studer és rendelt még egy cseresznyesnapszos kávé. Erőt kell gyűjteni. A szűrős pont lassan elenyészett, a fejfájás felszállt és tovalebegett a levegőben, mint valami könnyű fejfedő, amelyet felkap a szél.

– Mit akar ott? – kérdezte Sonja.

– Te buta! Az Armint meglátogatni. Meg kell tőle kérdeznem egyet s mást.

– Úgy gondolja, hogy Armin...

– Hol lehetne máshol? Útlevele nincs, tehát külföldre nem mehetett, a várostól pedig fél, nem így van?

Sonja szótlanul bólintott.

– Akkor pedig csak a leendő após és anyós marad. Mi a nevük?

Kräienbühl a család neve. Miért is ne? Berta Witschi-Kräienbühl, egészen jól hangzik, sőt, előkelően. Előkelőbben, mint a Witschi-Mischler. Bizony sok minden múlik a néven. Studer magához tért. Micsoda lüke dolgokat forgat ő itt a fejében? Bal kezével lopva megfogta a jobb keze pulzusát. Valamicske láza biztosan van. De most nincs idő ágynak dőlni. Előbb fel kell deríteni ennek a Wendelin Witschinek a halálát. Nincs mese... Witschi-Kräienbühl vagy Kräienbühl-Witschi. Mindegy! Csak semmi csüggedés. A kávé jó volt, talán inni kellene még egyet? Jól van. És Studer ivott még egy másodikat is. Sonja egy

kiflit mártogatott a kávéspoharába és evett; hát persze, csoda lenne, ha egy ilyen lány nem éhezett volna meg.

Előbb őt kellene hazavinni? De otthon úgysem kap meleg ebédet.

– Éhes vagy, Sonja? – kérdezte Studer. – Ha enni akarsz valamit, szólj csak! Sonkás kenyeret? – Sonja a fejét rázta.

– Később – mondta.

Kräienbühl-Mischler, Aeschbacher-Ellenberger, Gerber-Murmann... Na várjunk csak! Mi is a csendőr feleségének a lánykori neve? Studer oly sok kombinációt végigpróbált, hogy zúgott tőle a feje. Felállt.

– Gyerünk, induljunk. – Csak nagy nehezen sikerült neki felszedezgetni a visszajáró pénzt az asztalról. De Sonja segített. Így már ment.

Később is jól ment minden, mihelyt az őrmester Murmann járgányának nyergében ült. Sonja irányította. Borzalmas utakon jártak, melyek tele voltak gödrökkel, s a motorkerékpár akkorákat szökkent, mintha ugróversenyen lettek volna. Studernek az volt az érzése, hogy álmában motorozik.

Végül jött még egy emelkedő (Bangartenből kifelé jövet Studer kénytelen volt az irány felől érdeklődni), s máris megérkeztek. Nagy tanya. Öreg bejárati kapu. Csend volt. Egy lelket sem lehetett látni. Studer átment az udvaron, a konyhaajtó nem volt zárva, bekopogott.

– Tessék! – kiáltotta egy türelmetlen hang.

– Adj’ isten, Armin – mondta Studer barátságosan. – A Sonja is velem jött.

Armin Witschi ezúttal kissé ziláltan nézett ki. Alacsony homloka felett most nem tornyosultak oly diadalmasan a hajhullámok, mint korábban.

– Az őrmester! – dadogta a legény.

– Pszt! – mondta Studer és egyik ujját az ajkára szorította. – Nem kell mindenkinek megtudnia, hogy a rendőrség jár nálad látogatóban. Ez csak amolyan baráti látogatás, tudod, nyugodtan idefenn maradhatsz, míg el nem ül a vihar. Senki sem hall bennünket? – kérdezte hirtelen Studer.

Armin a fejét rázta. Most, hogy egyedül volt, egyáltalán nem látszott olyan pimasznak. A szája sarkában nem volt ott az a gúnyos mosoly. Hétköznapi, ijedt fiú volt, akinek szemlátomást az volt csak a szíve vágya, hogy amilyen gyorsan csak lehet, elfelejthesse ezt a kellemetlen históriát.

– Mért menekültél el? Tudod, én rögtön rájöttem, már tegnap délután, amikor a Berta a nyitott ajtóból feléd intett. De mire kellett neked ötszáz frank? Hiszen itt nincs is mire kiadnod.

Tovább akart menni, felelte Armin. Messze el innen. Úgy tervezte, illegálisan átlépi a határt és megy Párizsba; van ott egy barátja, aki szerzett volna neki útlevelet. – S hol vannak a Kräienbühlék? – Babot ültetnek, alighanem, vélte Armin. – Jól van!, szólt Studer. Amit meg tudni szeretne, pár szóval elmondható.

Az őrmester elővette zsebéből a noteszát. Közben érezte, hogy a szíve erőseket dobban és szinte zaka-
tol, de nem a Witschi-ügy volt az a körülmény, amely
szívdobogást okozott az őrmesternek.

– A húgod már mindent elmondott. Most azt kell
megnéznünk, tisztázni tudjuk-e a biztosítási csalást,
mert, ugye, valószínűleg ilyesmiről lesz szó, ha... Hát
ez az, ha. De most egyértelmű választ várok tőled: mit
terveztetek el annak idején apáddal?

És Armin minden vonakodás nélkül beszél-
ni kezdett. Igen készséges volt, talán túlon túl is az.
De hát így van ez mindig az ilyen jellemű fickóknál,
gondolta Studer. Fölényeskednek, ha társaságban
vannak, de ha négyszemközt beszélsz velük, meghu-
nyáskodnak...

Az apja sokáig vonakodott attól, hogy balesetet
színleljen. Ám végezetül, amikor Ellenberger nem
akart több pénzt adni, amikor már szinte ellepte őket
az ár, akkor végre belegyezett az apja.

A lábába kellett volna lőnie, aztán addig vár-
ni, míg ő, Armin, eldugja a revolvert, majd ordítani.
Biztosan jött volna valaki, hisz Ellenberger faiskolája
igen közel van ahhoz a helyhez, amelyet kiválasztot-
tak, s akkor az apjának azt kellett volna állítania, hogy
rátámadtak, kirabolták.

– Úgy gondoltuk, legjobb lesz, ha a dolgot (a 'dol-
got!'), mondta Armin) késő este csináljuk meg. Akkor
apa előadhatja ezt a történetet, s az emberek el is fog-
ják neki hinni, hogy nem látta a támadóját. S akkor

nem lesz semmi idegesítő kérdezősködés, a gyanú Ellenberger munkásaira terelődik, hisz azok büntetett előéletűek. Ám egynek sem görbül a haja szála se, mert igazolni tudják az ártatlanságukat; a dolgot ejtik, s a biztosító kifizeti nekünk a pénzt...

– Hm – brummogta Studer. – De aztán minden másként történt.

– Olyan estében állapotdunk meg, amikor apa biztos, hogy némi kézpénzzel jön haza, s még beszélünk is róla, jobban mondva, apa beszélt róla Ellenbergernél, s a munkások is hallották. Ezt így terveztük el. Apának volt egy browningja.

– Kitől kapta?

– Az öreg Ellenberger vette neki a városban...

– Ez biztos?

– Igen. Az öreg Ellenberger tudott a dologról. S az Aeschbacher bácsi is.

– Igen?

– Anya elmondta neki. Végül is a rokona.

– És községbíró... – mondta Studer csendesen, s úgy ingatta a fejét, mint valami öreg zsidó, akinek hirtelen megvilágosodik egy homályos talmudi mondat értelme.

– Igen. Apa próbálövéseket adott le a browningból, cigarettapapírokat tömött a csőbe, míg ki nem okoskodta, mit kell tenni, hogy ne maradjanak löpornyomok. Nos, azon az estén lesben állva vártam rá. Tíz órától fogva. Hallottam apa motorkerékpárját, ő leszállt róla, ahogy megbeszéltük, meglátott engem, s

még oda is intett, majd a motor mellé rakta a levéltárcáját, az óráját, a töltőtollát...

– Parker Duofold – mondta Studer egy áruját reklámozó kereskedő hangján.

– Így van. S aztán bement az erdőbe. Soká tartott, míg elhangzott a lövés. És nem is egy, hanem kettő. Ezen persze csodálkoztam. Mert a lövések rövid egymásutánban csattantak. Nem tudtam mire vélni a dolgot. Ha az elsővel nem sebesítette meg magát, ostobaság még egyszer lőni, mert a másodikhoz megint cigarettapapírt kellene a csőbe gyömöszölni, s az el is tart egy ideig.

Csend. Sonja kurtán felsóhajtott, elővette gombóccá gyúrt zsebkendőjét és megtörölte a szemét. Studer kezét a lány kézfejére tette.

– Nem kell sírni, lányom – mondta. – Olyan ez, mint a fogorvosnál, csak addig érzi az ember, míg elhelyezik a fogót, utána már meggy minden magától. – Sonja még el is mosolyodott kissé.

A sparherdben pattogva égett a fa, egy serpenyőre borított fedőről vízcseppek hullottak a tűzhely platnijára, és halk sercenésekkel elpárologtak. Mindhárman ott ültek az asztalnál, amelynek viaszosvászon terítője zsírosnak és hidegnek hatott. A nyitva hagyott ajtón át egy magányos tyúkot lehetett látni, amely azzal kísérletezett hiábavalóan, hogy félrekaparja a járdaköveket. Igen serény volt ez a kis fehér tyúk, s igen csendes...

– Akkor bementem az erdőbe. Keresni kezdtem apát. Előre kiválasztottuk a helyet, hogy ne kelljen

sokáig keresgéltem a revolvért. Végre rábukkantam apára. Egészen más helyen feküdt.

– Más helyen? Biztos vagy ebben?

– Igen. Egy nagy bükkfát jelöltünk ki találkozási helynek, de apa úgy jó harminc méterrel arrébb feküdt, egy fenyő alatt.

– Igen, egy fenyő alatt. S ez volt a szerencse... – mondta Studer csendesesen.

– Mért szerencse? – kérdezte fojtott hangon Sonja.

– Mert különben nem vehettem volna észre, hogy apád kabátjának hátán nincsenek fenyőtűk.

A két testvér csodálkozva nézett rá, de Studer leintette őket. A szúrós pont a mellében ismét jelentkezett, feje forró volt. Isten mentsen további magyarázkodásoktól!...

– Ott feküdt a fenyő alatt, és lőtt seb volt a jobb füle mögött. Láthattam, mert volt nálam egy zseblámpa. A revolver a keze mellett volt.

– A jobb vagy a bal keze mellett?

– Várjon, őrmester, gondolkodnom kell. A kezei kétoldalt ki voltak nyújtva, s a browning középen feküdt...

– Ez nem segít rajtunk – mondta Studer.

– Felvettem a fegyvert és hazamentem. Útközben aztán végiggondoltam, mi lesz a teendőnk. Apa halott. Talán jobb is neki így. Tudtam, hogy Aeschbacher bácsi csak a kedvező alkalmat lesi, hogy bezárasssa Hansenbe vagy Witzwilbe.

– A levéltárcát és a többi holmit azonnal magadhoz vitted, miután apád lerakta őket?

– Nem, nem azonnal. Ugyanis valami közbejött. Meghallottam, hogy közeledik egy autó...

– Honnan jött az autó, a falu felől vagy a másik irányból?

– A falu felől, azt hiszem.

– Azt hiszem! Azt hiszem! Nem tudod biztosan?

– Nem, mert mihelyt meghallottam az autót, mélyebbre bementem az erdőbe.

– Azon az oldalon álltál, amelyen az apád az erdőbe ment, vagy a másikon?

– A másikon, így még az úton is át kellett vágnom.

– S akkor már nem volt ott semmilyen autó?

– Nem. De történt valami furcsaság azzal az autóval. Egészen lassan haladt, ezt hallottam a motor zajából, a fényszórók bevilágították az utat, s az erdőt is, egészen széles körben, így aztán én lelapultam a földre, nehogy meglássanak. Az út alulról és fölülről is kanyart vesz azon a helyen, nem nagyon lehet tudni, melyik irányból jön a járgány – tette hozzá Armin bocsánatkérőleg.

– És aztán?

– Igen, a fényszórók hirtelen kialudtak, s nem hallottam többé a motorzajt sem. Vártam egy darabig, aztán közelebb kúsztam az úthoz. De az autó eltűnt.

Az öreg Ellenbergernek van egy kis teherautója, azzal szállítja a rönköket. Ellenberger fizette az életbiztosítás prémiumait...

– Te pedig akkor felszedted a holmikat, amelyeket apád otthagzott az útszélen, és hazamentél?

– Igen – Armin bólintott.

– Elkísérsz engem Bernbe, lyányom? – kérdezte Studer. – Azt hiszem, itt már mindent megtudtunk, amire szükség volt. – Felhúzta az óráját. – Kettőre alighanem oda is érünk. Nálunk meg is ebédelhetünk. Aztán megvársz engem otthon. Este pedig hazaviszlek. Apropó, ki dugta el a revolvért Hofmann-nénál? A Gerber? Mindjárt gondoltam...

Mikroszkópia

Este tíz felé járt az idő, amikor Dr. med. Neuen-schwandernél (rendelés 8–9-ig) megszólalt az éjjeli csengő. Az orvos nagydarab, csontos, hosszúkás arcú ember volt, a harmincas éveinek végét taposta, s a környéken elég széles körben ismerték és szerették. Megvolt az a furcsa szokása, hogy igen magas számlákat állított ki a gazdag parasztnak. Viszont más embereknél olykor otffelejtett egy húszas bankót vagy egy ötfrankost a konyhaasztalon. Ha netán rajtakapták ilyesmin, igencsak haragudott.

Amikor meghallotta a csengőt, ingujjban ült az íróasztala mellett. Gondolatban végigsorolta a pácienseit, akiknek szükségük lehet rá esetleg, de egyetlen súlyosabb esetre sem emlékezett.

– Talán valami baleset – mondta dűnnyögve. Aztán ment ajtót nyitni. Kék esőkabátot viselő, vaskos ember állt az ajtó előtt. A széles peremű, fekete filckalap alatt a férfi arca nem volt igazán jól látható.

– Na mi van? – kérdezte a doktor bosszúsan. – Van-e a doktor úrnak mikroszkópja? – Hogy micsoda van-e? – Mikroszkóp. – Van hát. Mért ne lenne? De minek az? Ilyenkor, éjnek idején? Nem érne rá reggelig a dolog? – Nem.

A kék esőkabátos férfi energikusan rázta a fejét. Aztán bemutatkozott: Studer őrmester, nyomozó.

– Na, győjjék bejebb – mondta a doktor és fejcsóválva bevezette késői látogatóját a rendelőbe.

– A Witschi-ügy? – kérdezte tömören Neuenschwander.

Studer bólintott.

A doktor kivette a szekrényből a világos színű dobozt, amelyben a mikroszkópját tartotta, odaállította az asztalra, majd a vízcsaphoz ment, megmosott egy üveglapocskát, alkoholba mártotta, megtörölte...

Studer közben elővett a zsebéből egy borítékot. Óvatosan parányi mennyiséget szórt a boríték tartalmából az üveglapocskára, ráhullajtott egy vízcseppet, majd ráhelyezett egy második, még vékonyabb lapocskát.

– Színezní? – kérdezte Dr. Neuenschwander.

Studer nemmel válaszolt. Feje tűzvörös volt, időről időre nyugtalanító recsegés tört elő a torkából, szemei pedig szabályosan vérben úszott. Az orvos ránézett az őrmesterre, feltett az orrára egy szarukeretes szemüveget, még alaposabban megnézte magának Studert, majd szótlánul a csuklója után nyúlt és szárazon így szólt:

– Ha elkészül, meg fogom vizsgálni magát. Egyáltalán nem tetszik maga nekem, őrmester, de tényleg, épít se.

Studer rekedt recsegést hallatott, köhögött – s ez igen gyötörő köhögés volt.

– Mellhártyagyulladás van. Ágyba, jó uram, ágyba!

– Holnap! – sóhajtotta Studer. – Holnap délután, ha már így akarja, doktor úr. De most még annyi minden tennivalóm van... A legfontosabbakon már túl vagyunk, s ha ez itt...

Studer úgy helyezte el a mikroszkópot, hogy az asztali lámpa igen erős fénye éppen a kis tükörrre eszen, majd a lencse fölé hajolt.

Reszkető ujjával tekergette a csavart, de nem sikerült eltalálnia a helyes beállítást. Egyszer már annyira túltekerte, hogy az orvos közbeavatkozott:

– Még eltöri nekem az üveglapot! – mondta bosszúsan.

– Állítsa be maga, doktor – mondta Studer bele-törődve. – Ez az átkozott rezketés!

– És mi az a fontos, amit meg akar találni?

– Lópornyomokat – nyögte Studer.

– Ééértem! – mondta Dr. Neuenschwander, és óvatosan tekerni kezdte a csavart.

– Egyértelmű – mondta végül, és kiegyenesedett. – Nem vagyok ugyan törvényszéki vegyész, de még korábbról emlékszem. Íme, nézze csak, őrmester, ezek a nagy körök zsírcseppek, s a zsírcseppekben sárga kristályok látszanak. Fölöttébb valódinak látszik. Ám vajon elég lesz bírósági bizonyítéknak?

– Arra nemigen lesz szükség – mondta Studer ne-hézkesen. – És bocsásson meg, doktor úr, hogy ilyen késői órán zavartam.

– Hüleség – mondta Dr. Neuenschwander. – De még meg kell mondania nekem, hol találta – s mu-

tatóujjával a borítékra bökött – ezt a port. Állj, most nem beszélni! Először a zakót levetni, aztán az inget, felfekszik arra a nyugágyra, hadd hallgatózzak bele kissé a mellkasába, megtudni, mi is zajlik odabenn. Adok magának valamit erre az éjszakára.

Dr. Neuenschwander hallgatózott, kopogtatott, kopogtatott, hallgatózott. Szemlátomást az a hely érdekelte leginkább, ahol Studer azt a szűrő pontot érezte. Lázmérőt dugott az őrmester hóna alá, bizonyos idő múlva fejcsoválva szemlélte a vékony higanyoszlop állását, s aggodalmasan így szólt: – Harmincnyolc kilenc! – Még egyszer ellenőrizte a pulzusát, morgott valamit, ami olyasmire emlékeztetett, hogy „Na persze, szivar!”, majd egy üvegszekerényhez lépett. Míg a kis injekciós tűt egy ampullából megtöltötte, azt mondta:

– Most pedig, őrmester, azonnal ágyba. Beadok magának néhány egészen erős szert. Ha éjjel alaposan megizzad, holnap még befejezheti a dolgát. De saját felelősségére, megértette? Aztán ha befejezte ezt a hajszát, kórházérett lesz. Én a maga helyében fognék egy autót, és egyenesen odamennék. Még szerencséje van, hogy száraz mellhártyagyulladását kapott. De fordulhat rosszabbra is még. Most pedig tényleg szeretném tudni, mért kért tőlem ilyen késői órán mikroszkópot. Várjon még! – Az orvos különböző üvegcsékből különböző folyadékokat öntött egy pohárba, forró vizet töltött rá, s megitta Studerrel. Randa íze volt. Studer belerázkódott. Aztán kapott még egy injekciót, felöltöztetett, s fel is kelt volna mindjárt.

– Fekve maradni! – teremtette le az orvos.

És Studer fekve maradt. Az íróasztali lámpának zöld bádogernyője volt. A fal melletti polcokon vastag könyvek sorakoztak. A patikaszagú helyiségben Studer hanyatt feküdt, kezét a tarkója alá dugva.

– Szóval? – kérdezte a doktor.

Studer mélyeket lélegzett. Aznap először fordult vele elő, hogy igazán mélyeket lélegezhet.

– A lőpornyomok – mondta – jelentették az utolsó láncszemet, ahogy a regényekben szokás mondani. Tulajdonképpen nem is lett volna szükségem az egészre. Már előtte világos volt minden...

És mesélni kezdett útjukról Thunba, Sonja vallomásáról, az Armin Witschinél tett látogatásról, a berni útról.

– Ma már végeztem egy mikroszkópos vizsgálatot – mondta és megeresztett egy mosolyt a plafon felé, arcán kövér izzadságcseppek gördültek le, a homlokát olykor-olykor végigtörölte. – És tudja, doktor úr – Studer váratlanul irodalmi nyelven kezdett beszélni, de ezúttal nem valami bosszúság nyomta el benne a meghitt hazai dialektust, sokkal inkább a láz volt ludas a dologban –, a golyó, amit Wendelin Witschi úr fejében találtak – és Wendelin Witschi úr a berni Igazságügyi Orvostani Intézet asszisztense, Dr. Giuseppe Malapelle nyilatkozata szerint alkoholhulla volt, több mint 2 ezrelék volt a vérében –, szóval az a golyó abból a revolverből származott, amit ma reggel találtam meg annál az Augsburgi nevű dilettáns

betörőnél. – Studer kuncogott, mint valami iskolás fiú. – Ha tudná a vizsgálóbíró, hogy meglovasítottam a revolvert! Jó fiú az a vizsgálóbíró, de fiatal! És mi oly öregek vagyunk! Nemde, doktor? Ősöregek. Mi mindent értünk, nekünk mindent meg kell értenünk. Hogy is mondta Hoffmann-né? Ne ítéljetek, hogy ti sem ítéltessetek! Nagyon helyes! Kitűnő! Ki is mondta még ezt? Már nem tudom. Akkor már könnyű volt kitalálni, honnan származik a revolver. De ezt Studer nem árulja el. Oly nagy a hőség itt magánál, doktor úr, még májusban is fűt? Mint a vizsgálóbíró? Volt egyszer nekem egy nagyszerű álmom, egy ujjlenyomatról szólt, egy hüvelykujj óriási lenyomatáról. Ön nem tenyérjós, illetve... álomfejtő, doktor úr? Dolgoztam egyszer egy ügyön, ami egy bolondokházában játszódott. S ott dolgom akadt egy úrral, aki – várjon csak, hogy is hívják az ilyent? – igen, pszichoanalitikus volt. Megfejtette az álmokat, meg tudta önnek mondani egészen pontosan, mi is a helyzet önnel. Aztán meghalt az analitikus úr, az egész álomfejtése nem segített rajta. De mit is akartam elmondani? Minden olyan kusza... Tudni akarta, hol találtam a lőpormaradványokat? Várjon csak... Ismeri a Cottreau-t? A főkerészt? Igen? Mit gondol erről az emberről? Aggkori hülyeségben szenved kissé, nincs igazam? Ő tudott valamit, de néhány fickó elpáholta. Látta azt, aki... Nem akarom nevéen nevezni. Látta őt aznap este, vagy ha jobban tetszik, azon az éjszakán. Mikor van vége tulajdonképpen az estének, s mikor kezdődik az éj-

szaka? Tudná ezt nekem definiálni, doktor úr?... Ön biztosan tudja, hogy az autók oldalajtáján zsebek vannak, tudja, ahol a térképet tartják. Azt a port egy ilyen zsebből kapartam ki. Az utolsó láncszem, doktor úr, Studer őrmester nem blamáta magát. Ám Studer őrmesternek fogalma sincs, hogy fog végződni az egész történet. Halvány fogalma sincs! Képzelve el!... Aludni akarok – mondta hirtelen Studer. Becsukta a száját, ráncos szemhéja lecsukódott, mélyet sóhajtott.

– Szegény fickó! – mondta Dr. Neuenschwander. Elment az egyik szomszédjáért. Ketten vitték át Studert a vendégszobába, ott levetkőztették és tisztességesen betakargatták. Neuenschwander még megtöltött egy hőpalackot forró vízzel, s azt Studer jéghideg lábához tette. A szobaajtót nyitva hagyta és visszament az íróasztalához. Éjjel egy óra tájig olvasott. Óránként utánanézett az őrmesternek. Annak, úgy látszik, nyomasztó álmai lehettek. Gyakran mormogott, majdnem mindig ugyanazokat a szavakat:

„Mikroszkóp”, „hüvelykujj... lenyomat” – ennyit lehetett kivenni. Na és még egy női nevet: „Sonja”.

Négy órakor Dr. Neuenschwander még egyszer felkelt. Studer láza visszaesett harminchétre.

A Wendelin Witschi-ügy – utolsó olvasat

Nyomasztó temetés.

Természetesen újfent esett. A temető löszös talajában azonnal sárga vízzel teltek meg a lábnyomok, mihelyt az ember kicibálta a lábát a vendégmarasztaló sárból. Wendelin Witschi sírját tíz esernyő vette körül, s a tíz felhúzott fekete ernyővászónra hulló esőcseppek halk, szomorú indulót doboltak.

A pap rövidre fogta a szertartást. Sonja zokogott. Witschiné merev pózban állt a lánya mellett. Ő nem sírt. Armin nem jött el. A papot követően Aeschbacher községbíró mondott pár szót. Szemlátomást nehezére esett a dolog.

Studer Dr. Neuenschwander mellett állt, s örült, hogy rátámaszkodhat az orvos karjára. Ám amikor valamennyien elindultak a temetőkapu felé, Studer elvált kísérőjétől, utolérte a községbírót, s így szólt hozzá:

- Községbíró úr, beszélnem kell magával.
- Velem, őrmester?
- Igen – mondta Studer.
- Akkor jöjjön!

Aeschbacher autója az utcán állt. A községbíró kinyitotta az ajtót, bepréselte magát a vezetőülésre, s intett Studernek. Az őrmester beszállt. Búcsúzóul kezet rázott az orvossal, majd ő is becsukta az ajtót.

Szűk volt a hely az autóban, mert mindketten meglehetősen terjedelmesek voltak. Aeschbacher önindítózott. Studer mereven bámulta a zsebet a kocsiajtón.

Aeschbacher hallgatott. Az autó megfordult, elindult visszafelé a faluba, miközben elhaladt sok-sok bolti cégér mellett. Gerzenstein, a boltok és hangszórók faluja! – Mikor is nevezte így ezt a falut? Már régebben? Vasárnap. És ma kedd van. Mindössze két nap telt el.

A hangszórókat nem lehetett hallani. Vagy túl korán volt még, vagy a kocsi motorzaja nyomta el a belőlük áradó zenét, beszédet.

A falu, Gerzenstein. Falu? Hová tűntek a parasztok ebből a faluból? Egyetlenegyét sem látni belőlük. Alighanem a boltok homlokzatai mögött laknak, valahol rejtve, a házak hátterében.

Aeschbacher szuszogott. Szemlátomást sok minden nyomasztotta.

És mialatt a kocsi bekanyarodott a vasútállomás utcájába, a főutca és a Gerzensteini Híradó nyomdája közötti rövid útszakaszon Studer még egyszer átélte a tegnapi estét.

Itt volt mindjárt a Cottereau, aki végre hajlandó volt beszélni. A Cottereau, aki látta, ahogy Aeschbacher elrejtje a browningot a kocsiajtó egyik zsebében. Cottereau jól emlékezett mindenre. Sétálni indult azon az estén, azon a keddi estén. Egyébiránt látta a dráma valamennyi szereplőjét, a Schwomm tanárt,

aki egy harmadikos polgári iskolás lánnyal indult sétálni (ezzel magyarázható a tanár gyanús hallgatása!), a Wendelin Witschit, aki leszállt motorbiciklijéről és eltűnt az erdőben, felismerte Aeschbacher autóját, látta a községbírót, ahogy utána ment Witschinek...

– Azt hiszem, legjobb lesz, ha elmegyünk hozzánk, a lakásomra, ugye? – mondta Aeschbacher. Az autó egy vaskapu előtt állt meg, amelynek aranyozott csipkézete volt. Ott volt az ívlámpa azokkal a ferde, vörös virágokkal a talapzata körül, ott volt a vasútállomás a pavilonnal, ahol Anastasia Witschi máskor regényeket olvasott, míg a vevőkre várt. Anastasia Witschi asszony, aki rokonságban állt a községbíróval...

Mit is mondott, amikor annak idején megtudta, hogy a férje meghalt?

– Huszonkét év!

És fel és alá rohangált a szobában.

– Ahogy tetszik – felelt Studer Aeschbacher kérdésére, amely tulajdonképpen nem is kérdés volt, hanem sokkal inkább felszólítás. Az őrmester minden feltűnés nélkül oldalról leste a kövér férfit.

Iroda. Lányok ültek íróasztalok mellett, és amint Aeschbacher feltűnt az ajtóban, elkezdtek vadul verni írógépeik billentyűzetét.

– Jó napot, igazgató úr, isten hozta, községbíró úr...

Most egy idős férfi, alig nagyobb, mint egy törpe, állta el Aeschbacher útját. Nyomtatott lapokat tartott a kezében. Mutatóujja, amellyel a nyomtatott szöveg sorait követte, elkorcsosult hegyben végződött. Stu-

der mindezt szinte túlon túl is tisztán látta. Ugyanakkor kutyául érezte magát. Az volt a benyomása, mint ha lábait flanelrongyokból varrták volna össze, aztán megtöltötték őket fűrészporral.

A fehér hajú törpe terjengős mondókájára Aeschbacher csak szórakozottan válaszolt. Csak ment, egyre ment előre. Kalapját levette, a barna tincs még mindig ott lógott a homlokában.

Kicsi ajtó. Lépcsőház. Az első emeleten a lakás-ajtó. Az ajtó mellett sárgaréz tábla, amelyen fekete betűkkel ez állt: *Aeschbacher*. Semmi keresztnév, semmi rang, semmi más. Az egész jól illett ehhez az emberhez.

– Lépjen be, őrmester – mondta a községbíró. Nincs valami törés Aeschbacher hangjában? Bár most is úgy cseng, mint a Berni Rádió bemondójának a hangja, mégis megváltozott benne valami. Vagy tán, gondolta Studer, hallucinálnék? A láz tenné?...

Ott állt a lakás folyosóján. A konyhaajtó nyitva állt. Savanyú káposzta és szalonna illata terjengett. Studert a hányinger kerülgette. Tegnap dél óta nem evett egyetlen falatot sem. Gyomra általános sztrájkot hirdetett. Még sokáig kell ácsorognia itt a folyosón?

A konyhából egy asszony lépett ki. Kicsi volt és sovány, a haja fehér orgonára emlékeztetett. Igen, olyan volt, mint az orgona. Szürke, igen béketűrő tekintetű szeme volt ennek az asszonynak. Bizonyára nem volt mindig könnyű feladat Aeschbacher községbíró feleségének lenni.

– A feleségem – mondta Aeschbacher. Aztán: – Studer őrmester.

A szürke szemekben enyhe megütközés. Majd változott a tekintet, ijedtséget mutatott.

– De ugye nem történt semmi baj? – kérdezte hal-
kan az asszony.

– Nem, dehogy – mondta Aeschbacher nyugtató-
lag. Közben nagy, kövér kezét felesége keskeny vál-
lára tette, s ez a mozdulat olyan gyengéd volt, hogy
Studernek hirtelen az volt az érzése, most már sok-
kal jobban ismeri a községbíró, mint korábban. Hát
igen, az élet mindig egészen másként fest, mint az em-
ber vélné. Ez az ember nem csak brutális alak, szem-
látomást tud ő másmilyen is lenni...

Nagy szoba, valószínűleg dohányzószalonnak
szánták. A falon néhány kép, s bár Studer nemigen
volt járatos a festészetben, a képek szépnek tűntek.
Nagy, színes reprodukciók, napraforgók, délfrancia
táj, néhány rézkarc. A tapéta szürke volt, a padlót fe-
hér szőnyeg borította, amelyen fekete-piros mintázat
volt látható.

– A feleségem rendezte be – mondta Aeschba-
cher. – Üljön le, őrmester. Mit iszik?

– Amit maga is jónak lát – felelte Studer –, csak ne
málnaszörpöt vagy sört.

– Konyakot? Mit szól hozzá? Nem néz ki vala-
mi jól, őrmester. Mi baja? Készítsen magának a fe-
leségem egy grogot? Jól emlékszem, hogy szereti a
grogot?

Kellemetlen szituáció. Mért ilyen udvarias ez az Aeschbacher? Vajon mi van a háttérben?

A községbíró kiment, miután megkínálta Studert egy szivarral. Jóféle szivar volt, de az íze mintha égett kaucsuké lett volna. Studer halált megvetve szívta.

Aeschbacher visszajött. Három üveg volt nála: konyak, gin és whisky. Mögötte lépdelt a felesége. Az asszony egy tálcát tett az asztalra: cukor, citromszeletek, egy kancsó forró víz, két pohár volt rajta.

– Ki kell kúrálnunk a mi őrmesterünket – mondta Aeschbacher és mosolygott meredező macskabajszával –, meghűlt szegény. Márpedig egy meghűléssel bajlódó nyomozó aligha tud letartóztatni valakit; nincs igazam, őrmester?

És Aeschbacher megveregette Studer térdét. Studer ki akarta kérni magának ezt a közvetlenséget, felpillantott – ekkor azonban elkapta Aeschbacher tekintetét. Könyörgést olvasott ki belőle.

Studer megértette. Aeschbacher mindent tud. A felesége miatt kéri.

„Na jó, nem bánom”, gondolta Studer. S még el is mosolyodott.

– Nos, akkor a vizontlátásra, őrmester! – mondta Aeschbacherné. Kezét az ajtókilincsen tartotta és mosolygott. Ez a mosoly erőltetett volt. Studer most hirtelen megértette, hogy ez a két ember kölcsönösen színészkedik egymás előtt. Mindkettő tudja, mi a helyzet, de egyik sem akarja, hogy a másik is rájöjjön.

Sajátos házasság ez, amiben Aeschbacher község-bíró él...

Az ajtó halkan becsukódott. A két férfi magára maradt.

Aeschbacher cukrot tett az egyik pohárba, a feléig töltötte forró vízzel, megkeverte, majd a három üveg mindegyikéből hozzáöntött egy tisztességes adagot: konyakot, gint és whiskyt. Studer tágra nyílt szemekkel figyelte.

És amikor Aeschbacher átnyújtotta neki a poharat, kissé ijedten megkérdezte:

– Ezt nekem szánta?

– Ez a legkiválóbb dolog, őrmester – dicsérte a bíró az általa készített keveréket –, ha meg vagyok hűlve, soha mást nem szedek. S ha nem birkózik meg velem, később kap a feleségemtől egy kávé.

– A maga felelősségére – mondta Studer, majd egyetlen hajtásra kiitta a pohár tartalmát. Homályosan érezte, hogy képtelen ezt az ügyet józanul végigcsinálni. – De maga is tartson velem.

– Naná – mondta Aeschbacher, és még egyszer előállította ugyanazt a keveréket.

Studer testét jóleső melegség járta át. A sötét függöny lassan, egészen lassan felemelkedett. Talán nem is olyan borzalmas ez az egész, mint ahogy elképzelte. Aeschbacher belesüppedt egy mély karosszékbe, vett magának egy szivart, meggyújtotta, kiitta a poharát, „Ah”, mondta, hallgatott egy pillanatig, majd egészen szenvtelen hangon megkérdezte:

– Megtalálta a garázsomban tegnap este, amit keresett, őrmester?

Studer szippantott egyet a szivarból (hirtelen sokkal jobban ízlett) és nyugodtan felelt:

– Igen.

– Na és mit talált?

– Port.

– Mást nem?

– Az épp elég.

Szünet. Aeschbacher gondolkodni látszott. Majd megkérdezte:

– Port? A térképzsebben?

– Igen.

– Kár... El kellett volna fogadnia a vasárnapi ajánlatomat. S ha maga is úgy akarja, kicsit még meg is tudom, saját zsebből. Ügyes húzás volt, hogy abban a zsebben kotorászott. Senki másnak nem jutott volna eszébe.

– Az ajánlata? – kérdezte Studer. – Mit akar ezzel mondani, Aeschbacher?

A másik férfi összerándult. Valószínűleg az „Aeschbacher” megszólítástól. Már nem „községbíró úr”, hanem „Aeschbacher”... Ahogy az ember azt mondja: „Schlumpf”.

– Az állás az ismerősömnél, arról van szó, Studer.

– Igen, persze, már emlékszem... Nem érdekel, Aeschbacher, még csak egy kicsit se. S a pénz? Pénzt ígért nekem? Úgy hallottam, a csőd szélén áll.

– Haha – nevetett Aeschbacher; olyan volt, mint valami színpadi nevetés. – Azt csak úgy mesélgettem,

hogy a Witschi békén hagyjon. Nem akartam az összes pénzemet az ő torkán lehajigálni, csak mert a felesége a rokonom...

– Igen? Maga pénzt adott a Witschinek?

– Örmester – mondta Aeschbacher bosszúsan. – Terítsük ki a lapjainkat. Most nem a rablós változatot játsszuk... Ha meg akar tudni valamit, kérdezen, én pedig megadom rá a választ. Már rég unom az egészet...

– Jól van – mondta Studer. Aztán: – Ahogy akarja. Hátradőlt, keresztbe rakta a lábát és várt.

S a helyiségre telepedő, hosszú hallgatás közben az örmester egy sor dologra gondolt. De valahogy nem akartak összeállni: rendben van, előkerült a bűnös, de mire megyünk vele? A vizsgálóbíró soha nem lenne kapható rá, hogy kihallgassa Aeschbachert. Nincs az az államügyész, aki vádat emelne a községbíró ellen. Ha csak a bizonyítékok nem annyira meggyőzőek, hogy nincs mit tenni ellenük. Aeschbacher alighanem igen fontos szerepet játszott valaha. Ez azokból az értesülésekből derült ki, amelyeket Studer tegnap Bernben gyűjtött be. Botrányra senkinek sincs szüksége. S milyen bizonyítékai vannak Studernek? Cottereau vallomása? Ugyan már! Cottereau soha nem venné a bátorságot, hogy ki is tartson a vallomása mellett. A por mikroszkopikus vizsgálata? Neki magának elegendő bizonyíték. De vajon elegendő egy esküdtszéknek is, egy olyan esküdtszéknek, ami parasztokból áll? Kinevetnék! Már maga a vizsgálóbíró kinevetné.

Nem marad más, mint a dolgot békén hagyni. Witschi öngyilkos lett, ezt be lehet bizonyítani, még-hozzá könnyedén, hisz a vizsgálóbíró meg volt róla győződve, a Schlumpfot felmentik – a Witschi családnak el kell adnia a házat, az öregasszony továbbra is a pavilonban ül és regényeket olvas, az Armin feleségül veszi a pincérnőt és vesz magának egy vendéglőt, és Sonja? Sonja férjhez megy Schlumpfhoz, s Erwin Schlumpf idővel főkertésszé lép elő, és Aeschbacher? Istenem, bizonyára nem ő lenne az egyetlen gyilkos, aki büntetlenül jár-kei a világban.

– Igaza van, őrmester – dördült bele Aeschbacher hangja a csendbe. – Semmi értelme sincs, hogy tovább kutassa az ügyet. Csak blamálna magát vele. Hát nem blamálna már magát egyszer, annak idején, azzal a bankhistóriával? Higgyen csak szépen a rendőrkapitánynak, kövesse a tanácsát. Jobb lesz így, Studer, higgyen nekem. Még egy grogot?

– Igen, köszönöm – mondta Studer és ismét hallgatásba burkolózott. Hát nem furcsa, hogy ez az Aeschbacher olvas a gondolataiban? Studer didergett. A szűrős pont a mellkasában – hideg veríték kíséretében – ismét jelentkezett. Odakünn, az ablakok túoldalán szürke köd terpeszkedett a tájon, olyan volt, mintha a felhők lezuhantak volna a földre. S aztán hideg lett a szobában. Studer szivarja kialudt, s neki nincs elég lelkiereje hozzá, hogy újból meggyújtsa; nincs lelkiereje már semmihez, beteg, ágyba szeretne bújni, mellhártyagyulladás gyötri, a

jóistenit a világnak! S mellhártyagyulladásal ágyba bújik az ember, ahelyett hogy a Sherlock Holmes-féle deduktív módszert alkalmazó éles elméjű angol detektívet játszaná. Por egy autó ajtózsebében! Na és aztán! Ha ez így megy tovább, a végén még négykézláb mászik a padlón, s nagyítóval a kezében a szőnyeget vizsgálgatja!

– Igyon, Studer – mondta Aeschbacher, és az asztalon át eléje tolta a frissen töltött poharat. És az őrmester szófogadóan ki is ürítette.

Mégiscsak disznóság, morfondírozott tovább az őrmester. Van az embernek pár száz frankos havi fizetése, ami nem is olyan rossz, egészen jól kijön belőle. S ezért a nyomorult fizetésért arra kényszerül az ember, hogy a csatornatisztító szerepét játssza. Csupa bosszúság. Egyre csak szimatolsz, más emberek gáztetteit kutatod, mindenbe kénytelen vagy beleavatkozni, nincs egy pillanatnyi nyugalmad, s még csak ápolgatni sem tudod magad, amikor beteg vagy.

Aeschbacher kéjesen pöfékelt a szivarjából. Apró szeme rosszindulatúan, kárörvendve csillogott.

S ekkor Studerben hirtelen ismét felbukkant ama bizonyos éjszakának az álma. Az óriási hüvelykujjlenyomat a táblán, a Schwomm tanár, fehér köpenyében, na és Aeschbacher, aki karját Sonja nyaka köré fonja, s őt, Studert pedig kineveti.

Studer később nem tudta volna már megmondani, hogy tényleg ennek az álomnak az emléke volt-e az, ami hirtelen új erőt öntött a lelkébe. Vagy eset-

leg Aeschbacher gúnyos vigyorgása ment az idegeire. Elég az hozzá, hogy összeszedte magát, alkarjait széttárt combjára tette, kezét összekulcsolta, s nézte a padlót. Lassan beszélt, mert érezte, hogy a nyelve igencsak szeretne saját utakon járni.

– Rendben van – mondta –, igaza van. Blamálni fogom magam. De nem ez a lényeg, Aeschbacher. Én végzem a dolgom, azt, amiért fizetnek. Márpedig azért fizetnek, hogy nyomozzak. Engem arra eskettek föl, hogy az igazat mondjam. Tudom, ki fog nevetni, Aeschbacher. Az igazat! Én sem vagyok mai gyerek. Én is egészen pontosan tudom, hogy az igazság, amit megtalálok, nem a valódi igazság. De én nagyon jól ismerem a hazugságot. Ha ezt az ügyet feladom, és a Schlumpfot szabadon engedik, s a bíróság majd az egészet bevágja az akták közé, ahogy mondani szokás, akkor minden nagyon szép és jó lesz. Végtére is én nem vagyok bíró, magának pedig egyedül kell megbirkóznia a tetteivel. – Studer egyre lassabban beszélt. Nem nézett fel, nem akarta, hogy tekintete találkozzon Aeschbacherével, kétségbeesetten meredt a szőnyeg egyik kis mintájára: egy fekete négyszögre, amelyet piros fonalak keresztettek, s ami, a jó ég tudja, miért, őt Witschi koponyájának hátsó oldalára emlékeztette. Pontosabban: a ritkás hajra, amelyen vérfonalak húzódnak.

– Egyedül megbirkózni, erről van szó. S nem tudom, maga képes-e erre. Maga szeret játszani, Aeschbacher, játszik az emberekkel, játszik a tőzsdén, ját-

szik a politikában. Hallottam magáról egyet s más. Szívesen futni hagynám... De itt van az egész, Sonjával kapcsolatos história. Lássa, Aeschbacher, a Sonja! Annak a lyánynak ugyancsak kijutott a jóból. Maga egyszer a térdére ültette, s aztán megjelent az apja... Tényleg valótlan-ságot állított akkor Wendelin Witschi? Ne, most ne mondjon semmit! Majd később beszélhet. Ne higgye, hogy én amolyan erkölcs-ösöz vagyok. Én is értem a tréfát, Aeschbacher; de van egy határ, ahol a tréfának vége. Magának sok minden nyomja a lelkiismeretét, nemcsak a Wendelin Witschi. S én nem szeretném, hogy nyomja még a Sonja is. Ért engem?

Odakünn a felhők egyre mélyebbre ereszkedtek, a szoba félhomályba borult. Aeschbacher a székébe süppedve ült, Studer csak a térdeit látta. Rekedt károgás hallatszott, s nem lehetett tudni, hogy torokköszörülés vagy elfojtott nevetés hangja volt-e.

– Hogy ezenkívül mit tudott még magáról a Wendelin Witschi, nem tudtam kideríteni... – Most könnyebben jöttek a szavak. De Studer még mindig lassan beszélt, s az egész helyzet furcsasága az volt, hogy egyénisége mintha kettészakadt volna: az őrmester felülről látta a szobát, látta saját magát, amint előrehajolva és összekulcsolt kézzel ott ül a széken, s közben ezt gondolja: „Úgy nézel ki, Studer, mint egy pap, aki részvétlátogatást tesz valakinél.” De aztán ez is elmúlt, Studer hirtelen a vizsgálóbíró szobáját látta maga előtt, meg a Schlumpfot, aki fejét a lány ölébe hajtja.

– Ha arról van szó – mondta Studer –, még ezt is ki kell nyomozni. Mondtak nekem olyasmit, hogy maga az árvák pénzével spekulált, Aeschbacher; mert ugyebár benne van az itteni gyámügyi hatóságban... s hogy maga a pénzt később visszafizette, de a Witschi tudott az egésztől. Magával együtt ugye ő is benne volt a szociális bizottságban? Vagy nem? Nem kell válaszolnia. Csak azért mondom most el mindezt magának, hogy ne higgye, ez a Studer egy fajankó. Studer őrmester szintén tud egyet s mást...

Csend. Studer felállt, de még mindig kerülte, hogy ránézzon Aeschbacherre, megragadta az egyik üveget, töltött magának, kiitta az erős italt, újból leült, és elővett a tárcájából egy Brissagót. Furcsa dolog, de most ízlett. Studer szíve ugyan még mindig félre-félrevert – de, gondolta, ma délután úgyis befekszem a kórházba. Ott nyugton van az ember.

– Elmondjam magának, hogy is volt az egész történet, Aeschbacher? Egy szót se kell szólnia. Se igent, se nemet nem kell mondania. Inkább csak úgy magamnak mesélem.

És Studer ismét összekulcsolta a kezét, és lebámult a szőnyegmintára, amely fekete négyszöget ábrázolt, benne piros fonalakkal.

– Az unokahúga elmesélte magának, mit tervez a Witschi. Tőle tudta meg azt is, mikor akarja Witschi végrehajtani a tervét. De maga nem bízott a Witschi-ben. Maga tudta, hogy az az ember gyáva – istenkém, a zsarolók mindig gyávák –, s azt gondolta, hogy még

arra sem elég bátor, hogy pusztán megsebesítse magát. Ezért maga autóval elment arra a helyre. S egészen pontosan tudta, melyik az a hely. Az Augsburgi már akkor ott lakott magánál. Mért vette magához azt az embert? Talán féltékeny volt Ellenbergerre? Magának is szüksége volt egy elbocsátott fegyencrre? Na de ez nem is fontos. Szóval elment az autójával arra a helyre, és arra számított, hogy az Armin majd elbújik, ha meghallja az autózajt. Így is történt. S magának bőven volt ideje, hogy átkutassa a Witschi levéltárcáját. Az az irat, amivel ő magát zsarolta, ugye a levéltárcában volt? Aztán bement az erdőbe. A Witschit könnyen követni lehetett, mert biztos elég nagy zajt csapott. Aztán csend lett, maga pedig várt. Hallott egy lövést, erre közelebb ment. Ott állt a Witschi, kezében a browning – de ő maga sértetlen. Hogy akkor mit beszélt vele, nem tudom. Meg vagyok győződve, hogy jól játszotta a szerepét. Átölelte valószínűleg, vigasztalagatta, s továbbvezette egy darabon. A saját pisztolya pedig nyilván ott volt a zsebében. Aztán elbúcsúzott tőle, pár lépésnyire, talán egy méterre hátramaradt, és hátulról lelőtte.

Szünet. Studer kortyolt még egyet. Furcsamód nyoma sem volt benne részegségnek, sőt, egyre józannabb lett, úgy érezte, hogy az agya egyre tisztul, s a kellemetlen szűrés eltűnt. Körülményesen újból rágyújtott a Brissagóra, amely beszéd közben kialudt.

– Két hiba, Aeschbacher, két nagy hiba! – mondta Studer, mint valami tanár, aki tehetséges diákját nem korholni, hanem, épp ellenkezőleg, segíteni akarja.

– Az első: mért nem Witschi revolverét használta? Armin megtalálta volna a fegyvert; az egész mese stimmelt volna az utolsó betűig. Én legfeljebb az öngyilkosság gyanújáig jutottam volna el, nem tovább. Aztán a második hiba, amiből az összes további következett: mért hagyta a browningot abban az autózebben? Valakinek mindenképpen rá kellett bukkannia. S hogy épp Augsburgi, ez a kis betörődilettáns találta meg, balszerencse... Balszerencse? Lehet, hogy maga pont így akarta?

Studer tekintete végre elszabadult a fekete szőnyegmintától. Most egy másikra, egy házra emlékeztető mintára meredt, s közben egy üdvözlő mondatra gondolt, amely kék festékkel volt egy falra mázolva, s a festék már kezdett leperegni: „Isten hozott, lépj be, boldogsággal térj be.”

– Furcsa ez a dolog, velünk, emberekkel – folytatta Studer –, mert gyakran azt tesszük, amit elkerülni szeretnénk, azt, amitől az értelmünk óva int bennünket. Egy ismerősöm, aki már halott, mindig a tudatalattiról beszélt. Mintha a tudatalattinak saját akarata lenne. Én a maga esetében, Aeschbacher, kénytelen vagyok mindig ilyesmire gondolni. Mert hát maga mindent elkövetett, amivel magára vont a figyelmet. S ez nemcsak a játékszenvedélyével magyarázható, biztosan más is van a háttérben. Mert ugye alapjában véve maga is azt akarta, hogy kiderüljön a gyilkosság ténye. Különben nem küldte volna ki az autójával a Gerbert és az Armint,

hogy gázolják el Ellenbergert és az öreg Cottereau-t. Ki árulta el, hogy a Cottereau látta magát? Augsburgert?

– Amikor találkozni akartam a Witschivel, magammal vittem Augsburgert... – Egészen nyugodt hangon jött a válasz odaátrol. Semmiféle izgalom nem készítette e hangot remegésre. Ugyanolyan volt, mint a bemondó hangja, amikor közölte: „A Rhône alsó szakaszán nagy méretet öltött az áradás.”

– És nem tartott tüle, hogy ez az ember elárulja magát?

– Ragaszkodó fickó volt. Később elküldtem volna külföldre...

– De hát körözték. S az autólopás...

– Istenkém – mondta Aeschbacher –, az ilyen alakok nem bánnak oly fukarul az évekkkel, mint mi.

Studer bólintott. Ez igaz.

– És – folytatta Aeschbacher – a másik két leánynek meg bebeszéltem, hogy egy zsernyák be akar avatkozni a belügyeinkbe... Sok bűnügyi regényt olvastak ezek a fickók, úgyhogy örömmel vállalkoztak a dologra. John Klinget akartak játszani.

Az őrmesteren egy pillanatra eluralkodott a büszkeség. Rávette Aeschbachert, hogy beszéljen; kényszerítette, hogy valljon. Ekkor első ízben felnézett, s büszkesége menten elillant. Szemben vele, a karosszék mélyén egy magába roskadt ember ült, aki nehezen lélegzett. Az arca vörös volt, kezei reszkettek, szája pedig kissé nyitva állt. De csak egy pillanatig maradt

így. Aztán becsukta a száját, a szeme ismét egyenesen előrenézett, el Studer mellett, ki az ablakon.

– A két legény – mondta Studer – alaposan helybenhagyta szegény Cottereau-t. Nem akart nekem semmit sem elárulni. S az öreg Ellenberger is tudott a dolgról?

– Talán később. Először Cottereau sem tudta, hogy lelőttem a Witschit. Csak óvintézkedésnek szántam, nehogy rögtön elmondja magának, hogy engem ott látott.

– Mikor ismerte fel magát?

– Amikor beszálltam az autóba. Akkor látta meg az Augsburgert is a Cottereau-t...

Bárcsak lenne itt egy viaszlemez! – gondolta Studer –, hogy felvehessem ezt a beszélgetést!

– Mért küldte el az Augsburgert a lopott kocsiban Thunba? Hogy kihallgassák? Mert ugye ezt akarta?

– Ne játssza az ostobát, őrmester! – Most megint a községbíró beszélt belőle. – Természetesen én küldtem oda. Két okból is: hallhatott a jutalomról, amit maga tűzött ki, meg aztán keresztül akartam húzni a maga számításait is. Mert ha a Schlumpf vall, akkor, ugyebár, magának lóttek! És Augsburgert ismerte Schlumpfot. Meg kellett próbálnia, hogy kapcsolatba lép vele, és Sonja nevében figyelmezteti, rosszul áll a szénája, s legjobb, ha vall, mert különben valamennyiüket letartóztatják biztosítási csalás vádjával. Arra persze nem számítottam, hogy azok ott Thunban ennyire előzenyenyek lesznek velem szemben, s Augsburgert össze-

zárják Schlumpffal. Akar még tudni valamit? Augsburger rosszul hazudott, ezt tudom. De hát nincsen túl jó fantáziája, ezért mindent Ellenbergerre kent.

– Apropos, az Ellenberger – mondta Studer, egészen barátilag, mintha egy kollégájához fordulna az ember információért. – Mi a véleménye Ellenbergerről?

– Eh – mondta Aeschbacher. – Maga is ismeri az effajta embereket. Mindig benne vannak mindenben, mindig mindenhez közük kell hogy legyen, mert belül üresek. Az ilyen ember fecseg, egyre fontoskodik, az ilyen marokkói helytartókkal és vagyonnal hengeg, az ilyen megalapítja a „The Convict Band”-et – az egyetlen dolog, amit Ellenbergerben becsülök, az az, hogy szerette Schlumpfot.

Hallgatás. Vége. Most jön a neheze. Hogy kellene nyélbe ütni a letartóztatást? Az ember alig áll a lábán, beteg. De ez az Aeschbacher nagydarab, súlyos ember, a telefon meg, amellyel esetleg a Murmant lehetne segítségül hívni, a másik sarokban van, igaz, itt van a zsebben egy revolver, s a letartóztatási parancs sem hiányzik. De...

– Most azon töpreng, őrmester, hogy tudna a legkönnyebben letartóztatni? Vagy nem? – kérdezte Aeschbacher nyugodt hangon. – Egy percig se aggódjon. Magával jövök Thunba. De az én autómmal megyünk, s én vezetek. Van hozzá bátorsága?

Aeschbacher nemcsak hogy olvasni tudott Studer gondolataiban, de még az őrmester érzékeny pontjára is rátapintott.

– Hogy félek-e? Én? – kérdezte Studer sértődötten. – Indulhatunk!

– Még... szeretnék... a... feleségemtől búcsút venni. – A szavak akadozva törtek elő. Studer bólintott.

Az ajtóból Aeschbacher még visszaszólt:

– Szolgálja ki magát, őrmester... – s az asztalon álló üvegekre bökött.

Studer kiszolgálta magát. Aztán visszahuppant a székébe, és becsukta a szemét. Fáradt volt, hullafáradt. Már egyáltalán nem volt büszke. Valahogy nem értette a dolgot. Mért vallott be mindent Aeschbacher? Rájött, hogy Studer az egyetlen ember, aki az egész ügyet ismeri? A félelem felemlegetése erre a tényre vonatkozott? Majd meglátjuk...

Tulajdonképpen Studer még szívesen elbeszélgetett volna Aeschbachernével. Miféle asszony ez? Olyan furcsán beszél. Külföldi lenne? Honnan kerítette magának ez a durva Aeschbacher ezt a finom asszonyt?... Ez aztán biztosan nem olvas éjszakákon át ponyvaregényeket, talán inkább zongorázik. Vagy hegedül? Visszatért a fejfájás. De hamarosan úgyis vége az egésznek. Tulajdonképpen kérhetne egy órvezetőt Bernből, aki beszállítja Aeschbachert... Akkor rögvest ágyba bújhatna. Nem lenne jobb, ha hazamenne, s ott bújna ágyba? Egyáltalán nem rossz betegápoló az ő Hedyje. Mért menne mindenáron kórházba?

Akkor kinyílt az ajtó:

– Na, gyün velem? – kérdezte Aeschbacher olyan nyugalommal, mintha sétakocsikázásról lett volna szó.

Studer felállt. A szája ki volt száradva. Furcsa ürességet érzett a gyomrában, s azzal vigasztalta magát, hogy az egész minden bizonnyal a láztól van, az éhségtől meg az éhgyomorra való ivástól. Ám az érzés nem akart elmúlni.

Száguldás és végkifejlet

Ha nem lettek volna ott a kezek, a nagy, kövér kezek a volánon, amelyek időről időre megrándultak, hogy a kocsit irányban tartsák, azt hihette volna az ember, hogy egy kőszobor mellett ül.

Aeschbacher nem mozdult. Szája szorosan csukva, tekintete előreszögezve. Az ablaktörlő ide-oda ingázott és egy geometriai idomot vágott a párás ablaküvegbe, az alakzat Studert a polgári iskolára emlékeztette.

– A felesége külföldi? – kérdezte félénken, csak hogy megtörje a csendet.

Semmi válasz. Studer útitársára sandított. Ekkor meglátta, hogy a húsos arcon két nagy könnycsepp fut le, majd elvegyül a bajuszszőrzetben, aztán két újabb következik, s az is eltűnik. Studer riadtan kapta félre a tekintetét. Tragikus és groteszk helyzet, mint oly sok más az életben.

Az egyik kéz eleresztette a volánt s a zsebben kotorászott. Tüsszentés.

– Átkozott nátha – hangzott fel rekedten. – Bécsben nőtt fel. A szülei svájciak voltak.

– S ő most mit szól? – Studer a legszívesebben pofonvágtatna magát. Ilyesmit nem kérdez az ember! És valóban hiba volt. Mert hirtelen egy pillantás vágódott Studerre... Rosszindulatú volt ez a pillantás, még annál is rosszabb, mint amilyen még akkor a Medvé-

ben érte. Milyen régen volt az már! Studer látta a kurta mozdulatot, amellyel Aeschbacher legyezőszerűen szétcsapta a kártyákat...

Aztán jött a válasz, egészen nyugodt hangon:

– Ezt nem kellett volna mondania, őrmester!

Az út a tó mentén futott, de a tavat csak sejteni lehetett. Ott volt az út, teljes szélességében, aztán egy alacsony fal következett, s az alacsony fal mögött lehetett csak nagy nehezen kivenni egy nedves felületet, amely szürke volt, szürke, elmosódott és hideg. Az autó lassan ment.

Tulajdonképpen hány óra lehet? Studer fel akarta húzni az óráját, hüvelyk- és mutatóujját már be is dugta a mellényzsebbe, amikor egy egészen idegen hangot hallott – s ez a hang nem mutatott semmi hasonlóságot a Berni Rádió bemondójának a hangjához:

– Kifelé, nyomás! Különben...

Studer órája kirepült a mellényzsebből, jobb keze görcsösen szorongatta az ajtókilincset, lenyomta, felrántotta (hogyan működik egy ilyen kilincs?), aztán az őrmester teljes erőből nekivetette masszív testét az ajtónak, amely végre kinyílt, ő pedig kirepült az útra, egyik lábánál fogva fennakadt az ajtó alsó peremén, s egy darabon így vonszolódott. Válla és feje valami keménybe ütközött, óriási árnyék borult föléje, majd eltűnt... És aztán minden végérvényesen elsötétedett.

– Nem, most nincs semmilyen mikroszkópvizsgálat – mondta egy mély hang. Éjszaka volt. Valahol

zöld fényű lámpa égett. Studer kétségbeesetten próbált visszaemlékezni, hol hallotta már ezt a hangot.

– Pikrin... – suttogta Studer. Nevetést hallott.

– Ez az átkozott nyomozó sose nyugodhat. Vigyázzon rá, nővér. Ahogy mondtam, óránként Coramin, háromóránként Transpulmin, értette? Hál' istennek még jó karban van. Nem gyerekjáték, ha az embernek két törése van, s ráadásul még...

Studer többet már nem hallott. Egyszer már ráborult egy fekete lepel, most azonban egy vörös színű ereszkedett alá, valami süvített, és zúgtak a harangok. A whisky erős volt. Szomjas tőle az ember. Hogy is nézett ki a tó? Tágas síkság, szürke, szürke, hideg és nedves...

Aztán egyszer megint kisütött a nap, és valami egészen ismerős zörej hallatszott. Studer fülelt. Valami koccant... megint koccant. Mi ez? Régebben mindig megőriztette ez a zörej, nagyon ismerős volt. Mi is volt az? Hát persze! Kötőtűk! Halkan megszólalt: – Hedy!

– Igen?

Árnyék közte és a nap között.

– Adj' isten – mondta Studer és hunyorgott.

– Szervusz! – mondta Studerné, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga lenne.

Tulajdonképpen mi van vele?, kérdezte Studer. – Semmi eget rengető, vélte Studerné. Láz, mellhártyagyulladás, felkartörés, kulcsontzúzódás. Örüljön, hogy bele nem halt.

Az asszony úgy tett, mintha bosszús volna. De időről időre erősen összeszorította az ajkait.

– Ugyammá – mondta Studer és ismét elaludt.

Harmadszorra már egészen jól ment a dolog. Az a pont, az a szűrős pont már eltűnt a melléből. De a jobb karja még nehéz volt. Studer megivott egy csésze erőlevest, majd megint elaludt.

A negyedik alkalommal azért ébredt fel, mert pokoli lárma volt az ajtaja előtt. Egy bosszús hang bebocsátást követelt, egy másik hang (nem Dr. Neuenchwander ez?) méregbe gurult és szitkozódott. S az egész olyan elviselhetetlenül hangos volt.

– Legyenek már csendben! – suttogetta Studer.

És valóban csend is lett hamarosan.

Aztán jött végre a nagy ébredés. Reggel volt, hűvös, az ablakot alighanem épp mostanában nyitották ki. A szoba kicsi volt, falai zöld olajfestékkal mázolva. Muskátlik nyíltak az ablakpárkányon.

Egy kövér ápolónő épp a szoba felseprésébe kezdett.

– Nővér – mondta Studer, s a hangja erőteljes volt –, éhes vagyok.

– Lám, lám – mondta a nővér kurtán, közelebb jött, Studer fölé hajolt. – Jobban van?

– Hol vagyok? – kérdezte Studer és nevetni kezdett. Mindig ezt kérdik a hősök a regényekben, a... na, mi is a neve... mi a neve annak a vén tyúknak, aki mindig regényeket írt? Felicitas? Hát persze, Felicitas...

– Községi Kórház, Gerzenstein – mondta a nővér.
Valahol zene szólt.

– Mi ez? – kérdezte Studer.

– Kikötői zene, hamburgi – mondta a nővér.

– Gerzenstein és a hangszórók – mormolta Studer. S aztán tejet és kiflit, vaját és lekvárt hoztak neki. Studernek gusztusa támadt egy Brissagóra. Ám amikor ezt a kívánságát kinyilvánította, kivívta a nővér haragját.

Aztán érkezett egy délután, amikor az őrmester egyedül volt a szobában. A felesége Bernbe ment, de előtte megígérte, hogy a hét végén érte jön.

Ekkor bejött a nővér, s jelentette, hogy egy hölgy (így mondta: „egy hölgy”) szeretne beszélni az őrmesterrel. Studer bólintott.

A hölgy haja olyan fehér volt, mint... mint... az orgona.

Studer tudta, hogy Aeschbacher a tóba fulladt. Baleset, mondták neki. Ő meg csak rábólintott.

A hölgy leült Studer ágya mellé, a nővér pedig kiment. A hölgy hallgatott.

– Bon jour, madame – mondta Studer, tehetetlenül igyekezve, hogy fesztelenül hasson. A hölgy biccentett a fejével.

Hallgatás. Egy poszméh húzott át zümmögve a szobán. Június vége van, bizonyára.

– Az én hibám volt – mondta Studer csendesen.
– Ön felől érdeklődtem tőle, madame, s ekkor elsírta magát. A könnyek végigfolytak az arcán. Igen. S az-

tán még megkérdeztem, mit szól ön ehhez az egész üggyhöz. S akkor még figyelmeztetett. Épphogy annyi időm volt, hogy kiugorjak a kocsiból. S azt hiszem, utána áthajtott a falon... Nem gondolja, hogy jobb így?

– De igen – mondta a hölgy. Nem sírt. Kezét Studer karjára tette. Milyen könnyű keze van ennek az asszonynak.

– Hallgatni fogok, madame – mondta Studer egészen csendesen.

– Köszönöm, Studer úr.

Ennyi volt az egész.

Aztán egyszer eljött Sonja Witschi. Hálálkodott. A biztosító nem fizetett nekik semmit. A vizsgálóbíró mindhármukat beidézte, az anyát, Armint és Sonját. Eltekintett tőle, hogy vádat emeljen biztosítási csalás miatt. Örült, hogy az egész Witschi-ügyet ad acta teheti...

Hogy van a Schlumpf, akarta tudni Studer. – Jól, mondta Sonja, és elpirult.

...Azok a szeplők az orrnyergén, s kétoldalt, a hályántékán...

Az Armin meg hamarosan megnősül, mondta a lány. Az anyjuknak még ott van a pavilon az állomáson.

Végül a vizsgálóbíró állított be. Selyeminge ezúttal krémszínű volt. A pecsétgyűrűt még mindig az ujján viselte.

– Már voltam itt egyszer, Studer úr – mondta. – De az orvos módfelett durván viselkedett. Mindig is

csodálkozom, mennyire nem volt gyerekszobája sok egyetemet végzett embernek, különösen orvosoknak.

Ez már csak így van, vélte Studer. Kezét összekulcsolta a takarón, s az ujjáival malmozott.

– Mért ment el akkor Aeschbacherrel, Studer úr? Felfedezett valami fontosat? Mit jelentettek azok a furcsa célzásai? Nem öngyilkos lett a Witschi, hanem gyilkosság volt? Közölt önnel valamit a megboldogult községbíró úr? Valami fontosat? Amit velem is közölni akart? Ön hallgat, Studer? Mit közölt önnel Aeschbacher, amitől ön olyan sürgősen Thunba akart jönni vele?

Studer a mennyezetet bámulta s hallgatott egy ideig. Aztán kifejezéstelen hangon így szólt:

– Semmi eget rengetőt...

Tartalom

A fordító előszava	5
Egy ember, aki ki akar szállni	13
A Wendelin Witschi-ügy – első olvasat	29
Biliárd és alcoholismus chronicus	43
Felicitas Rose és Parker Duofold	56
Boltok, hangszórók, csendőrök	64
Még egy ember, aki ki akar szállni	71
Kiadó szoba	82
A Witschi család otthona	90
A Wendelin Witschi-ügy – második olvasat . . .	100
A hüvelykujjlenyomat	115
The Convict Band	126
Witschi lőállása	141
Anasztasia Witschi, szül. Mischler	149
Schwomm	156
Szerelem a bíróság előtt	167
A Witschi-ügy – harmadik és utolsó előtti olvasat	186

Az autótolvaj200
Látogatások207
Mikroszkópia217
A Wendelin Witschi-ügy – utolsó olvasat224
Száguldás és végkifejlet245

Napkút Kiadó Kft.
1043 Budapest, Tavasz u. 4.
Telefon: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős szerkesztő: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
Borítórajz: Horváth Gergő

ISSN 2061-5612
ISBN 978 963 263 551 4

Magas szárú fűzős cipő... Szünet nélkül füstölgő, olcsó szivar... Kopott sűrke felöltő... Kalap... Óriási piros zsebkendő... Állandó kellékei ezek egy a nyugdíjazás küszöbén álló svájci nyomozóőrmesternek, aki az előszeretettel használt berni német dialektus és a választékos német anyanyelv mellett folyékonyan beszél olaszul és franciául. Ő az, aki mindig rájön a dolgok nyitjára, mert belelát és belehall mások lelkébe, anélkül, hogy faggatná őket. Ő az, aki a letartóztatott ágrólszakadt kisembert még meghívja egy sörre, mielőtt bekísérné a börtönbe. S ugyanő, aki zsigerileg gyűlöli a hatalmasságok kétséges tisztaságú ügyleit, a fontoskodó, ám üresfejű államügyészek és vizsgálóbírók elfogultságát. Egy rendőr, aki szereti az arra érdemes embereket, még ha el is követtek valami törvénybe ütköző dolgot, egy rendőr, aki iránt bizalommal vannak a kényszerítő körülmények folytán rossz útra tévelyedettek. Egy rendőr, akit szeretni lehet...

Most, amikor végre Friedrich Glauser Studer őrmestere magyarul is megszólal, a nálunk már régóta kedvelt Maigret és Poirot minden bizonnyal örömmel üdvözli majd őt is az érzékeny lelkű bünfelderítők társaságában, nem is szólva a honfitárs, Friedrich Dürrenmatt Bärlach detektívfelügyelőjéről, akinek megszületésében kétségkívül jelentős szerepet játszott Studer őrmester masszív, ábrándos és emberséges figurája.

